Jaarboek 1598
Poperinghe

Guido Vandermarliere

CC BY NC

Inhoud

Muitende Spanjaarden
19 januari 1598 – De predikheren van Ieper ‘erven’ gronden in Poperinge
21 januari 1598 – Melkkoeien als borg voor landspacht
21 januari 1598 – Hop geleverd
22 januari 1598 – Engels bier
7 februari 1598 – ’t sterfhuis van Willem de Witte
21 februari 1598 – Verteerde kosten bij Harynck
22 februari 1598 – **Aangeslagen goederen verkocht**
23 februari 1598 – Elst aan de Oost-Brabant
26 februari 1598 – De pacht van een hommelhof
16 maart 1598 – Michiel Clinckemaille in Haringe
17 maart 1598 – Een huis op het Sint-Sebastiaenserf
17 maart 1598 – **Keure van de akkerschade**
19 maart 1598 – Hommelhof in de Werfstraat
28 maart 1598 – Watounaars doodgeschoten door Spaanse soldaten
1 april 1598 – Koop van de Schorsemolen door de huidevetters
8 april 1598 – Lening aan Adriaen van Heede
18 april 1598 – De gouverneuren van de weifambacht
24 april 1598 – Proces om de koop van medecrappen
2 mei1598 – De vrede van Vervins & huwelijk Albrecht en Isabella
19 mei 1598 – Melk gestolen uit de spenen van de koe
25 mei 1598 – Borthier tegen Joorynken de huisvrouw van Jan Nievens
26 mei 1598 - De olie van Clinckemaille en de oliematen van Baert
27 mei 1598 - Bevanghen wezende by drancke
1 juni 1598 - Boonstraete versus Anthone Baert
4 juni 1598 – Van kachtels en voolen
19 juli 1598 – **Keuren van de bierwerkers**
2 juni 1598 – De Sint Jorisgilde in de Leverstraat
2 juni 1598 – Een zaak van injurieen hooigras
20 juni 1598 – Een tafereel voor het altaar van de heilige drievuldigheid
22 juni 1598 – Den Buck in de West-Brabant
31 juni 1598 - **Pieter Panne; een Ieperling beslist over oorlog of vrede**
21 juli 1598 – Jacques Matton, beschuldigd van het stelen van kruidschoven
13 september 1598 – De dood van Philip II
19 september 1598 – Een speceriewinkel
26 november 1598 – **Pachtgoed van Gillis Borluut gelegen in de Helhoek**
15 december 1598 – De schoolmeester van Onze Lieve Vrouw
22 december 1598 – De neuze en de mond afgesneden
Francois Hircoulx proost van Poperinge
De strenge winter van 1598

Kohier verkochte erven – Jaar 1598 – 1599

Rekeninghe vande stede van Poperinghe vanden jaere inghecommen den eersten octrobris 1598 ende verscheenen den laetsten septembris 1599

Jaar1598

Muitende Spanjaarden - Pauwel Heindericx -

In't begin van 1598 sloeghen **de Spangnaerden** an 't muyten die binnen Ardres in garnisoen lagen. Dese eyschten betaelinghe van hunlieder dienstloon, en de sy schreven naer de overheden van alle de landen die sy door ghewelt dachten te connen onderdrucken, van groote sommen geldt op te bringen, op verbeurte van gherooft ende ghebrant te worden. Men trachte den gevreesden inval af te weiren, maer de geduchte muytingen vielen met machte in **Casselambacht ende in Bergen-Ambacht**, ende sy roofden ende sy vinghen er de rycktste lieden.

In het achtste deel van de Vaderlandsche historie vervattende de gescheidenissen van de Vereenigde nederlanden, uit 1770 – schrijft men het volgende:
Voorts was er onlangs meermaalen brand ontstaan te Amsteldam,die vermoed werd door 's vyand ontsteken te zyn. … Daarna werden er Calais, Kameryk, **Ardres**, la Chapelle, Chatelet, Lier, Dourlans, Sluis en Sas van Ghend van aangetast. Hier verdreef de bezetting de bevelhebbers, elders voegden de hoofden zig by de muitende knegten.
De betaling aan sommigen gedaen, strekte slechts om anderen, die zig, tot nog toe, stil ghehouden hadden, oproerig te maken. … al het welke den staat der Spaanse Nederlanden in de uiterste verwarring bragt.

19 januari 1598 – De predikheren van Ieper 'erven' gronden in Poperinge – Halmen SAP 366

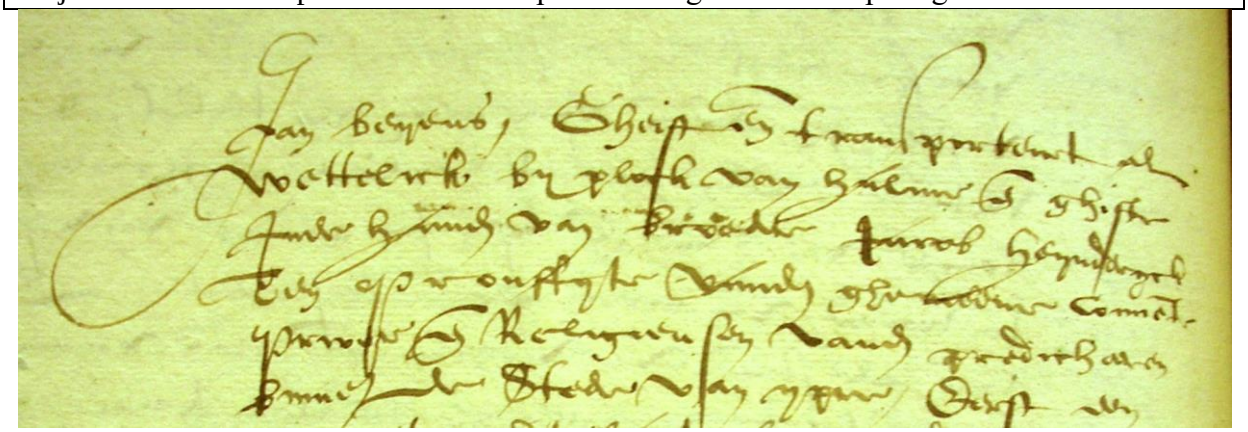

Jan Beyens
gheift ende transporteert al wettelick by plock van halme ende ghifte inder handen van broeder **Jacob Heyndryck**
ten prouffyte vanden ghemeene convente, prior ende religieusen van **de predicheeren** binnen de stede van Ypre,
eerst **een ghemet gherslant** ligghende inden Schoudemonthouck,
bet zuuden de hofplecke van wylen Gheleyn Verschaeve – van oosten Baemen Baervoet causa uxoris -
Van westen daeldynghen van Jacob Loodycq - van zuuden de dreve van noorden de hofstede voornoemd
Item noch **eenenvichtich roeden meirsch** ligghende inde zelven houck van zuuden jeghens de meirsch van meester Jaecques de Nuwelaere ende van Jan Jacobssone,
goede van westen de voornoemde hofstede van Baemen Baervoet –
van noorden de mersch van Christiaen Maes –

ghelast tvoornoemde goedt in vier zo vijf gemeten lants –
te weten tvoorschreven ghemet gherslant in een rente van xij ponden parisis tsjaers de penning xvj – ten prouffyte van Chrispiaen Zelmers met zijn advenant ende inde verloopen van dien totten daeghe vande halme –
ten laste zo in principael als verloopen van de voornoemde convent ende dat met de naervolghende conditien ende voorwaerde
te wetene dat de voorgaende prior ende religieuzen vande voorstaene convente binnen de voornoemde stede van Ypre –
ghehouden worden te doene **eene solempnelen vuytvaert** binnen huerlieden kercke,
naer dat huerlieden de kennesse ghedaen wert van t'overlyden vande voorschreven donateur
Ende bovendien zullen noch ghehouden zijn alle jaeren **ter eeuwigheid** te celebreren binnen huerlieden voorschreven kercke vier solempnele **jaerghetyden** telcker drye maenden
een met vigilien met neghen lessen
ende eene synghende misse met diaken ende subdiaken
ende dat tot lavenisse van alle gheloovighe zielen,
naemelick over de zelve van zijne overleden donateurs huusvrouwe,
de ghonne van hen transportanten voornoemd ende zijne naercommers –
mits welcke donatie ende transport beloove de voornoemde prior ende religieuzen voornoemd gonnende u tot ende inde naeme van dien alle de voornoemde conditien ter eeuwichede te onderhouden zonder eenich ghebreck
Ghepasseert voor burghmeesters ende schepenen upden xix january 1598

21 januari 1598 – Melkkoeien als borg voor landspacht – SAP 395 – Renten

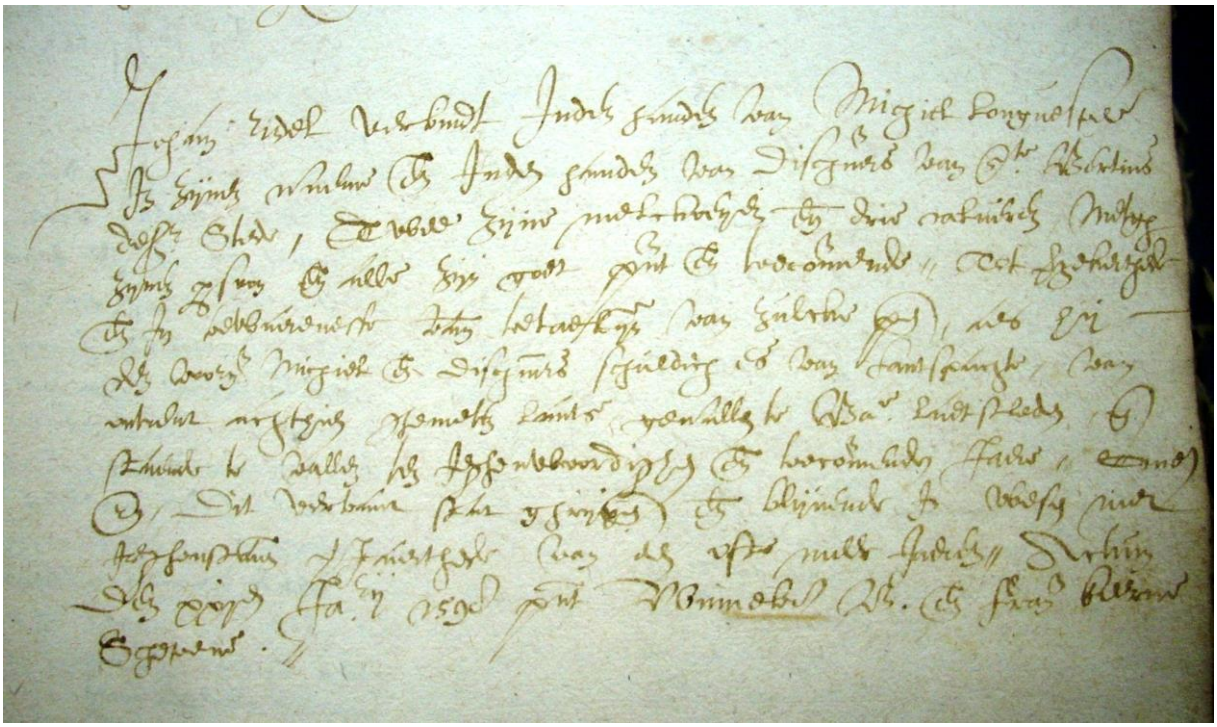

Jaques Ridel verbindt inden handen van **Michiel Lonquespee**
in zijnen naeme ende inden handen van **de dischmeesters van Sinte Bertins** deser stede,
twee zyner melckoeyen ende drie calveren
metgaders zijnen persoon ende alle zijne goet, present ende toecomende –
tot verzekerhede ende in bewaerenesse vande betaelynghe van zulcke penninghen,
als hy de voornoemde Michiel ende dischmeesters schuldich es van lantspacht

van ontrent achttien ghemeten lants
gevallen Baemesse laetsleden ende staende te vallen ten jeghenwoordighen ende toecommende jaere
omme rechte
Dit verbant staet - grypende ende blyvende in wesen niet jeghenstaende tjaerschede van een ofte meer jaeren
Actum den xxjste january 1598
Present Winnebroot burghmeesters ende Frans Keerne, schepene

29 januari 1598 - leverynghe van Wolle - SAP 395 - Renten

Cornelis vander Maerle kent schuldich tzyne **Frans Diedeman** -
de somme van xj pond iiij schele grooten van coope ende **leverynghe van Wolle** –
de betaelinghe van dien te doene met leverynghe van baeyen ofte met furnissement van ghelde - van drie maenden te drie maenden - drie ponden vlaemsch of een baeye -
wannaff de tyt vande leverynghe ofte betaelinghe valen zal den eersten aprilis naertcommende ende alzoo voorts totter vullen furnissemente van de voorseide schult -
daerinne verbindende onderhalff ghemet elstlands - ligghende inden Haeghebaerthouck - toosthende telst van Cornelis van Bethleem - de zuudzyde Gillis van Simpol - twesthende tLyssencatstraetken - ende de noordzyde telst van de weudwe ende aeldynghen van Pieter van Stichele –
metgaders zynen persoon ende alle zyn goet - meuble ende immueble waer dat ghestaen ofte gheleghen zy -
omme executie -
Actum den xxix january 1598 -
Present Jan de Schottere vervanghende Jan Fobert schepenen

22 januari 1598 – Engels bier - SAP 118 – 7 – nummer 11

In het dossier van de processen – SAP 118 – van het jaar 1609 - zit een retrostuk omtrent een proces rond de levering van Engels bier. Gedateerd in het jaar **1598.**
Het luidt als volgt:

Copie
Burghmeesters ende scepenen vande stede van Poperynghe doen te wetene dat voor ons gheintenteert es tproces tusschen **Aernoud Ryckewaert** heescher vande somme van zessenveertich ponden parisis
van coope ende leverynghe van **twee tonnen Inghels bier,** ten pryse van drientwyntich ponden parisis elcke tonne ten eender zyde
ende **Sebastiaen Noret** ontkennende coop ende voorwaerde vande zelven biere, verweerder ten andere
op welcke proceduere zoo de voornoemde heescher by ons gheadmitteert es gheweest tot verifficatie van zijnen heesche, heeft by zijnen procureur ghedaen verzoucken
openlicke ende requisitoriale addresseren an alle officieren ende justicieren omme vut crachte van diere te doen hooren ende gheleeden zijne oorconden residerende buuten der jurisdictie deser voornoemde stede
die sij tzynder wille ende met commoditeyt nyet en zoude connen vermoghen, omme alhier te compareren ende by ons ghehoort te zyne,

twaere wij verstaen tot voorderynghe van rechte ende op taccoordt van de auditie ghedaen by sverweerders procureur - versoucken by dese an alle bailluyen, ampmannen, scepens, wethouders officieren ende justicieren
an wyen de voornoemde heescher ofte zynen procureur hem zal willen addresseren metten leverynghe van dien - eer dat hemlieden believe tot hoorderynghe als vooren te laeten dachvaerden - zulcke oorconden als hy tzynder intentie zal willen beleeden, diezelve hooren ende examineren by eede
ende haerlieden ghetuughenesse stellen by memorie ende in gheschrifte ter verificatie als boven ende op zijnen intendit die hy zal willen overlegghen
dus al tzelve overzenden gheteeckent ende opghesloten zoot behoort op den heescher te valideren zoo wy verstaen zullen in rechte te behooren
midts by hem desbourserende - betalende - de salarissen ende wedden daertoe staende
zoo wy presenteren ghelycke voorderynghe van rechte tallen tyden dies versocht zynde
ghegheven onder contrezeghel van zaecken der voorseide stede van Poperynghe
den xxij januari xvc achtenneghentich
onderteeckent Mazeman ende ghecacheteert met een carnet van groenen wasse

Van dit proces hebben we ook de getuigenissen die ons een goed beeld vormen hoe die twee tonnen Engels bier in Poperinge – of ten minste in ieper – geraakt zijn.

SAP 118 - 7 - nummer 11 - 1599
Informatie ghehoort den xvij in julio 1599 ter presentie van Loys de Naverans ende Pieter Bruyne, scepenen der stede vander Nieuport vuut crachte van open letteren requisitoire van burchmeesters ende scepenen der stede van Poperynghe
in daten van de xxij ste january xvc acht en tnegentich
ghetekent J. Mazeman ende dat opde intendit ofte interrogatoir
door hemlieden overghegheven van weghe Arnoudt Ryckewaert
voor hemlieden heeren jeghens Sebastiaen Noret,verweerder in de manieren naervolghende:

Pieter Caroen, inwoonder ende poorter der stede van Nieupoort, zeeman van zijnen style, oudt xxiiij jaeren ofte daer ontrent, ghehoort ende neerstelick by solemnele eede gheondervraecht opde inhouden van de bovenschreven intendit gheschreven byder handt vanden heescher -
tuught ende secht over de materie als dat leden zeker twee jaeren ofte daer ontrent - justen tyt onbegrepen, **Jacob Clou** ghecocht hebbende zeker partye inghels bier van **Adriaen Commers,** schippere van Vlissinghe opt het schip ghenaemt 'De vulle selen' - heeft tselve inghegheven **Loyck Thuyn**, schuyteman der voorseide stede van Nieuwpoort om daermede te varen naer Yperen -
Attesteert voorts dat het zelve was inghels bier - ghebrauwen ende inghenomen binnen der staet van Inghelant - allegierende voor reden van wetenschap bescheept ende medevaert *te zyne* metten voorseide Adriaen Commers
alsdanne tot Doveren voorseit tvoorseide Inghels bier vanden brauwer meester ontfanghen thebben ende daermede tot Nieuwpoort ghezeylt zijnde
Sluuts hiermede zyne depositie

Loys (Loyck) Thuyn, oudt xxx jaeren ofte daerontrent - inwoonende poorter der stede van Nieuwpoort - **schuyteman van zijne style** - oorconde ghehoort ende neerstelick by solemnelen eede gheondervraeght - insonderlick vanden jste artickel vanden zelven intendit tuught ende zeght over de gherechte waerheyt

bevrecht gheweest thebben by Jacob Clou - leden mach wesen twee jaeren oft bet tydts - ongebrepen den justen tydt - met ontrent onderhalf last ofte twintich canten inghels bier naer deposants best memorie
de welcke hy die spreckt - overnam vuyten schip van Adriaen Commers ter caeye tot Nieuwpoort ligghende ghecommen vuytten zee -
de welcke canten hy tYper beweeght heeft an Arnoudt Ryckewaert
zeght oock datmen tzelve hield voor goet inghels bier ende dat hy deponeert tzelve voor zulcke proufe
sluutende hiermede zyne atesstatie

Anthoine Clou, oudt van jaeren xxxvj ofte daerontrent -
coopman van zynen style ende ghelicke inwoonende poorter der stede van Nieuwpoort oorconde ghehoort ende rypelick gheondervraeght opt voornoemde jste artickel -
tuught ende deposeert opden eedt die hy god almachtich ten ancommen van zyn officie als scepen der zelven stede ghedaen heeft -
dat Jacob Clou ghecocht heeft jeghens hem deposant- als facteur van Adriaen Commers int jaere 1597 den xxiij january - onbegrepen den justen tydt - inde cast van vier last of bet inghels bier twelcke den voornoemde Adriaen Commers (zoo hy an den deposant te kennen gaf) tot Doveren in Englandt inghenomen hadde
zeght voorts dat tvoornoemde bier an Jaob Clou voorseit voor inghels bier ghecocht was - ende breeder van tvoorseide article niet wetende - sluut hiermede zijne depositie

Jacob Clou oudt lij jaeren ofte daer ontrent - inwoonende poorter der voornoemde stede van Nieupoort ende coopman van zynen styl -
ghehoort ende ghe-examineert byden eersten artickel voorseit -
verclaert by eede ende zyne mannewaerheyt daertoe soo ghelick van echt recht ghestaeft zynde als dat leden twee jaeren ofte tydts meer -
onbegrepen de precisen tydt - hy ghecocht heeft jeghens Anthoine Clou zijne broeder als facteur van Adriaen Commers - een nombre van vier last ofte bet Inghels bier wanof hy deposant ontrent onderhalf last ghehouden heeft -
par schipper Loyck Thuyn naer Yper an Aernoudt Ryckewaert
zegghende hy deposant dat zelve bier hem vercocht was voor inghels bier ghebrauwen tot Doveren in Enghelant
zegghende oock dat hy de rest van tvoornoemde vaere
zoo tot Dixmuyde - binnen dezer stede - als elders verrcocht heeft voor Inghels bier
sluyt hiermede zyne depositie

Aldus ghehoort ende in solemnele eede de bovenschreven oorconden gheondervraeght ten daghe jaere ende der stede als boven - my oock
als greffier toorconde meester Weghenaere - 1599

7 februari 1598 – ’t sterfhuis van Willem de Witte – Halmen

Burchmeesters ende schepenen vander stede van Poperynghe,
bevonden hebbende dat ter sterfhuuse van **Willem de Witte filius Jans**,
hem niemant en fundeert ofte draeght als hoir
niet meer by beneficie van inventaris van adresse
ende dier volghende hebbende ghedaen inthimeren de apprehendse goed
ende de crediteuren ende de zelve gehoort zynde,
hebben ghestelt ende ghecommitteert,

stellen ende committeren by desen,
als curateur ten voorseide sterfhuuse den persoon van **Pieter de Witte**,
den zelven authoriserende ende belastende ten voorseide sterfhuuse hem te vindene,
behoorelicke inventaris te maecken ende te procederen tot vercoopinghe van de persisable ende andere goedynghen
ende zoo verre die by geenen venditie van nu vercocht zyn,
de pennynghen danaff commende te furnieren ende ontvangen, met inthimatie vande crediteuren naer tbehooren,
doende van zyne handelynghe rekenynghe; bewys ende reliqua des vermaent zynde

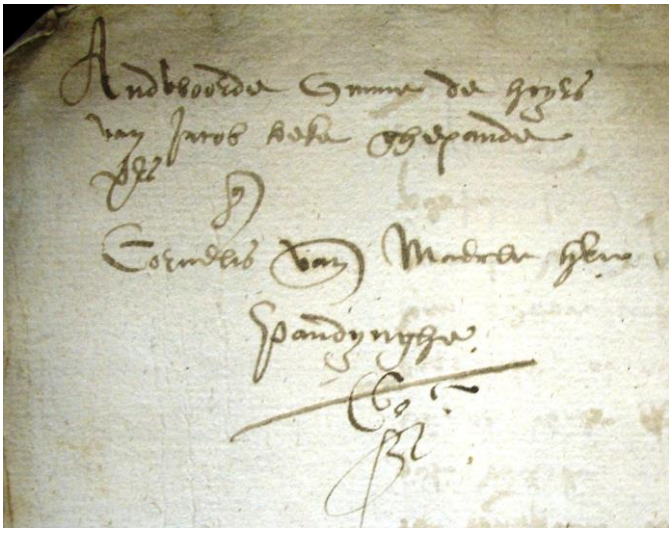

ende stellen daer vooren zeker mids doende alsvooren den eedt daertoe staende ende hem draghende naer tinstinctie te dien fyne vuter greffie te lichten
ende dit al ter conservatie van de voorseide sterfhuuse
ende proffyte vande gonnen diet behooren zal
Actum den vijs te february 1598

9 februari 1598 – De Elzenbruggestraat - SAP 395 - Renten

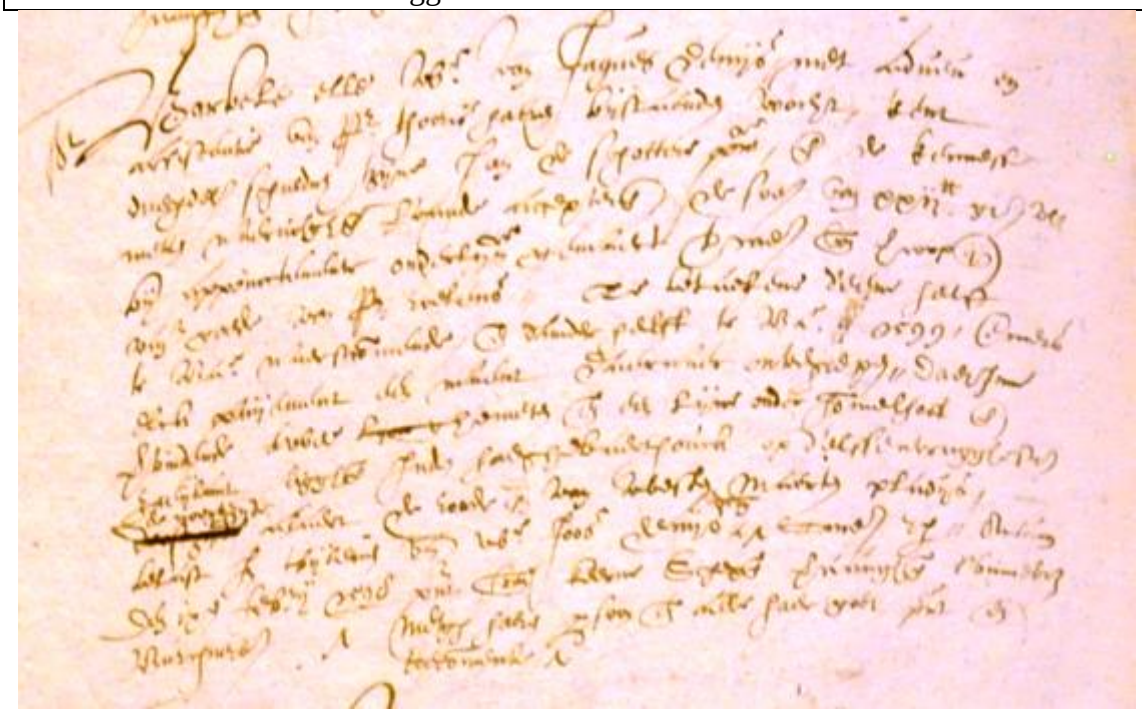

Barbele Elle weduwe van Jaques Denys met advies ende assistantie van **Pieter Thooris** haeren bystaenden vooght -
kent dueghdelikc schuldich tzyne Jan de Schottere present ende de kennesse metten naervolghende somme accepterende - de somme van xxij pond grooten vlaemsch -
by appointemente onderlynghe ghemaect ter cause vande vercoopynghe van goed van Pieter Roelens –

te betaelene deene helft te bamesse naerstcommende ende dander helft te bamesse 1599 -
emmers elck payement een maend daernaer onbegrepen -
daerinne verbindende twee ghemeten ende een lyne onder thommelhoff ende zaeylant -
ligghende inden Haeghebaerthouck op d'Elssenbrugghesrtaete - de noortzyde aldaer de
Roode ende - van westen Maerten Pladys -
belast in tbyleven van de weduwe Joos Denys - metgaeders haeren persoon ende alle haer
goet - present ende toecommende –
omme executie -
Actum den ix february 1598 –
Present Frans Keerne schepenn vervanghende Winnebrood burchmeester

9 februari 1598 – Op den Couter - SAP 395 - Renten

Jan de Muelenaere kent deughdelick schuldich tzyne **Frans Diedeman** –
present ende accepterende - de somme van thien ponden grooten vlaemsch -
van verschoten ende gheleenden ghelde –
te betaelene den ix in meye naestcommende -
daerinne verbindende een lyne lants ofte daerontrent ligghende in twee partien opde Couttere
wanaff deen es **ghenaempt de wedersplete** - ende dander **een deel vande Doot -**
zuuver goet ende onbelast ghereserveert de coutterrente -
dat belovende overzulcx dte garranderen -
omme executie - actum eodem

9 februari 1598 – Hop geleverd – Renten SAP 395

Willem Scherrier
kent dueghdelick schuldich tzyne **Franchois Diedeman**,
present ende de kennesse accepterende,
de somme van xxviiij pond iiij schele j denier grooten vlaemsch van coope ende leveringhe
van hoppe
Te betaelen den jste octobris eerstcommende
emmers een maent daernaer onbegrepen –
daerinne verbindende ij ghemeten ende j vierendeel lants ofte daerontrent
ligghende opden Overdam – streckende van den zelven Overdam totter beke,
ende voorts over de beke tot ter Oude Bellestraetken,
de noordtzyde de hoirs ende aeldynghen van weduwe Jacob Adam ende de zuudzyde thuus
Jan Wyts ofte daerontrent met Jacob de Bergh ende andere, zuuver goet ende onbelast dat
belovende overzulcx te garanderen
Omme recht
Actum eodem presentis ijsdem

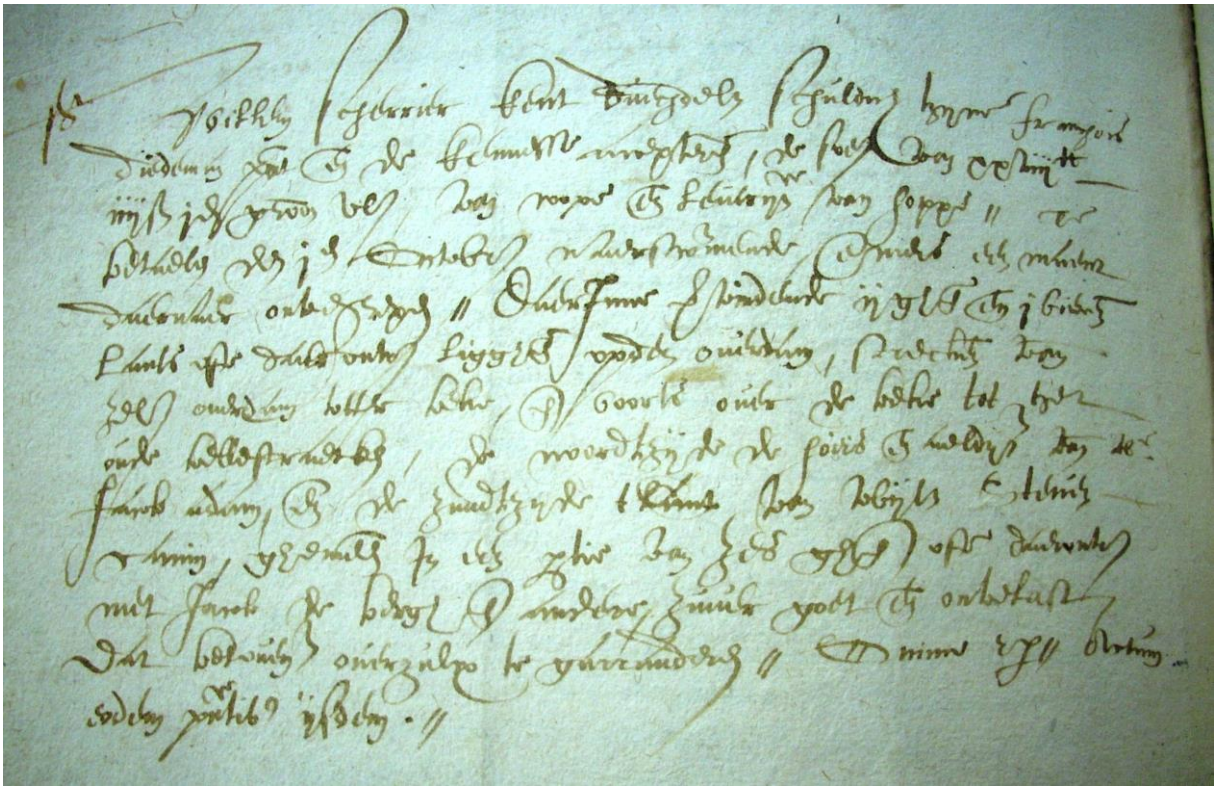

14 februari 1598 – De Leverstraat - SAP 395 - Renten

Christiaen Fobert heeft ghecocht jehens **Jacob Roelens** –
eene ervelicke losrente ten xij pond parisis tsjaers - den penninck xvj -
voor de somme van xvj pond grooten vlaemsscher munte –
wanaff teerste jaer vallen ende verschynen zal te bamesse eerstcommende -
daerinne verbindende by adviese ende agregatie van Pieter Roelens zynen zone ten desen present -
twee ghemeten lants ofte daerontrent - ligghende inde Leverstraete - deser stede -
van zuuden thoff van Sint Jooris Ghilde - van westen Laurens de Groote ende van noorden tlant van de voornoemde Jacob Roelens -
te vooren belast met xij ghemeten lants in een rente van xxiiij pond parisis tsjaers - gheldende Christiaen Liebaert geheel int byleven vande huusvrauwe vande voornoemde Christiaen Fobert -
Item thiendevande erfve onder de catheilen ende huuse vande voornoemde Fobert ligghende opden Overdam deser stede –
van noorden tstraetken - van zuuden derfve van wylen Cornelis Conduit ende van westen d'erfve van wylen Steven de Backere -
zuuver goet ende onbelast - ghereserveert dOverdamsche schult –
innninghe naer costume deser stede -
Actum den xiiijde february 1598 –
Present Anthonis Winnebroot burghmeester - Jan Fobert - Jan de Schottere - Frans Keerne - schepenen
vervanghende meeser Jan Beyens, burchmeester

21 februari 1598 – Verteerde kosten bij Harynck – Halmen SAP 366

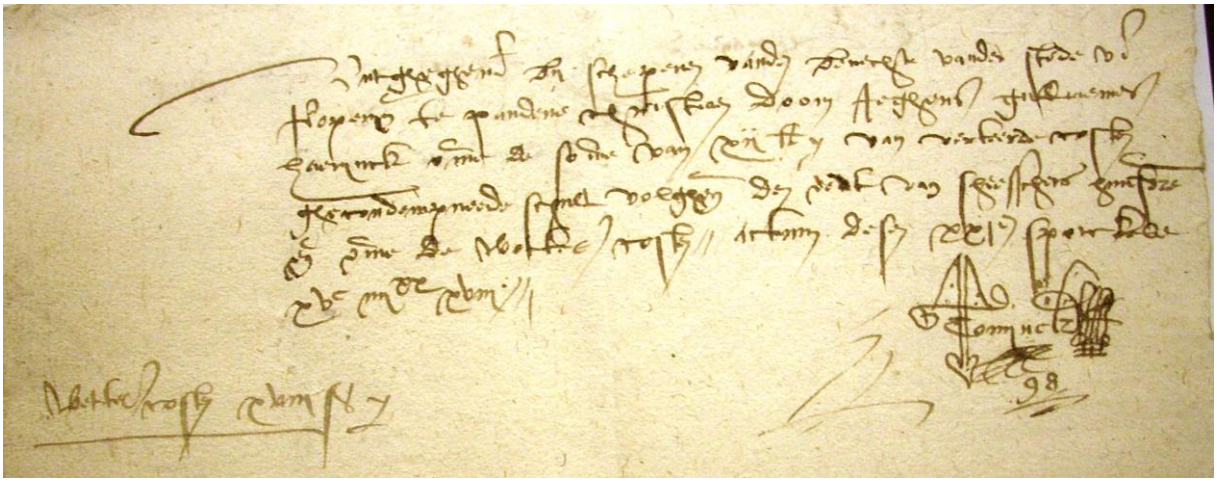

Vutghegeven by schepenen vanden berecht vande stede van Poperynghe te pandene
Christiaen Doom
jeghens **Guillaemes Harynck**
omme de somme van xij pond parisis van verteerde costen –
ghecondempneerde schult volgende de eedt van sheeschers huusvrouwe
ende omme de wettelicke costen
Actum desen xxjste sporckele xvc iiij xx xviij - Ghelein De Coyninc - 98

22 februari 1598 – Aangeslagen goederen verkocht – Halmen SAP 366

Deze heel uitgebreid akte nemen we hier volledig over. Het is immers één vande weinige akten die we integraal terugvonden en die een dergelijke openbare verkoop van aangeslagen goederen betreft.

De raedlieden sconynckx van Castillien, van Aragon, van Leon, van beede Sicilien, van Jerusalem, van Portugal ende **grave van Vlaenderen** gheordinneert in Vlaenderen –
onsen wel beminden **Franchois Ghille**, deurwaerder van zijnen hove, saluut
Vuyter dien dat ons ghebleken es, dat ghy vuyt crachte van zekere letteren van hantlichtynghe,
vercregen vande fiscalen van desen hove,
by **Loys Makeblyde** ende **de kerckmeesters van Onser Vrauwen** van Poperinghe,
metghaders de letteren executoire daerup hier int hoff verleet –
respectivelick ghedateert vande xxv – *25ste* - ste ende den x – *10de* - juny xvvj tich,
gheprocedeert hebt tot vercoopynghe by subsastancie ende arrest,
met drye sondachsche hallegeboden van veerthyen daeghen te veerthien daeghen
achtervolghende zonder interumptie ende van kerssebernynghe, - *kaarsbranding* -
volghende d'instructie van de hoirs,
van zekere **behuusde hofstede** metten huusynghen ende andre zijne toebehoorten ende catheilen daerop staende,
groot onder winnende lant ende gharsynghe, acht ghemeten ende een vierendeel ofte daerontrent **wesende alle erfve ende gheen leen** zynde
ligghende inde **Edewaertshouck** in de prochie van Sint Jans van Poperynghe –
daer landende van oost ande **Robaertsbeke,**
van zuuden opde **Yperstraete,** van westen **tBeleetstraetken** –
welcke voornoemde partyen acht ghemeten by **Clays Kesteman**,
absent ende vertrocken byde rebellen van zijne majesteit
ende onder zulcx gheannoteert tzyne majesteits prouffyte byden ontfanghsten byden ontfangher vande notarien int quartier van Poperynghe
ende teghenwoordelick in pachte ghehouden by **Gillis DeRoode** te vier ponden parisis tghemet tsjaers – zuuver gheldt ende alle refectien spachters laste - eenen termijn van vijff jaeren, danoff t'eerste verschene es te baefmesse xvc ende zessentneghentich voornoemd - zijnde belast met eenen halven stuver tsjaers int gheheele
ende voorts in vijff myten en half lantschult vuyten ghemete tsjaers
al ten prouffyte vande heere ende verachtert xx jaeren tlatste xcvj tich voornoemd
inschelucx oock int gheheele met xij pond parisis tsjaers den penninck xvj – ten prouffyte van Loys Makeblyde – verachtert achtien jaeren, tlaetste xxvj tich incluus –
ende de vijff ghemeten van dien zijn belast ten prouffyte van de voorseide **kerckmeesters van onse Lieve Vrauwe** van Poperynghe in een rente van neghen ponden parisis tsjaers ende verloopen van neghenthien jaeren, tlaetste xcvj incluus
ende word ghedecreteert ten verzoucke van de voornoemde Makeblyde ende kerckmeesters omme daer anne te verhaelen huerlieden respectieve achterstellen
met de wettelicke costen daeromme gheschiet ende noch te gheschieden,
met zulcx naer dien er ghebleken was by eene acte onder thanteecken van **Jan van Hoorne,** jeghenwoordigh ontfangher vande notarien int voorschreven quartier van Poperinghe
ghedateert vande xvde – *15de* - meye xcvj tich dat de zelven de Hoorne
byden huissier **Michiel de Wulf**, gheinsinueert zijnde,
vande zelve ordonnancie van hantlichtynghe,

vande bovenschreven goedynghe tot recouvre vande voornoemde achterstellen van renten
de voornoemde hofstede en landen abandonneerde
omme daeromme van weghe de voornoemde vervolghers van dit wel vercocht te wezen,
volghende tplaccaet van zijne majesteit te desen by de hove ghegheven
soo hebt ghy onder de reserve ende zondere presudicatie van tvoorschreven placcaet upde vde vjde ende vijde daeghen septembris xvc xcvj tich voornoemd –
ghetransporteert vuyter stede van Ypre, binnen de stede van Poperynghe opt stadthuus
alwaer ghy collegiaelick vergadert vyndende burghmeesters ende schepenen der zelver stede van Poperynghe op tstadthuus,
onder hunlieden ghesaysiert hebt ende ghestelt in zijne majesteits handen de voornoemde hofstede, met allen de huusynghen toebehoorten ende catheylen al conforme d'acte van saysesemente danoff wezende
ende hemlieden ghereleveert ende opden viijdde de zelven maent hebt ghetransporteert ter plaetse ordinaire daermen de publicatie gheconstumeert es te doene
ende aldaer naer de hoochmesse, ter presentie van meester **Jan Mazeman, Loys Makeblyde, Christiaen Fobert** ende meer andere bystaenders ghedaen
teerste sondachs kerckghebodt
daer by eenen yghelyck hooghe ende overluut te kennen ghevende dat men de voornoemde goedynghen inder manieren voorschreven te coopen gheboodt by subhastancie ende decrete met drye sondaechsche kerckgheboden van veerthien daeghen te veerthien daeghen zonder interuptie ende tbernen van eender kersse volghende dordonnatie van desen hove,
ghevende daer by oock te kennen de prys dat de zelve verpacht waere hoe langhe ende by wien, metgaeders wat laste
Emmers zo die u ter kennesse ghekomen waer, daer vuyt ghynghe van al welck ghy de behorlicke **plackbrieff** hebt ghedaen affgaen,
te wetene eene te Poperynghe ande deure van stadthuus
ende ghelycke ander deure vande halle an Ypre,
ende een ander ande pylaeren van sgraeve casteele binnen de stadt van Ghendt,
en in de handen van de procureur Mazeman,
ende hebt oock alle de voornoemde debvoiren, te wetene van asaysyssemente ende kerckghebod upden xj ste - *9de* - septembris voornoemde gheinsinueert binnen de stede van Belle in persoone vande voornoemde ontfangher ter presentie van **Bastiaen Noiret** ende meer andere – die u voor antwoort gaf dat hy daerjeghens niet en

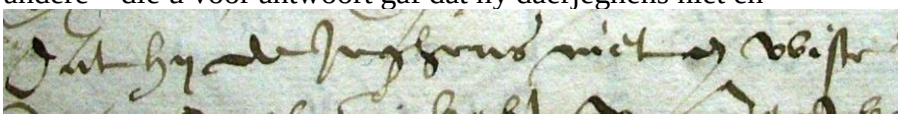

wiste te zegghen naer welcken hebt u anderwaerf upden xxste, xxjste ende xxijde septembris voorseit ghetransporteert binnen de stede van Poperynghe,
alwaer ghy ter presentie vande bovenschreven persoonen ghedaen had tweede keckghebodt, daerby te kennen ghevende al tghonne by teerste verhaelt,
metgaeders datmen by den deze ende het j-sten - *eersten* - kerckghebod,
zoude expresse de dach, heure ende plaetse vande kerssebrennynghe metgaders de conditie ende modificatien daerop de zelve ontsteken ende gheconsommeert zoude worden,

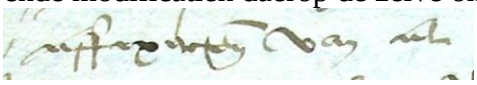

affixerende van al tzelve drye distyncte plackbrieven ende plaetsen hier binnen verhaelt ende zendende oock ende vutden d'abondante cantele deur de handen van **Charles Crasuus**, procureur ende fiscael van desen hove
ten fyne hemlieden de debvoiren kennelick zouden wezen - hebt in ghelycke tzelve gheinsommeert anden voornoemde ontfangher tot Belle by missive deur de handen van Adam de bode, aldaer, volghende zijn verclaers –

ende upde vierde, vde, vjde daeghen octobris anno voorseit, anderwarf tranporterende tot binnen Poperinghe voorseit, hebt ter plaetse voorschreven ende presentie an de voornoemde meester **Jan Mazeman,** ende meer andere bystaenden,
ghedaen tderde ende letse sondaeghskerkeghebodt daer by ende yghelick te kennen ghevende, dat men de voornoemde kerssebernynghe houden zoude binnen de voorschreven stede van Poperinghe in **den herberghe ghenaempt de Zwane**,
den ixde – *9de* - der zelver maent, sachternoens ten drye heuren,
ende dat opde naervolghende conditien, alsdoen oock ghelesen
te wetene datmen ende yghelyck ontfanghen zoude ten instelle ende verhooghe vanden voorscrheven goedynghe, solvent zynde,
ende mits stellende goeden ende suffisante zekere,
ten contentemente van u als executeur van tghesteken de ghecondempneerden,
ten waere by hem nampterende de preuvynghe in questien, welck instel ofte hooghsele zoude moghen gheschieden met twaelf ponden parisis vlamesch - wel meer maar niet min,
betaelende te **lyfcoope** twaelf schellynghen groote
ende twee schellinghen te **godtspennynck**
al onghemindert de principaele somme van zynen coop,
ende dat in uwen handen, zo langhe als de bewysen van desen decrete onder u rusten zoude ende daer naer omme tanderste prouffict vande ghecondempneerden in handen vanden greffiers van desen hove,
ofte vande upperclerck vande graeffe aldaer ende datte totter wysdomme vande letteren van decrete excluus,
wel verstaende dat de coopere ofte laetste verhooghere ghehoven zoude wezen, goeden ende suffisante zekere te stellen, als boven omme by ghebreke van betaelynghe naer onterfvenesse de poincten an zijne coop clevende, ter stont ghe-int te werden,
tzy anden coopre ofte zijne borghe, tuwer keure ende optie – sonder dat zy hemlieden zouden vermoghen te behelpen met eenighe exceptien ofte beneficie, tzy van divisie, excussie ofte eenich ander recht, dwelck hemlieden in contraire van dese zouden moghen te bate commen,
dat de cooper t zyne laste moeste behouden op t'voorschreven goedt,
alle ghelicke onlosbaere renten of cheynsen, sonder eenighe defalcatie te moghen doene vande pennynghen van zijne coop, maer zoude de zelve coopere anderssins
ende desen onghemindert,ghelevert worden van goedt en vry ghelt,
overzulcx mochte hy coop ende dach up behouden ende laeten staen indient hem belieft in minderynghe van zijnen coop, tcapitael vande voorseide losbaere renten,
de welcke hem mette verloopen van diene metgaders tverloop van andere renten ende cheynsen hier van gheroert ghecort zullen werden inde inninghen van zijnen coop naer rate van tyd tot twijsden vander letteren van decrete –
wel verstaende indien vande zelve achterstellen eenighe quytschelt ofte moderatie viele,
dat dezelve zoude commen tot prouffyte vande debiteur gheexcuteerde,
dies zoude hy tvoorschreven quytghelt moeten verzoucken,
binnen zes weken naer date van desen, up pene van dannoff versteken te zyne ende blyvene –
zo hem oock volghen zouden de voorschreven baten ende andere prouffyten danoff gheprocedeert voor derfvenesse vuyt crachte vande decrete
Zo verre datter overschot ende excessen te veele, boven de pretensie vande crediteuren,
zo oock de coopere an zijne pennynghen zoude ghetort worden –
zo wel tcapitael als tverloop naer rate van tyde, van alle losselicke ende onlosselicke renten ende cheynsen, hier boven gheexpressert als aner date van de kerssebernynghe ofte ghedeurende de processe up twysdom van de decrete –
eerst ten voorschyne ghecommen, goedt ende deughdelick verclaerst zouden worden,
te wetene om losbaere renten ofte cheynsen teghens de penning xx tich,

daer de losbaere lyfrenten ende ander donacien, verinscommen naer advenant de gheconstitueert waeren inden de prys daer by verclaerst staende,
daer noopende de losbaere renten en penninghe xvjde ende andere de penninghen xvde ten twee lyfven ende de penninck xiijde tander lyfve dat den coopere ghehoven zoude zyn te lichtene expresse vande zelven hove tzynen costen –
de letteren van decrete ende alle ander costen te dooghene, die eenen coopere naer rechte van desen vierschaere van Poperinghe zoude moeten dooghen indien den coop ghewillich gheschiet waere,
nemaer den xde pennynck of maerkghoet,
zo verre datter eenich waere ende alle andere costen die die de volontairen coopere zoude moeten dooghen, als oock de costen vande vervolghe vande decrete zoude afgetrocken worden van desen ende ghereetste penningen vande vercoope tenden goede procederende dat den pachter zynen pacht moest ghebruucken indien hy daer anne eenighe van rechtsweghe hadde
ende oft ghebeurde dat de coopere off zynen borghe naederhandt bevonden wierden en de consten gheven breederen zekeren stellen,
zoo zoude de laetsten verhoogher voor hem ghehouden zyn den coop t'anveerden ten zulcken pryse als daerup hy den zelven ghestelt hadde ende zal den zelve coopere ofte zijn hooghere verstont excretivelick zijn voor tvol renchier omme te supplieren datmen te cort zoude commen,
Ghevende daer neffens ock te kennen, indien hem yemants begheirde jeghens de voorschreven vercoopynghe te opposeren dat ghy berecht waert omme een yghelick daertoe te ontfanghen ende zijne redene thanhooren
want al twelcke ghy vuer plackbrieven ghedaen hebt affixiteren ter plaetsen als boven, metghaders oock eene hebt ghedaen declareren ten proffite van desen hove,
naer dien de zelve ande fiscalen van den zelven rade by **Charles Carosuus**
by volume van insinuatie ghecommuniquert es gheweist,
volghende zijn schryven, metgaders oock de insinuatie ghedaen anden ontfangher par missive, volghende welcken kerckghebod hebt u den ixde – *9de* - octobris,
ghevonden inde voorschreven herberghe,
dat verbeyt hebbende de vuytghestelde huere,
naerdien ghy van snuchtens ande deure vander herberghe oick ghelycken plackbrieff ghedaen had affixeren, aldaer ter presentie van de voorseide **Makeblyde, Chrispiaen Fobert, meester Jan Beyens, Gillis de Roode,** pachter,
onder naeme ghy zijnen pacht ghesaysiert hadt met interdictie an niemandt dezelven te betaelen om in handen vande voornoemde Beyens –
de welcken ghy ten ontfanghen van dien ghecommiteert hebt,
met laste danoff behoorlick renseingh te doene dies verzocht zynde ende meer andere ghedaen lecture ande voorseide conditien ende ontstekende de voorschreven keersse ghedeurende welcke tyde de voorseide goedynghe inghestelt,
byden voornoemde Makeblyde up tzetstich ponden grooten vlaems eens ende verhoocht
byden voornoemde Beyens voor hem ofte zijnen commandt met een pondt groote –
met argumentacie van lyfcoop tot veerthien ponden parisis –
daerop de zelve kersse zonder breeder verhooghynghe vuytghegaen is
naer welcken hebt ghedaegvaert den voornoemde Beyens, Loys Makblyde, Chrispiaen Fobert ende alle andere die teghens tvoorseide decret zouden begheren ofte weten te zegghene – te compareren hier int hoff upde xxv ste octobris voorseit
Omme de brieven van decrete als naer redene, ende u voorts transporteerende naer de stede van Belle, ten huuse vande zelven ontfanghere van Hoorne,
sprekende vermits zijn absentie zijn huusvrouwe,

hebt hem al tghene voorschreven gheinsinueert ende oock ghedachvaert te compareren ten daeghe, stede ende fyne voorschreven,
laetende ten dien fyne billette tzynen hemlieden al volghende de relaeze by u onderteckent ten desen ghezien,
daer de zake dienende by daeghynghe op decret met 0 – *nulde* - inthimatie
ende tsamen upde xv de novembris xvvj tich –
ende de zelve in jugemente ghepresenteert zijnde by Jan Mazeman,
procureur van desen hove vuer de vervolghere van desen decrete ende de zake gheroupen zinde ten toure van de rolle
naerdien **Jan Coolman** hem ghepresenteert hadde over de fiscalen van desen hove ende **Laurens de Mieut** over meester Jan Beyens, dheescher heesch makende –
tenderende ten fyne pertinente – byzondere dat de brieven van decrete in questien ghewezen zouden worden, omme waer jeghens te antwoorden de zake gheconinueert wierdt te drye weken eerstcommende –
ende overmits de voornoemde comparitie van dander ghedaechde verweerders, noch procureur over hemlieden machtich,
over hemlieden verbeyt ende voort gheheescht alzoot behoorde,
naerdien de hove gheblicken wert vander daeghynghe ende inthinatie voorschreven was jeghens hunlieden diffaillanten scheeschers verzoucke gheconsenteert
diffault end by virtute van dien, byden hove versteken de diffaillanten van alle exceptien ende waere tproffict van dien ghehouden int advys omme tzelve tsustemente, tzynen sustemente ende de zake anderwerf nemende omme byde verweerders te dienen peremptoirelick upde letsten february xvc cxvij
ende gheroupen als boven de fiscalen van desen hove, voor twysen vande verzochte decrete dien verzoucken dat dheescher eerst zoude doen procederen ende doen decideren een quyctschelt byden ontfangher voornoemd vuyt crachte van placcate gherequireert daertoe dheescher op hemlieden verzouck dach gheconsenteert was byden hove ten veerthien daeghen eerstcommende
Ende meester **Jan Beyens** ghedrouch hem angaende twysen vande decrete inde discretie vanden hove
Concenderende mits dien de zake hemlieden angaende int advys vande zelven hove omme tzelve tuuteur tzynen ansende
ende de zelve zake dienende upden xxiijde – *23ste* - meye xvc xcvij
omme byden heeschers te procederen upt verzouck ende susteene vande fiscalen pemptoirement dheeschers procederende upt het ghesustineerde vande voornoemde fiscalen, consenterende over becortynghe vande zake, inden verzochte quyctschelt van drye jaeren, als den voornoemde ontfangher verzocht hadde by zeker ghescrifte onder zijn hanteecken – in handen van u deurwaerder ghe-exhibeert in date xvij meye xvc xcvj te desen ghezyen, daerinne de voorseide fiscalen consenteerde –
conlcuderende mits dien de zaeke int advys vande hove over tzelve te sustene tzynen ansemente ende de voornoemde ghedecreteerde hofstede metten lande ende garzynghen daermede gaende,
upden xxxj stej uly xcvij te letryve ghebrocht zyn wert twysdom vande zelve letteren van decrete vuytghestelt tot smaensdaechts naer half ougst aldien eerstcommende
ten fyne ende yeghelick gheduerende den zelven tyt al tzelve zoude moghen commen verhooghen ten meerste prouffycte vande gheconempneerden,
ende de zelve partyen wederomme ten letryve ghebrocht zijnde,
zo werden de zelve ghedicreteerde partyen ghestelt byden procureur Coucke onder zijnen commande
op twee en tzestich ponden grooten eens

ende upden lyfcoop van xiiij ponden parisis,
de welcken daeghe was de zelve partye verhoocht by Laurens de Meur met xx schele grooten, Coucke xx schele grooten, Meur xx schele, Canin xx schele grooten, Meur xx schele grooten, Canin xx schele grooten, Meur xx schele grooten, Caenin xx schele grooten, meur xx schele grooten, Canin up tzeventich ponden grooten, Meur xx schele grooten, Canin xx schele grooten den xiij de septembris xcvij anderwaerf vuyt ghestelt voor als te xiiij daeghen ten welcken daeghe by Muer verhoocht xx schele grooten, Canin xx schele grooten, Meur xx schele grooten, Canin up tachtentich ponden grooten, Meur eenentachtentich ponden grooten, Caenen up tweetachtencih ponden grooten, daer alzoo bleven ende niet min noch eens vuytghestelt te xiiij daeghen alsdoen eerstcomemnde ende de zelve perfixie van vuytstel omme ghecommen hedent datedesen naer datter niemandt meer ghecommen was omme tzelve te verhooghen naer neerstich onderzouck dien aengaende zoo ten greffie als constitoire van dezen hove ghedaen
Want dat mits dien byden hove ontzien zijn gheweist den intendit ende bezyen by partyen overgheleyt bijzondere dacten van geliefve int advys, ende up alles ghelet met ryphede van raed
Zoo eyst dat wij , vuyt ende ons advys,
hebben ghewezen ende wijzen by dezen de brieven van decrete alhier in questien te wetene deze presente al conforme de actie van wysdomme
als desen danoff wezende –
den deurwaerder oft andere hierop verzocht daeromme ontbiedende ende bevelende van sconyncx weghe daertoe committerende by desen eyst noot,
dat ghy van zijne majesteit zelven bevel doet de justiciers ende officieren
onder wien de zelve partijen van lande ende gharzynghe metter hofstede gheleghen ende sorterende zijn,
dat zy van u als executeur ontfaen de onterfvenesse ende daerinne behoudens elcx recht erfven wel ende wettelick **meester Jacob Caenen** advocaet van dezen hove,
ofte andere die hy daertoe denomineren zal
als coopere ende letste verhooghere,
van de voorschreven ghedrecreteerde partijen naer huerlieder constinancie ende usage,
hem coopere ende elcken diet van noode werdt ghemerckt behoorelicke brieven onder hemlieden zeghelen,
zulcx als daer toe behooren zullen hemlieden metsgaders cooper daertoe,
ende topbrynghen pennynghen bedwynghende by alle weghe van constrancten in zelven onderhanden want wy u dies gheven vulle macht ende speciael bevel,

Ontbyeden ende bevelen van sconyncx weghe, alle zijn officiers ende onderzaten, dat zy u dit doende neerstelick verstaen ende obdieren,
Ghegheven te Ghendt onder de zeghele van de camer van de voorschreven raede dezen xvijde octobris xvc ende zeventneghentich

Onder stont gheschreven bij mynen heeren van de raede gheordineert in Vlaenderen ende ghezeghelt metten voornoemde zeghele vande voornoemede caemere
In rooden wasse up dobbelen sterte van parchemync vuyt hanghende
Onderteekent **J. de Baviere**
Ons vuyt crachte vande voorschreven letteren van decrete,
metgaeders de bevelen van sijne majesteits weghe daerby ghedregehn den huissier Michiel de Wulf, verselschapt met Jan de Hoorne, ontfanghere hier vooren ghementionneert,

Comparerrende persoonelick ten onderschreven daeghen in schepen caemre vander voornoemde stede van Poperynghe ter presentie van de burchmeesters ende schepenen aldaer collegialick versaempt
Zo heift de voornoemde huissier by virtute alsvooren ten byweezen vande zelven ontfanghere, hem ghedessaysiert, ontuut ende onterft vander voornoemde behuusde hofstede metten cathelen – groene ende drooghe – daerup staende –
omme de proprietaris ende van zijne majesteits weghe,
in handen van tvoornoemde collegie vander wet,
die hemlieden de voorschreven onterfvenesse androughen naer dien volghende,
hebben terstont ende recht voort met alle behoorlickheden ghecostumeerde solempniteyt byden ballius der voorschreven stede van Poperinghe,
vuyter naeme van de heere, hemlieden ghedessayseirt ende onterft vande voornoemde ende voorschreven behuusde hofstede,
groot onder garzynghe ende winnende landt accht ghemeten en vierendeel ofte daerotnrent, metten drooghe ende groene catheylen daerup staende –
ligghende inde Edewaertshouck – streckende zuud ende noort- ten zuudhende tlant vaande ghilde van H. Sacrament Sinte Bertens – tnoorthende tlant van Jan Beyens, - doosthende de Roobaertsbeke – al de westzyde tBeleetstraetken – erfvende daerinne wel ende wetelick met de roede van justicie, te mans levene ende te lants leghere, Christiaen Gobert, ten prouffyte van meester Jacob Canin ende naercommers, advocaet ende raedt van Vlaenderen ende van zijne hoirs ende naercommers –
Ghedaen ende ghepasseert upden xxij in sporckele 1598
Voor burchmeesters ende schepenen voorschreven

23 februari 1598 – Elst aan de Oost-Brabant – Halmen SAP 366

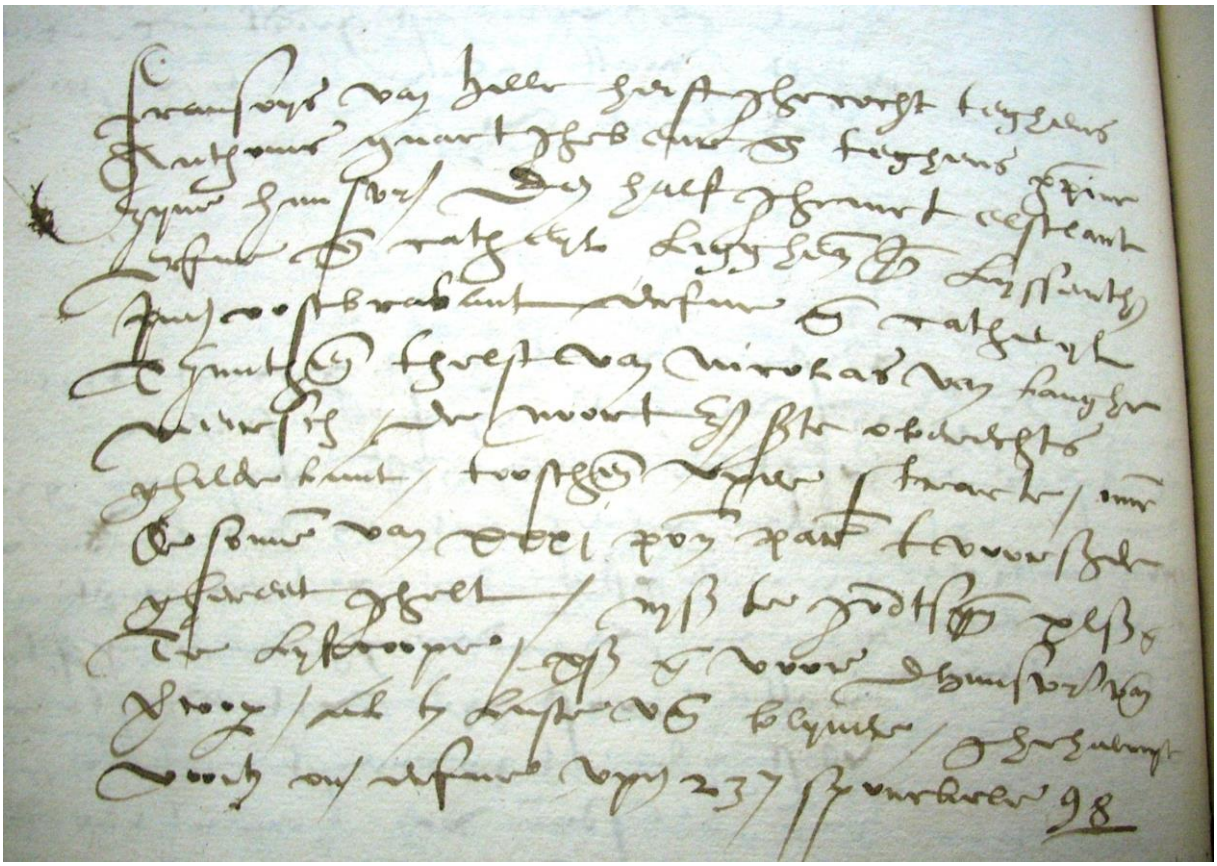

Franchois van Hille
heift ghecocht teghens **Anthonis Quaetghebeur** ende teghens **Christyne** zijne huusvrowue
een half ghemet elstlant erfve ende catheyl
ligghende in de Lyssenthocuk ande Oostbrabant erfve ende catheyl –
tzuuthende thelst van Nicolas van langhemeersch –
de noortzyde **Ste. Obrechts ghilde lant** –
toosthende opde straete
omme de somme van xxxj pond parisis tvoorschreven ghereet ghelt
Iij schele te godtspenninck – xl schele te lyfcoope
X schele parisis voor dhuusvrouwe van de vercooper
Al ten laste vande blyvere
Ghehalmpt voorts over erfve opden 23 sporckele 98

26 februari 1598 – De pacht van een hommelhof - SAP 116 - Processen

Andwoorde omme de hoyrs van **Jacob Beke** ghepande verweerders
ende **Cornelis vande Maerle**, heescher pandynghe

Ghezyen by de … ende aeldynghen van **Jacob Beke**, ghepande verweerders,
den heesch van veertigh schelle parisis tsjaers by **Cornelis Vander maerle,** pretendant,
ghecauseert, voor mijn heeren burchmeesters ende schepenen der stede van Poperynghe,
over den pacht van een half vierendeel preter twee roeden ende het vierde van eene roede
landts, **hommelhof** zynde,
verachtert dertigh jaeren etcetera ende procederende up den temerairen ende defectyven
heesch vanden heescher,
tenderende ten fyne van absolute quaede cause, quycte, obsherende de onghefundeerthede
vanden zelve heescher, als de subjecte zaecke ende het betrec van dien,
alhier consisterende in memorie van daeghynghe ende met in actie van pandynghe.
Overmidts den zelven heescher betuygt de verweerders,
dat sy zonder pacht ofte voorwaerde de questieuse partie van lande ontbloot ende ghebruuct
zouden hebben,
contrarie nochtans der waertheyt ende allessins te vergheefs ende lichtveerdich.

Want blyckende van het ghemainteneerde vanden heescher,
in prejudicie ende ten laste vande verweerders, dat gheenssins niet,
ontwyffelic opde clachte vande heescher, zoude hy pretendant wesen,
wel ende te rechte ghefundeert,
te heffene ende querellereye dobbelen landts pacht
ter causen ende van der note hier ghelibelleert,
behoudelick dat den heescher waere toesprekende de verweerders behoorelick, competentelic
ende naer style by rechts daeghynghe,
zulcx als hy doet als nu by pandinghe,
by ghelycken of de questieuse schult, credit ende actie,
waere spruitende van liquiden pacht,
zo hy zijn heesch scriftelic deduceert, dat gheenssins niet
ende vut de naervolghende contrarieteyt wort dat zonder pacht ofte andere juusten title
locaionus et conductronis, de verweerders het questieus hommelhof zouden hebben
ghepossesseert, twelck als illiquide ende onwaerachtich als noch in kennesse van zaecken
consisteert.

Boven dat den heescher hem zelven vergheten, **verzwympt heeft**, daerby te voughen waer zyn ghepretendeerde hommelhof,
ter causen van het welck hy ondueghedelic zijnen pacht tendeert,
ghestaen ende gheleghen es,
of waer het zelve sorteert, buuten ofte binnen desen – gheen districte,
by alle weclke obmissie ende non expressie ofte verclaerse van behoirlicken leghere ende termijn, als wesende een substantiel poinct van desen betrecke,
dese verweerders benomen es het beneficie van pertinentelic den heescher te ghemoete te commen in zyn defectiven heesch ende daerjeghens by andwoorde tallen fyne te concluderen naer style de verweerders by dien hueren pandynghe absolutoire als vooren funderen.

En dus concluderen zij en ontkennen … expresselic eenighe pacht den voornoemde heescher schuldich te syne, veele te min ontbloodt thebbene ende ghecretineert een half vierendeel preter twee roeden hommelhof zijnde, den heescher toebehoorende, ten eenighen titel van coope, voorpachte ofte anderssins, twelcke van ghelycken verswympt es byden heescher in zynen scerstelicken heesch te libelleren.

28 februari 1598 – Levering van bier - SAP 395 - Renten

Clays vandeWalle verbindt inde handen van **Nicolas vander Doene** -
een ghemet elstlants ligghende inde Peselhouck van zuuden Maillaerd Beaugrant -
van oosten wylen Cornelis de Schottere ende van noorden de kynderen van wylent Jacob Zannekin ende van westen Willem Stalin -
metgaedrs alle zyn catheilen - mueblen ende inhavene tzynen huuse wesende - ter verzekerthede vander betaelinghe van iiijxx xvij grooten -
van coope ende leverynghe van biere by voorgaende condempantie ghebleken by acte van burchemeesters ende schepenen deser stede byden voornoemde crediteur -
vercreghen ter camere den xijde maerty 1597 -
Actum den xxviij february 1598 -
Present Franchois de Vos - ende Anthonis Winneberoodt burghmeester

12 maart 1598 - SAP 395 - Renten

Jan van Fechelen heift ghecocht jeghens **Willem vande Schave ende Maeyken** zyne huusvrauwe -
een erfvelicke losrente van drie ponden gooten tsjaers - den pennynck xvj -
voor de somme van xlviij pond grooten vlaemsscher munte –
wanaff teerste jaer vallen ende verschynen zal den xij marty 1599 –
te lossene by twee egale payementen telcken deen helft met zulcken ghelde als naer de permissie ten dien tyde -
daerinne verbindende zeven ghemeten onder ghers ende zaylant - ligghende inden Edewaerthouck - streckende oost ende west -
metten oosthende ande Robaertbeke - metten westhende dhofstede van Nicolas de Foucq -
de noordzyde de landen vande voornoemde coopere - ende de zuudtzyde tlant van Gheleyn Lamelis -
Item een vierendeel ende v roeden zaeylants inden zelven houck metter oostzyde an tgroene straetken - ende tnoordhende int waterloop
Item iij vierendeel ende xxxvij roen elstlants inden zelven houck –
streckende zuudt ende noort - metten zuudthende op tvoorseide Groene straetken -
de westzyde dhoirs ende aeldynghen van Jacob Beke - ende doostzyde Ghelein Lamelis -

Item een half ghemet ende xij roen zaylant ligghende inden Oosthouck - streckende oost ende west - metten westhende op de Vramboutsdreve - ende metten oosthende opde meersch vande voornoemde cooper -
Item een lyne ende xx roen zaeylants inden zelven Oosthouck - streckende metten oosthende ende de noortzyde op dYperstraete - doostzydeMatthys van Cassele - ende de westzyde wylen Jan van Blues brauwerie -
Item een halff ghemet meerschlandt inde prochie van Renynghelst -
streckende oost ende west –
metten westhende op telst van wylen Jacob Schevele - de zuudtzyde de Groene straete - ende van westen de kercke van Renynghelst -
Item twee ghemeten preter xxxvj roeden elstlandts inde voorseide prochie van Renynghelst - streckende oost ende west - metten oosthende wylen Jan Been doude –
metten westhende tzaylant van Dieryck Salomée -de zuudzyde Maerten Pladys - ende de noordzyde Eloy de Haene -
de voorscrheven acht partien van lande ghelast in tbyleven vande voornoemde coopers –
zonder eenich breeder last van renten ofte verbanden ghereserveert sheeren grontrenten –
de voornoemde vercoopers dat belovende overzulcx te garranderen ende indempneren - inninghe naer coustume
Actum den xijde marty 1598 -
Present Winnebroodt, burchmeester - Jan Fobert - Jan de Schottere- Frans Keerne ende Jan vande Clyte , schepenen

16 maart 1598 – Michiel Clinckemaille in Haringe - SAP 331

We halen deze akte aan omdat er sprake is van Michiel Clynckemaillie. We volgen de familie Clinckemaille zoveel we kunnen door de akten heen.

Smaendaegs den xvi ste maerty 1598
Gheconsenteert vut sonderlynghe redenen ende consideratie
Jan Flevaere in huwelick hebbende **Maeyken de wedewe van Christiaen Denys**,
de vercoopynghe van vier lynen slants, teenen sticke,
ligghende ine prochie van Haerynghe, streckende metter noorthende op de Renynghedreve, ende van westen daeldynghen van **Michiel Clynckemaille**,
quicte erfve, toebehoorende de kinderen van de voornoemde wylen Christiaen Denys,
gheprocreert by tvoornoemde wylen Christiaen Denys,
gheprocreert by tvoornoemde Maeyken,
ende daerinne te erfven Pierre Barber, coopere vande zelven alnd –
voor zuclke somme van pennynghen als ter erfvynghe ende onterfinghe van dien breeder te kennen ghegheven wert,
midts by den voornoemde Jan Flevaere ende zyne huusvrouwe de voorseide wezen te compenseren ende voldoene met andere vier lynen lants,
gheleghen in de prochie van Houtckercke in de hofstede van xxxiiij ghemeten ofte daerontrent hemlieden met de voornoemde weezen ghemeene ende van de erfvenesse van dien op te bynghen suffisant bewys ter weezerie deser stede ten minsten binnen zes weken naer den dach van hedent.

17 maart 1598 – Een huis op **het Sint-Sebastiaenserf** – SAP 395 – Renten

Jan Flebare ende Maeyken zijne huusvrouwe verbinden inden handen van
Jan Bouve - present ende tverband accepterende –

een haerlieden huus staende inde **Hondstraete** op derfve van **Sint Sebastiaens ghilde** ter verzekerthede van zulcke borghschap als waerinne de voornoemde Bouve hem verbonden heeft over de voornoemde Jan Flevaere end zijn wyff
jeghens **Pieter van Daele,** weerdt inden **Bourgonsche Schilt** deser stede
ende daernaest vande … van twee melckoeyen dye de voornoemde Flevaere ende zijn wyff ghecommen vande voornoemde Pieter van Daele
metgaders voor zulcx alsser mede aen cleeft
omme in gevalle van beschadicheyt de zelve gheel ofte in deel daeranne te verhaelen naer costume deser stede
actum den xvij ste marty 1598
present Jan Verclyte, schepenen vervanghende Winnebroot, burghmeester

17 maart 1598 – **Keure van de akkerschade** – Resoluties B – SAP 469

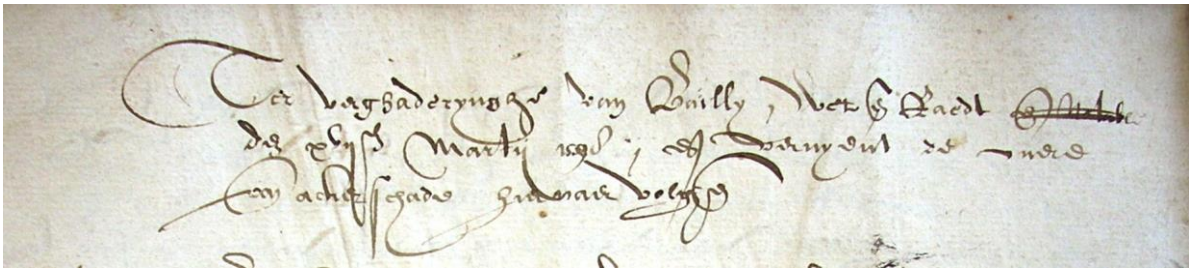

Ter vergaderynghe van bailly, wet ende raedt den xvij maerty 1598 es vernyeuwt de cuere vande ackerschade hierenaer volghende
Eerst, dat niemandt wie hy zy – woonende binnen de varrieren vande stede ofte daer buuten, zal moghen honden loopen, leeden, steken ofte laeten loopen, steken ofte leeden by daeghe ofte by nachte, eenighe peerden, merrien, cachtelen, ossen, koeyen, calveren , schapen, ammeren, gheeten ofte verckens, cleene ofte groote, in vruchten, gheersserien, meersschen, atillen, elsten ofte andere ghoedynghen, gheleghen binnen der cuere ende schependomme deser voorseide sstede, daer de voorseide beesten zouden moghe schaede doen, groot ofte cleene
Op de boete van lx pond parisis vanelcke beeste, by nachte bevonden ende xxx schele parisis van elcke beeste bevonden by daeghe in schaede zoo voorseit es,
Tjste derde ten proffyte vande heere, tijde ten proffyte vande officier tbeslach doende endetlaetste derde ten proffyte vande aenbryngere, welcke beslach zullen doen, de bailly, ampman, dienaers vande heere, officieren vander ackerschaede ende ommeloopers voorzitters.
Item daer de voornoemde beslaghers zullen bevinden ofte connen achterhaelen eenighe vande voorseide besten in schaede, zoo voorseit es, zullen die schutten als van ouden tyden indien dat doenelick wert, dat meer zullen daertoe moghen roupen ende nemen ter kennesse twee gheloofweerdighe persoonen, ghebueren ofte andere, eerst ghereet, emmers ende ten minste eene, die ghehouden werden met den beslaghere de kennesse te nemen ende sal den beslaghere daernaer prodceren ter innynghe vande voorseide boete, int vriendelick, ofte by justitie daer dat van noode wert.
Item daer de zelve officieren eenighe beesten bevindende in schaede die niet en sullen connen schutten, noch ghetuughen vananden een ofte twee, zoo voorseit es, zullen voordan by justititie gheloft wesen op haerlieder eedt, midts daerby affirmerende ten hgyelighen, dat zy zonder respect van vrindtschap ofte viandtschap de voorseide beesten een oftte meer in schaede bevonden hebben ende dat zy die niet behoirelick en hebben moghen schutten, Noch oock en hebben connen vinden eenighe ghetuughen omme de kennesse te nemen.

Item alle welcke boeten zullen opghebracht zyn by eede ter saecke ter gheoder trauwen ende ghelyck van ouden tyden.
Item indien yemandt gheen officier zynde, eenighe vande voorseide beesten bevonden in zyne ofte oock andere lieden schaede, zoo voorseit es, zal moghen daertoe roupen, een ghebuer ofte andere gheloofwaardiche persoone, omme tsamen de kennesse te nemen, ende de beote in te draghen eenighe vande voorseide officieren – midts danaff proffiterende beede zoo voorseit es.
Item alle die by eenighe vande voorseide beesten grieff ofte schaede zullen ghedoocht hebben, groote ofte cleene, werden ghehouden binnen derden daeghe emmers corts nae dat die haerlieden kennesse ghecommen wert by twee ofte drie officieren vande ackerschaede doen overzien ende grossieren de zelve schaede, hemlieder ter cause van dien betaelende eenen redelicken loon ende zullen daernaer de ghonne de voroseide beesten toebehoorende fote ander toespreckelick betrecken voor justitie, omme naer ghehoir ende preuve te vercryghen condempnatie ten lastge van de partie als naer ordene van rechte.
Item werden de voroseide officieren vnde ackerschaede verbonden daertoe ende tot preuve van de kennesse vande voorseide schaede te verstaene, zonder weyghery nghe, excuse ofte dilay, op tverbandt van haerlieden eedt tallen tyden des verzocht zynde
Actum ter camere ten daeghe ende jaere als boven ende ghepubliceert ten bretesque den iijde aprilis 1598

19 maart 1598 – Hommelhof in de Werfstraat – SAP 395 – Renten

Jan de Schottere
heeft gecocht jeghns **Christiaen Doom ende Leonore** zijne huusvrouwe
een erfvelicke losrente van xij pond parisis tsjaers – den peninck xvj –
voor de somme van zesthien ponden grooten Vlaemsch
wannaff de voornoemde vercoopers hemlieden ghekent hebben vernoucht -
teerste jaer vallende den xvste augusti op het jeghenwoordighe jaer 1598

ende alzoo voorts totter lossinghe met zulcken gelde als ten dien tyden gepermitteert wert – daerinne verbindenden **een ghemet lants - hommelhof** zijnde, ligghende opde Werfstraete inden Schoudemonthouck – van westen Clays Babelaere – van oosten Adriaen van Heede en van zuuden dezen vercoopere
Item vier lynnen **zaeylants** ligghende inden zelven houck – van westen opde Casseldreve van noorden Clays Babelaere – van zuuden tCleene Provenstraetken ende van oosten tKerckelant van Onser Vrauwen – zuuver goet ende onbelast – de voornoemde vercoopers belovende overzulcx te garranderen ende indempneren – inninghe naer costume
Actum den xix in maerte op tvoorschreven jaer 1598
Present meester Jan Beyens ende Anthoine Winnebrood, burghmeesters, Guillaume Roubroy, Clays Borry ende Frans keerne, schepenen

28 maart 1598 – Watounaars doodgeschoten door Spaanse soldaten - Pauwel Heindericx

Op den 28 maerte is een groten hoop van dat volck ghecommen tot Watou.
De inwoonders hun willende wederstaen, hebben de soldaeten eenighe lantslieden doodgeschoten ende staken de huysen der prochie in brande ende keerden dan naer **Ardres** terug, veel ghevanghene als ook vele

peerden medenemende.

30 maart 1598 – Leevering van sucrioen - SAP 395 - Renten

Jooris vander Goesteene kent wetelick schuldich te zyne **Grizole de Visch** -
de somme van tzestich ponden grooten vlaemsch van coope ende leverynghe van sucrioen -
te betaelen den jste octobris naerstcommende –
daerinne verbindende een behuuse hofstede - erfve ende catheilen groene end drooghe -
ligghende op de Nyeustraete deser stede - daer Frans Keenre - drappier nu ten tyden
woonende es - groot van lande vie ghemten ofte daerontrent -
van zuuden tkerckelant van Onse Vrauwe ende van westen de beke -
door desen belast met xij pond parisis tsjaers losrente jeghens de zone van Andries de
Buckere metgaders sheeren grontrente -
Item andere vier lynnen gerstlant ligghende **op de Meessenstraete byden baillie** - hem
competerende by sucessie van tkynt van Robert van Belle -
zuuver goet ende onbelast - ghereserveert een rente van xij pond parisis tsjaers dies als hier
proces hanght onghedecideert tusschen de comparant ter eender zyde ende Jan Ghyzelbrecht
ter andere -
omme executie
Actum den xxxste marty 1598 –
Present Clays Borry - schepen - vervanghende Winnebroodt - burchmeester -
ter acceptatie van Willem van Noeuville zynen facteur by procuratie

30 maart 1598 – Gevangen in de Wulfhille – SAP 395 – Renten

Jan Rousseau kent schuldich tyzne **Jacques Floor** ter acceptatie **van Janneken** zyne
huusvrauwe -
by transporte hem gedaen by **Guillaume Haerynck - weert ten Wulfhillle** –
de somme van achtenvyftich ponden parisis van verteerde costen
ende andere van vanghenesse - te betaelen tSint Jansmisse eerstcommende ter heerlicke
innninghe ende executie -
daerinne verbindende zyn persoon ene een zyne graeuwe merrie ter executie als boven -
welcken volghende es de voornoemde debiteur daerinne ghecondempneert by ende ter
kennisse van Jan Fobert ende Jan vander Clyte schepenen
Actum den xxx marty 1598

1 april 1598 – Koop van de Schorsemolen door de huidevetters - Halmen + 18 April 1598 – De Huidevetters – SAP 395- Renten

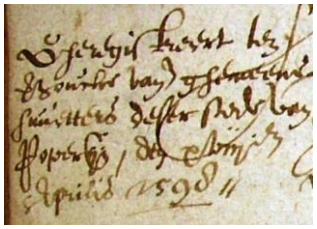

Gheregistreert ten versoucke van de Huvetters deser stede van Poperinghe den xviiijen Aprilis 1598

Copie

Alzoo **David vande Vlaecke**, coopman tot St. Winnocx Bergen, competeert ende toebehoort,
zoo in zyn eyghen ende priveen naeme, herituer ter sterfhuuse van Adriaen Meveert, als by cope jeghens de erfghenaemen van de moederlicke ende vaderlicke zijde,

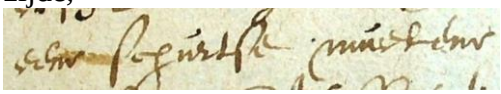

een schurtse muelen
ghestaen op den gront van de heere van Ste. Bertins binnen der stede van Poperinghe,
op jaerelicxsche recognaissance van gronthuere,
zoo heeft den voornoemde David deselve vercocht, zoo de zelve jeghenwoordelick staet met huere toebehoorten,
Willem Rouveroy, Cornelis Pieren, Jan Valcke, Willem Floor, Willem de Snepere ende Jooris de Buckere,
Tzaemen huvetters binnen der voorschreven stede van Poperinghe,
voor godspenninck X schelle parisis
Xij pond parisis te lijfcoope
X ponden parisis van verhoogh
Xv pond parisis van vercoopers huusvrouwe een hooftcleet
Iij ponden parisis svercoopers knecht
Voor eenen goet ende van principaelen coope zesthien hondert ponden parisis,
te betaelen zes hondert ponden parisis te Lichtmisse eerstcommende
ende den helft van de resterende somme van de voorschreven lichtmisse in een jaer,
ende de reste over den vullen betaelynghe, binnen eenen jaere naer de voorschreven lichtmisse,
emmer al onbelast goet,
danoff den vercooper belooft hieraen ende indempniteyt
de coopers houden hemlieden te vreden met den prijs, de welcke den pachter van de zelve muelen ontfaen heeft
zoo zij van ghelycken themlieden waer nemen
ende de vercooper te ontslaen ende garranderen jeghens de voornoemde heere van Ste. Bertins van de verseckertheyt,
zoo verre eenighe zij, vande gronthuere van de zelve muelen
belovende den zelven vercooper de coopers ende elck bijzonders over hemlieden,
dies ghemaent zijnde wettelick suffissant ende receant zeker ende cautie te doene personel
zoo reel themlieden beliefte binnen de stede van Berghen,
zoo binnen de casselrie der voorseide stede –
voor den coop van de voorgaende muelen aende betaelinghe bij hemlieden dies aengaende te doene, ende zoo verre eenighe zwaerigheyt de coope over quaeme ter cause van de selven coop, alwaer hij vercooper dien engaende by de coopers ofte een van hemlieden aenghesproken wert, stelt hem aldaer wetweerdich ende justinabel,
aldaer hij belooft wetweerdich te blijven ende qualifieren de coope voor de voorgaende betaelynghe ende voor elck payement elck voor anderen ende een voor al,
Inden voorgaende coop es ghecomprehendeert t'huyseken staende nevens den wal vande selve muelen bewoont bij den mulder vande zelve muelen
als boven tvoorgaende gheconditionneert dat den vercooper zoo veele doen bewijzende de coopers by suffssante scriftelicke attestatie,
dat den voornoemde Adriaen Meneert, overleden es in plaetse daeromme de coopers in gheen verandwoorden ter cause van hemlieden coop en commen
ende hemlieden gheen empechement ende belet ghedaen en zij van tgebruuck vande voorgaende muelen,
in zulcken ghevallen en es niet verobligieert van beede de naervolghende payementen alhier gementionneert –
zijn van jeghenwoordighe voorwaerde ghestipuleert twee ghescriften, dese onderteekcent byden vercooper present mij **Mahieu de Pours**, notaris ende tandere byde coopers,
desen viijde octobris xvc iiij xx vijfthiene – *1595* –

verschoten by de coopers in ghelaeghe de somme van tzestich ponden parisis, betaelende elck payement ten voorgaende ghelimiteerden daeghe,
wert de helft hemlieden payement, daer met es de geheele somme themlieden laste, behoudelick dat den vercooper ghehouden es te commen, zoo te zenden, binnen de voorzeide stede om de ontfanck van zijnen betaelynghe.
Ondergheteeckent Mahieu de Pours, Notarius 1595 ende
D Vande Vlaecke 1595

Onder stont gheschreven dat hier naer volght
Ick onderschreven kenne mij voldaen te zijne van het eerste payement van vichtich ponden grooten over dese voorwaerde, toorconde den xjste sprockel 96
Ondergheteeckent VandeVlaecke 1596

Ende dandercante was gheschreven tanervolghende
Comparerende voor burghmeesters ende schepenen der stede van Poperynghe, in persoone Willem desnepere, heeft hem verkent ene gheconsituteert, kent ende constitueert selve bij desen borghe, over David vande Vlaecke
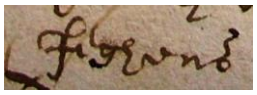
jeghens Guille Rouveroys, Cornelis Pieren ende andere huvetters der voorseyde stede, voor t'onderhoudt vande conditien ende verbanden van de coop van de schutse muelene, bij den voorseyde contracte gementioneert ende voor tvolcommen van diere, binnen de ntijt van drie jaeren naer den dach van hedent, date deser, - siende naer texpiereren van welcke drie jaeren, zoo wert de voornoemde borghe ontsleghen ende los van de erfve zijn borchschap, zoo hij oock wert indien de voornoemde David ondertusschen zal comen betooghen by wettelicke atttestatie oft ander suffissant bewijs, vande aflivicheyt van Adriaen Meveert in plaetse niet **zebet zine mate**
Blijvende niet min de voornoemde David ten surpluuse in verbande van de voorschreven contracte
Actum in presentie ende kennesse van de voornoemde David vande Vlaecke – in schepenen camere, den eersten aprilis xvc acht ende tneghentich
Ondergheteeckent Mazeman

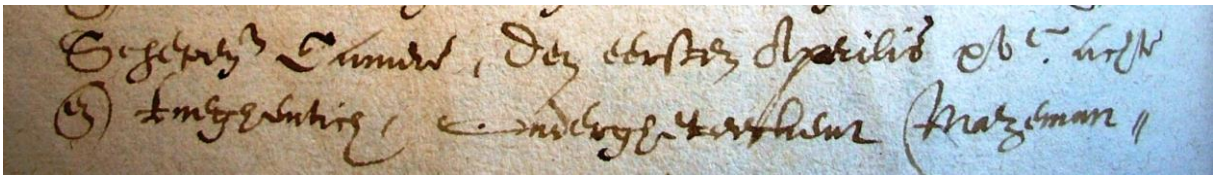

8 april 1598 – Lening aan Adriaen van Heede – Renten – SAP 395

Bouduyn Oudegeerste ende Jaques Baert
als voochden van Christyncken den kinde van Robert Oudegeerste,

hebben ghecocht jeghens **Adriaen van Heede ende Cathelyne** zyn wyff,
een erfvelicke losrente van vij pond x schele parisis sjaers - den pennynck xvj –
voor de somme van thien ponden grooten vlaems –
vallende teerste jaer de xvjste marty 1599
ende zoo voorts van jaere te jaere totter lossynghe met zulcken ghelde als waermede men sconincx domeinen betaelen zal ten daghe van de lossinghe – van welcke voorzeyde somme van x pond grooten de voorseyde vercoopers hemlieden heift voldaen – daerinne verbindende twee ghemeten en half zaylants met de keete daerop staende op tSteenstraetken inden Eeckhouck – de zuutzyde tzelve straetken, tnoordhende inde beke, van westen daeldynghen van Christiaen Fobert ende doostzyde Christiaen Staessen – zuuver goet ende onbelast dat belovende overzulcx te garanderen – inninghe naer costum
Actum present Anthonis Winnebroodt, burghmeesters, Jan van de Clyte, Clays Borry, ende Franchois Kerne vervanghende Franchois De Vos, schepenen – den viij de aprilis 1598

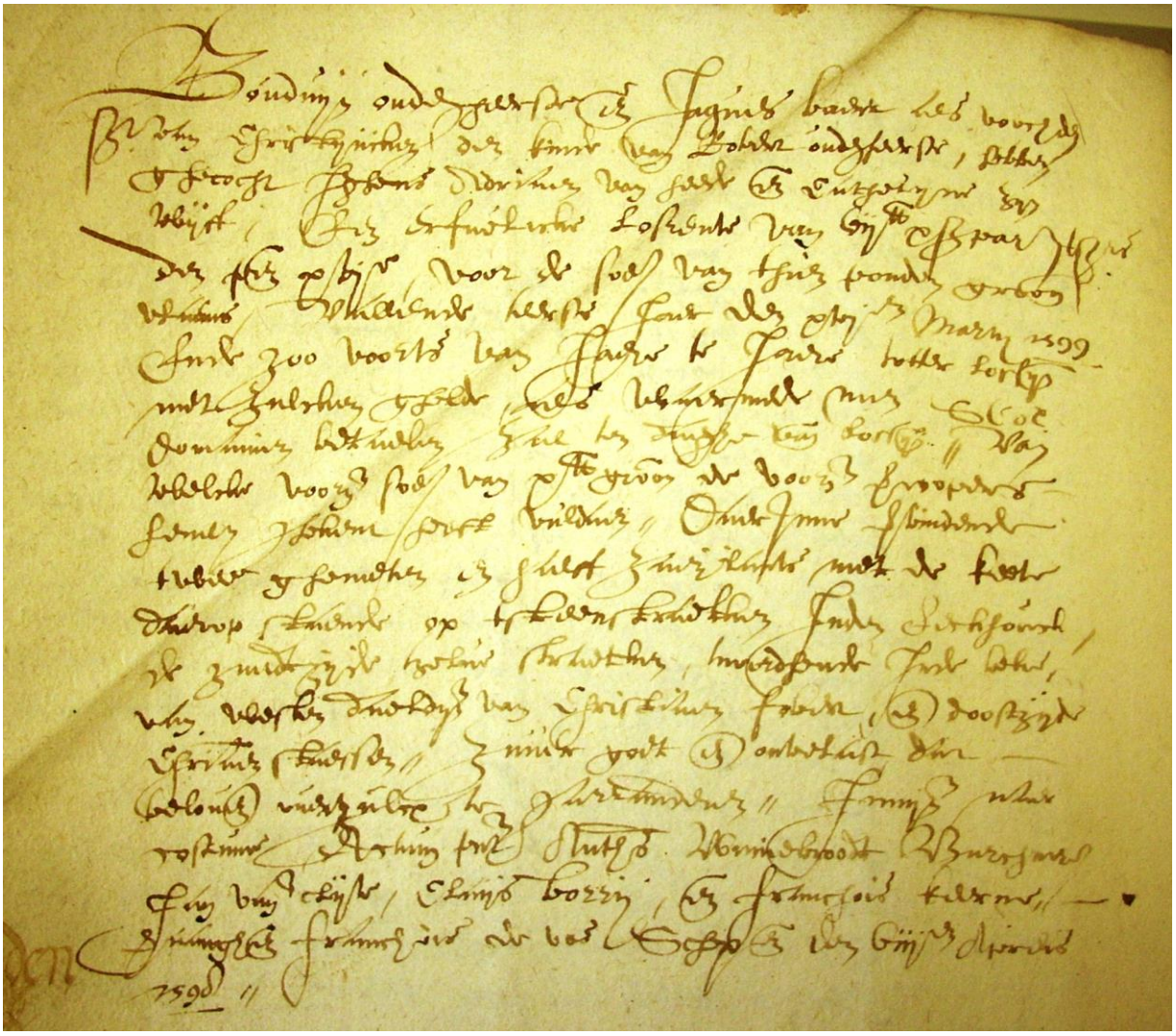

8 april 1598 – Een lening aan Adriaen van Heede – Steenstraat - SAP 395 - Renten

Jan de Schottere ende Jaques Baert als vooghden van Christynken tkynt van Jan Stragier
hebben gecocht jeghens **Adriaen van Heede ende Cathlyne** zyn wyff –
een erfvelicke losretne van vij pond x schele parisis tsjaers -

den penninck xvj –
voor de somme van x pond grooten vlaems - wanoff de voorseijde vercoopers hemlieden ghekent hebben vernought -
het eerste jaer vallende den xvj in maerte 1599 - ende zoo voorts van jaere te jaere totter lossynghe in zulcken ghelde als dien tyden ghepermitteert -
daerinne verbindende twee ghemeten en halff zaylants met de keete daerop staende up **tSteenstraeken inden Eeckhouck -**
de zuutzyde tzelve straetken - tnoordthende in de beke - van westen d'aeldynghen van Christiaen Fobert ende doostzyde Christiaen Staessen -
zuuver goet ende onbelast dat belovende overzulcx te garranderen -
inninghe naer coustume
actum eodem

18 april 1598 - SAP 395 - Renten

Gheregistreert ten verzoucke van **Boudwyn Oudegheerste** als proprietaris van dese rente den xviij aprilis 1598
wij, Jan Bavelaere, burchmeester, Jooris van Ackere - Guillaume de Schottere - Pieter Rouvroy en Gheleyn Borry - schepenen vande stede van Poperynghe -
doen te weten allen lieden -
dat voor ons ghecommen ende ghecompareert es in persone **Jan de Reckemaekre filius Jans - ende heefft ghecocht jeghens Clays Weynes ende Danele** zyn huusvrauwe -
eene erfvelicke losrente van zes ponden grooten tsjaers -
den penninck xvj –
omme de somme van iiijxx xvj pond grooten vlaemsscher munte –
danaf den voornoemde Clays ende zyn huusvrauwe -
hemlieden verkent hebben vernoucht ende te vullen betaelt vande voornoemde Jan -
midts dat zylieden Clays ende zyn huusvrauwe met ghelycke somme zullen moghen lossen de voornoemde rente -
telckent alst hemlieden believen zal –
naer rate van tyde - uplegghende den loopende cours van diere -
metgghaders dachterstellen op datter eenighe waeren –
de welcke somme van zes ponden grooten den voornoemde Clays ende Dannele hebben belooft ende beloven midts desen de voornoemde Reckemaekere zyne hoirs ende naercommers - dies cause ene actie hebben –
te gheldene ende betaelene alle jaere danaff teerste jaer ende payement vallen ende verschynen zal den xvij in sporcle xvc vierentzestich ende alzoo voorts van jaere te jaere totter lossynghe vande zelver rente -
ende omme tzelve al dueghdelick ende ghetrauwelick te volcommen ende voldoene hebben de voornoemde Clays ende Dannele zyn huusvrauwe –
hierinne al wettelick verbonden een behuusde hofstede - erfve ende catheilen - groot van lande twintich ghemeten een lyne preter zeven roen - zuuver van een enighe erfvelicke ofte andere renten –
ligghende inden Peselhouck metter westhende op de straete - de zuudzyde sheeren dreve - daer Pieter vande Berghe nu woont -
te lossene de voornoemde rente met zulcke ghelde als men sconincx domainen zal moghen betaelen -
ende dat met zulcker innynghe ende executie alsmen hebben zoude van lantspachte naer de costume deser stede van Poperynghe -
in kennesse der waerheden hebben wij –

burchmeesters ende schepenen voornoemde dese presente letteren ghezeghelt met onzen zeghels vuthanghende -
dezen xvij in sporcle xvc drie en tzestich -
Ghezeghelt met vyff zeghels van groen wassse vuthanghende in dobbelen sterte van parchemyne -
op en dors stont gescreven dat hier naer volcht
Franchois Hancx heeft ghefurniert inden handen van Boudewyn Oudegheerste proprietaris vande jeghenwoordighe rente van es pnden grooten tsjaers -
de somme van thien ponden grooten vlaemsch ende daermede gelost zeven podnen thien schellen parsiis tsjers ove een deel vande zelve rente ende dermede ghequeten ende ontlast twee ghemten ende xxiiij roen zaeylants
lighende inden Peselhouck - streckende mette osot ende westzyde an talna vande heere - tnoorthende de Coppernolstraete
de zelve partie van lande begrepen idne hypotheque van twyntich ghemeten een lyne prter vij roen
Actum ter presentie van Anthonis Winnebroodt - burchmeester ende Claeys Borry schepene - den xi in aprilis xvc achtenetneghencih -
mytoorconde ondergheteeckent Mazeman

18 april 1598 – De gouverneuren van de weifambacht - SAP 245 – Vonnissen

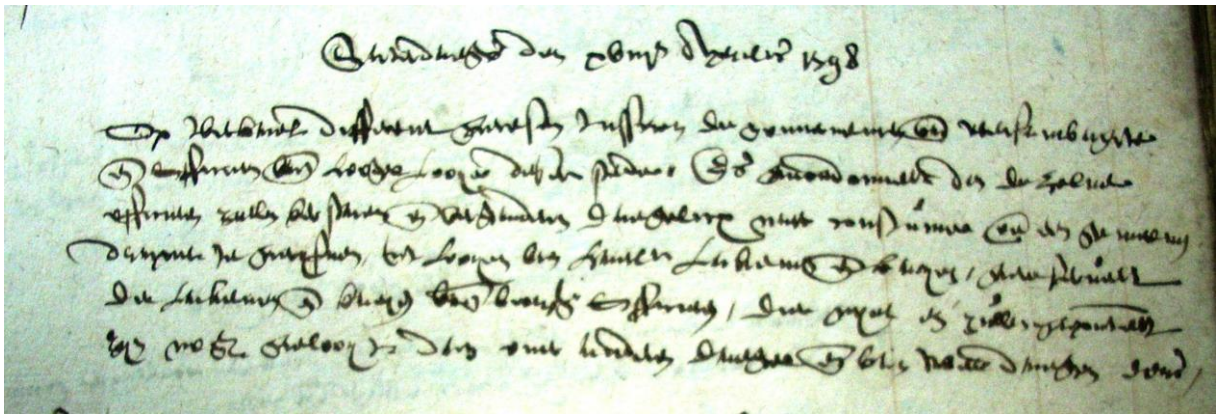

Saerdaeghe den xviij ste aprilis 1598
Op tverbael different gheresen tusschen de gouverneuren vande weifambachte
ende de officieren van de hooghe looye deser stede –
es gheordonneert dat de zelve officieren zullen bestaen ende vergaderen daeghelicx naer coustume omme de gemeenen drapier te geriefven tot looyen – *het loden* - van haerlieden lakenen ende baeyen, gereserveert de lakenen ende baeyen vande voorseide offcieren, die nyet en zullen ghepresenteert zyn, noch ghelooyt dan over anderen daeghe ende vuten halle draeghen eens.

24 april 1598 – Proces om de koop van medecrappen - Processen sap 116 /A nr. 98

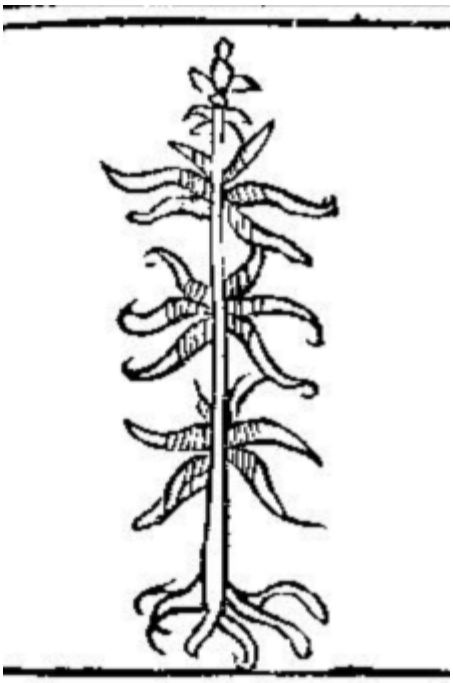

We hebben gemerkt dat men te Poperinge de textielproductie weer wenste aan te zwengelen en een facet hierbij was het kleuren van de stof. Om de rode kleur te krijgen, gebruikte men meekrap, die in het verleden hier ook te Poperinge gekweekt werd. Of dit nog het geval was rond 1600, betwijfel ik echter. Uit het onderstaande stuk uit één van de bewaarde processe, blijkt alleszins ook dat de meekrap buiten Poperinge in Rijssel aangekocht werd.

De meekrap, zoals ze getekend stond in 'Herbarius in Dietsche' uit 1500.

121. Rubia tinctorum, L.
Algemene kenmerken.
Meekrap is een wat ruwe, overblijvende plant met vierkantige en wat roodachtige stengels die over de grond kruipen. Het ruige blad is lancetvormig en staat in kransen van vier/zes stuks. Geel groene bloemen. De rode wortel is niet groot, maar zeer lang.

Werking.
De meekrap geeft een dieprode kleurstof en naar die kleur hebben we de rode streep op onze vlag te danken. 'Oranje', 'blanche', 'bleu'. Die oranje kleur was oorspronkelijk gemaakt van de rode meekrap dat gemengd werd met het geel uit de wouw, Reseda luteola. De gele kleur hield echter geen stand en zo werd dit oranje op den duur rood, zodat later alleen maar rood gemaakt werd. Toen ons land een wingewest van Frankrijk werd was de rode kleur algemeen, al is het waar dat het oranje in het laatste stadhouderloze tijdperk ook al door het rood was verdrongen. De rode kleurstof werd ook gebruikt om goud te vervalsen, geel goud werd dan rood goud. Ook werd het medisch gebruikt, tegen mondziektes, blaas- en urineziektes. De urine kleurt na gebruik dan wel rood en na heel lang gebruik kunnen zelfs de beenderen rood worden. Ook het vlees van dieren zou rood worden als het met deze plant gevoerd wordt.

Etymologie.
Rubia is afgeleid van Latijn ruber, 'rood', naar de kleur die van de wortels wordt verkregen.
*Mee***krap** heet in het Duits *Krapp,* van krapf, 'haken', en is zo genoemd naar zijn familielid, het kleefkruid. Een andere mogelijkheid is dat het verwant is met het Engels crop, 'afsnijden', omdat de wortel van de plant voor gebruik afgesneden moet worden. Het Engelse *dyers madder*, oud Engelse maedere, onze **mede**-krap, wordt vergeleken met oud-Noors madhra, Zweeds madra en verbonden met Sanskriet madhura, 'zoet' of 'zacht'. Frans *rubi* komt van Rubia.

In Poperinge was er proces gerezen over de aankoopt van een partij meekrap:

1
Ghezien by **Jan Baes** heescher over eender zyde

Jeghens ene in prejudicie vande frivolen heesch gemanticeert by **Kaerle van Hove**, anlegghende ter andere
Voor mijne heeren burghmeesters ende schepenen der stede van Poperynghe,
de onghefundeerde proceduren die den zelven Van Hove pretendeert ende ten dien delatoirelick antwoordende desen verweerder ten pricipaele recht hebbende by ordre, tendeert den zelven verweerder ten fynne pertinentelick ende van absolute quaeder cause, quicta met heessch van costen van dezer instanctie overmits de onghefundeerthede vanden heescher
Ij
Ghemerckt hy heescher niet en can probeeren als dat de questieuse meedecrappen hem competeeren maer alleenlick de verweerder
Iij
Ende ten surpluxe dat hy heescher niet en can ingnoreeren ofte loochenen dat hy en heift de zelve meedecrappen ghehaelt ten huuze van den verweerder,
nemaere hy heescher, alsdan vereinst was jeghens de voornoemde verweerder voor alghelicken prys als hy verweerder die ghecocht hadde jeghens **Jehan de la Croix**, coopman van Ryssele, zonder dat de heescher sal connen codeeren eeneghe coop ofte voorwaere ghemaeckt thebben jeghens den voornoemde Dela Croire dan alleenlick van desen verweerder.
Iiiij
Het welcke den zelven De la Croix, de voorseide coop van de verweerder gheratifiert heeft, segghende nu last, wesende te Poperynghefeeste ten huuse van **Willem de Noeufville inden Rooden Herdt,** dat den verweerder de voorseide cooplanschap ghedaen hadde jeghens hem deposant ende niemandt anders voor den prys van xiiij schele par tpondt.
V
Overzulckx stelt den verweerder den heescher in deelynghe van eede of dat niet waerachtigh en es daerof hy, heesscher de voorseide meedecrappen niet ghehaelt en heift te synen huuse alsdan tevreden wesende met de zelve coopmanschap zonder eeneghe differentie daer af te maeken vanden prys ofte voorwaerde hem heescher content houdende met de voorseide meedecrappen ende de zelve coopmanschap accepteerende, segghende jeghens de huusvrauwe vanden verweerder, **ick ghaen hiermede deure ende ick zal uwen man contentement doen.**
Vj
Het welcke een zaecke notoire es dat den heescher hem content heift ghehouden met de leverynghe en gheen coop ofte voorwaerde met yemandt anders ghemaeckt dan met desen verweerder.
Viij
Waerby te vervoorderen es dat den heescher als nu compt malynneren alst den verweerder hem twee ofte drie jaeren gheborcht heeft omme refus te maeken van verweerders pennynghen ende dat hy heescher tevreden es gheweest met de coopmanschap tverweerders huuze gheaelt als vooren.
Viiij
Indien de zelve coopmanschap den heescher niet ghedient hadde, hy hadde de zelve moghen laeten staen ter voorseide huuze van de verweerder waermede den verweerder zyn proffit daermede ghedaen hadde.
Concluderende mids dien de verweerder tendeert ten fynne dheescher verclaerst wordt zoo hy agiert sverweerders laste niet ontfanghelick met heesch van costen ende tauxatie – den xxiijste aprilis 1598

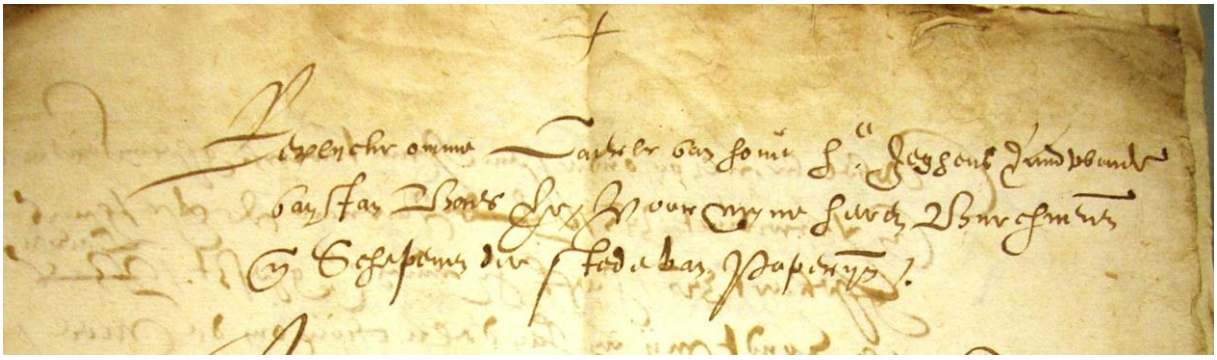

Replycke omme Caerle van Hove, heescher, jeghens d'andwoorde van Jan Baes, voor myne heren burghmeesters ende schepenen ter stede van Poperynghe

j

Alvooren blyft desen by de fynnen ende conclusien van zynen heesche

ij

Toedien blyvende ghestadelick, sustinerende dat hy acht, zoo thien daghen na de heeescher reedt naer Ryssel in tyden van tvoornoemde van de questieuze meedecrappen, hy, heescher ghegaen es met Jehan Dela Croix, coopman van Ryssel van Poperynghen naer Belle, ende zoo zy lieden eens ende waren op den wech, zyn zy onderlynghe veraccordeert onder maniere

iij

Naer volghende: te weten dat hy Dela Croix, zoud zenden hondert vyftigh ponden meedecrappen ten pryse van xviij schele par tpont

iiij

Welcken volghende heeft hy heescher, acht zoo thien daghen daernaer anden verweerder ghelt ten handt ghedaen, begheerende dat hy de voorseide meecrappen zoude willen haelen ten huuse van den voorseide Jehan Dela Croix ende selve die betaelen vut sheescher naeme ten pryse van xviij schele par tpondt, achtervolghende tvoorseide accord ende prys conventioneel – hy heescher zoude den verweerder betaelen voor zijn dienst ende moeyte.

v

Welcke alzoo onder hemlieden mutuelick geconsenteert ende veraccordeert zynde, daernaer de verweerder thuus ghekeert zynde, heeft hy anden heescher ghezeyt, Caerel, ghy zondt my an Jan dela Croix, om de mee ende als ick daer quam hy en hadde gheen, ick hebbense moeten gaen coopen in een ander huys en hebbe daervooren ghegheven xx schele parisis van elck pondt.

Vj

Daernaer de heescher gaende naer Ryssel omme daervan inde waerheyt onderricht te zyne, vuten monde vande voornoemde Dela Croix, zoo heeft hem den zelven LaCroix gheseyt, secht Baes dat hy es **eenen stouten lueghenaere** want ziet daer staet de tonne die ick hebbe doen in tween zaeghen om ulieden te gheneren, overmidts zy te hart was om te steken, ende ick en hebben hem niet meer doen betaelen dan xviij groote achtervolghende ons accort tot ic pond toe.

Viij

Alle twelcke den heescher presenteert te verifieren metten voornoemde La Croix, zoo dat den heescher al te onrechtvaerdelick hierinne heeft

ghehandelt ende alzoo ghebruyckt heeft ende te punieren staet de solo malo, te meer ghemerct hy es perfessie maekende van de coopman te dienen
Viij
Want zoo de verweerder by captueuse redenen mainteneert dat de heescher hem zoude tevreden gehouden hebben met den coop ten advenante van xx schele parisis, is wel waer, nemaer tzelve gheschiedet tot dat hy heescher de waerheyt zoude weten van Jan Dela Croix, ende oock midts hy gheen achterdenken by den verweerder hadde van bedroch, zoo hy naermaels bevonden heeft.
Ix
Over zulkcx den heescher wedergekeert wesende van Ryssele ende gaende ten huuse van de verweerder, heift hem berispt van zyne ontrauwe ende dienvolghende gherepeteert tgonnen hy hem te vele hadde doen betaelen.
X
Abusief wesende byden heescher te allegueren van xiiij grooten te derden artikel van andwoorde, want ten huuse van Willem van Noeufville, en verstont Jehan Dela Croix niet te spreken van de medecrappen, nemaer wel van de wynsten daervan litispenderende es, hanghende van ulieden mijnheeren, tusschen den partien in ander instantien – zoo dat de verweerder, mynnen voornoemde heeren gheerne een verkeerde impressie gheeven ende de waerheyt derhalven verdusteren zoude

Mids welcken gonne concluderende tendeert als ten latste, implorende etc.
Den vijste meye 1598

2 mei1598 – De vrede van Vervins & huwelijk Albrecht en Isabella -

Op **de 2de mei**, *zo schrijft Pauwel Heindercix, kwam er een vrede tussen de koning van Spanje en deze van Frankrijk.*
Naer dat den coninck van Spangnien negen jaren lanck jeghens den coninck van Vranckerycke geoorloocht hadde, hebben ze eyndelinghe peys gehmaeckt.
Het tractaat daervan wiert ghesloten inde stad Verveins op **2 meye 1598**.
Sulks veroorzaekte overal groote vreugde. Men hoopte daerdoor van de oostendenaers haest verlost te wesen, mits men nu maer eenen vydant meer te weerstaen hadde.

De vrede van Vervins werd ondertekend door de afgevaardigden van de Franse koning Hendrik IV en de Spaanse koning Filips II. In 1595 had de Franse koning de Spanjaarden de oorlog verklaard. Op 13 april 1598 had hij het Edict van Nantes uitgevaardigd, waarmee de Hugenoten recht op uitoefening van hun geloof kregen.
Met de vrede van Vervins erkende Filips II, Hendrik IV als koning van Frankrijk en kon hij zijn troepen uit

Frankrijk terug trekken.
*Op de **6de mei** vond het huwelijk plaats van Isabella van Spanje met Albrecht van Oostenrijk. De Spaanse Nederlanden die Isabella van haar vader in eigendom had gekregen kwamen nu onder bestuur van beide aartshertogen, die zelfstandig als geallieerden van Spanje regeerden.*

In 1598 werden de Nederlanden, inclusief de delen waar Filips II geen macht over had, middels de akte van afstand door Filips II geschonken als bruidsschat bij het huwelijk van de aartshertogen Isabella en Albrecht van Oostenrijk. De koning hoopte dat zijn dochter Isabella en haar man beter in staat zouden zijn de Nederlanden volledig onder Habsburgs gezag te plaatsen.

Het paar zou een nieuwe dynastie stichten en officieel als soeverein over de Zuidelijke Nederlanden regeren, maar was nog wel militair, financieel en diplomatiek afhankelijk van Spanje. Dit kwam door geheime clausules in de Akte van Afstand, die bepaalden dat de Spaanse koning het hoogste militaire gezag behield en het recht had om er de opperbevelhebber en de gouverneurs van de belangrijkste vestingen te benoemen en verantwoordelijk bleef voor de soldij van de troepen in de Nederlanden.

19 mei 1598 – Melk gestolen uit de spenen van de koe – Processen SAP 116 – nr. 99

Ghedient den xix mey 98

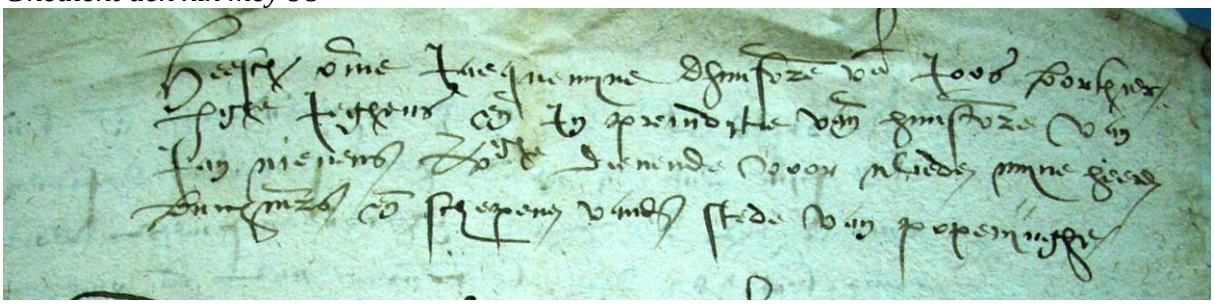

Heesch omme **Jacquemyne** dhuisvrouwe van **Joos Borgues** heeschereghe
jeghens ende in prejuditie van de huusvrouwe van **Jan Nievens**, verweerdereghe,
dienende voor ulieden myne heeren burchmeesters ende schepenen vanden stede van
Poperynghe.

Alvooren es notoir ende yeghelick kennelic dat volghende de wet van God almachtich,
de wet van natueren ende oick alle gheschreven rechten, niemant en vermach – wie dat hy zij – eenen anderen te injurieren met eenighe woorden,
waer by eens anders eere, goede naeme ende faeme,
zoude mueghen ghecranct, ghequetst ofte afghenomen wesen,
veel te min en eist niemant gheorlooft eenen anderen op des heeren straete an te vallen,
smyten, stecken ende slaene zonder cause ofte redene,
zonder alvooren byden zelven perpetrant danoff te moeten ghenieten straffe, correctie, boeten ende amenden, naer de verdienste vande faicten.
Des nochtans niet teghenstaende theift dese verweereghe belieft op den derden dagh van meye laetsleden de heeschereghe te verbeiden,
daer de zelve heeschereghe vander kercke quam omme thuuswaert te gaene ende hier van gheen zwaerheit verwachtende ende commende voor den huuse vande verweereghe,
ande **baillie vande Meesenstraete**, zo es de verweereghe vut haeren huuse ghecommen ende heift geropen op de heeschereghe; **Ghy hoere, ghy buggeresse, ghy diefvenede, ghy heift de melck ghestolen vut de speenen van myne coyebeeste.**

Daermede noch niet vreden wesende es de zelve verweereghe de voornoemde heescherghe anghevallen ende heift haer met fortsen ende ghewelt ghegrepen ende ghesmeten jeghens de voorseide baillie –
bovendien plat ten eerde op haer lichame ende aensicht ghetorden also de lyckteeken in haer aenschyn noch ghetuighe geven van dien – also ock de heeschereghe bemoeden heift van met kynde begort te zyne – alle tselve zonder cause ofte eenighe reden voortghestelt – twelcke al suffisantelick blycken zal des noot zynde

Midts welcken de heeschereghe concludeert ende tendeert
ten fyne dat by ulieden heeren sententie definityfve ende over recht
de verweereghe ghecondempneert wort op eenen competenten wetdach te commen met eenen onghebrande toortse van twee pont was in haer handen op schepencamer voor tcollegie van bailliu, burchmeesters ende schepenen,
ock inde presentie van de heeschereghe,
behoudens de zelve heeschereghe daer belieft te zyne
ende vallende aldaer op bede haer knien biddende God almachtich ende justytie verghevenesse ende belyden aldaer hoghe ende overluut
dat haer hertelicke leet es tgonne dat zoe jeghens de heeschereghe met woorden ofte met wercken messeit ende mesdaen heift
ende dat tselve ghedaen es met quaede cause ende dat zoe de heeschereghe is houdende voor eene vrauwe met eeren
laetende de zelve toortse tot decoratie vande heilighen sacramente bynnen Sint Jans kercke ende boven dien noch te ghevene ten behoufve vande ghemeenen aermen deser stede onderhalfve raziere taerwe
ende voorts in boeten ende costen ontferelic ander goede discretie van myne voornoemde heeren

25 mei 1598 – Borthier tegen Joorynken de huisvrouw van Jan Nievens - SAP 116 – Processen

Informatie preparatoire gehoort by ons notaris publicq ende ghetuyghen onderghenaempt ten ernstighen verzoucke pollicitirelick ende betaelt van **Joos Borthier** op d'injurie hem anghezeyt by **Joorynken,** dhuusvrouwe van **Jan Nievens**,
Actum binnen der stede van Poperynghe den xxvde in meye xvc achtenneghentich

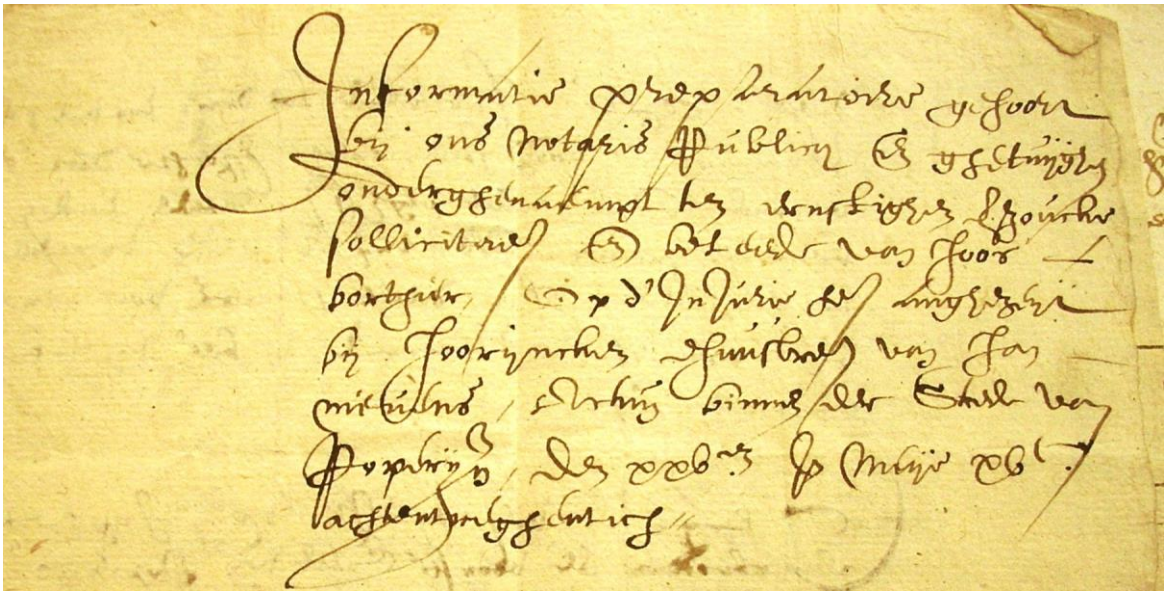

Gabriel van Thuune filius Jacobus,
ingebooren cuerbroeder der voorseide stede van Poperinghe,
drappier van zynen style, oudt l - *50* - jaeren ofte daerontrent,
oirconde, beleet ende gheexamineert, by solemnelen eede opde gheschiedenesse vande voorseide injurien
deposeert dat ten daeghe van ghisteren, wesende heilich zondach,
smorghens tusschen zeven ende acht hueren,
hy depostant met den voornoemde sollicitant, commende naer huus,
ende wesende inde **Meessenstraete** tusschen **de brauwerie van de weduwe van Pieter Moenaert** ende den huuse daer de voornoemde **Jan Nievens** woont,
vonden aldaer voor hemlieden gaende de voornoemde huusvrouwe vande voornoemde Jan Nievens, dhuusvrowue met een cleen dochterken neffens haer zyde gaende,
twelcke de voornoemde sollicitant hoorende,
volghende de zelve vrauwe ende tot haer zegghende; Ghy vrauwken, ghy zecht veele, tzoude moghen wesen dat ghy tzelve noch eens zout moeten zegghen,
vermits derghelicke woorden in substantie,
de welcke hoorende de voornoemde **Jooryne**: Dat ick zegghe ick houdt staende, ick zegghe **dat ghy een dief zyt**, dat ick zoo zoude staene ende zegghen andermael, **ghy zyt een dieff** tzelve itererende tot drie, zoo vier stonden ende vanaff de voornoemde sollicitant verzocht dat zyn oirconde ende de naervolghende oirconden zouden kennesse nemen, waerop dezelve vrauwe replicerende: **Jae deelt stuuvers voor tnemen van kennesse –** waermede zy keerde van elckanderen ghescheeden zyn.

Clays de Vey, filius Marcx,
ingebooren cuerbroeder der voorseide stede van Poperynghe,
doende lantsnerynghe, inden Haeghebaerthoucke,
oudt xxx - *30* - jaeren ofte daerontrent,
oirconde, beleet ende by eede gheexamineert op de waerheyt vande voorseide injurien,
zecht ende deposeert waerachtich tzyne,
dat ten daeghe van ghisteren ende ter huere ende plaetse byden voornoemde oriconde verclaerst, de voornoemde Jooryne gaende vande kercke van Sint Jans naer huus
met een dochterken neffens haer zyden,
ende hoorende diverssche drusen die zy hadde met tzelve dochterken

en desen sollicitant haer naerghevolght, tot haer zegghende,
Vrauken ghy zecht daer veele, tzoude wel moghen wezen dat ick u dat noch meer zoude doen zegghen, waerop de voornoemde Jooryne, andwoorde:
Waer zoudt ghy my andermael doen zegghen, **ghy half ghehanghen**, **ghy schelm**, dat ghy zyt, **vangt mijn coe** ende stelt die in u stal ende doetse melcken, **ghy oolycken dieff** dat ghy zyt,
tzelve hoorende den sollicitant, zeydt tot de zelve Jooryne: Hoe zoudt ghy zegghen dat ick een dief ben, - zeyde iterativelick de zelve Jooryne: Jae ick zegghe dat ghy een dieff zyt ende ick houdet staende waeraff hy sollicitant verzouckende dat zy die spreict ende ander jeghenwoordighe aldaer danaff zoude kennessen nemen, zeyde de voornoemde Jooryne:
Jae doet kennesse nemen ende treckt stuyvers.

Maillaerd de Vey filius Marcx,
inwoonende lantsman der voorzeide stede van Poperinghe,
oudt xxxvj jaeren oft daerontrent, oirconde, beleet ende by eed gheexaminert opde voorseide injurien, deposeert waerachtigh tzijne, dat ten voorseide daeghe ende tyde, hy deposant met de voorgaende twee oirconden ende de voornoemde sollicitant, haerlieden gaende naer huus, ghehoort heeft dat de voornoemde Jooryne ghezeyt heeft tot den sollicitant,
dat hy was een dieff ende dat zy tzelve zoude houden staen, tzelve itererende wel tot drie ofte vier stonden toe ende zoo den sollicitant verzochte dat den deposant ende andere aldaer present, zouden willen kennesse nemen,
zeyde de zelve vrauwe: Jae doet kennesse nemen ende deelt stuyvers, tzelve oock zegghende tot diversche stonden

Aldus ghehoort ende by gheschrifte ghestelt ter stede ende daete alsboven by mij Jan Mazeman, notaris apostolicq ende by mijne heeren van de edelen, raede sconincx in Vlaenderen, gheadmitteert, ter presentie van Jan Fobert ende Jan de Schottere , schepenen der zelve stede van Poperinghe, als getuyghen hier over gheroepen ende specialick ghesolliciteert toorconde

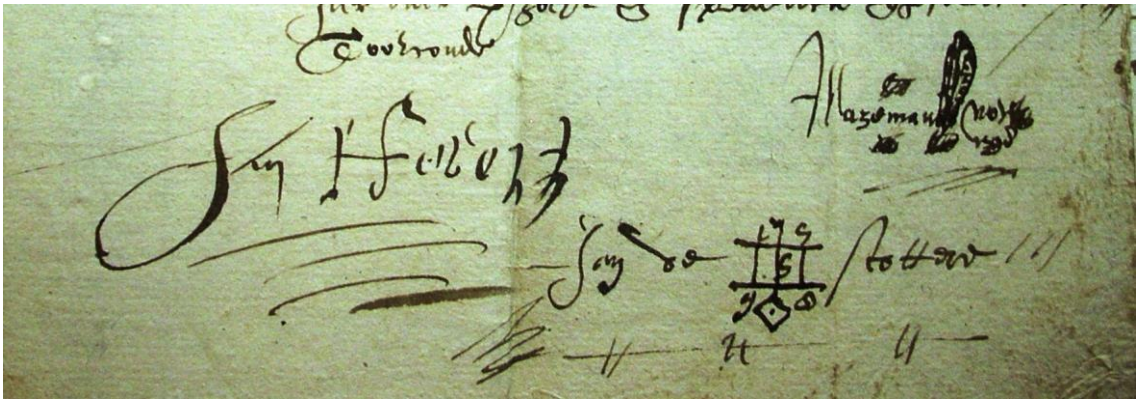

Ghy oolycken dieff – *We gingen kijken in de 'Schatkamer der Nederlandse taal' en daar vonden we voor 'olijk' de volgende betekenis in de jaren tot 1550:*
Kil. geeft als verouderd voor **oodelick, oyelick, oolick** op verschillende gedeeltelijk dichter bij de oorspronkelijke beteekenis staande opvattingen, die uit de schrijvers niet zijn opgeteekend, en nader bewijs behoeven (vgl. *Ndl. Wdb*. op oolijk), nl. *ledig*, *ijl* ("vacuus, vanus"); **slim, listig, doortrapt** ("vafer, astutus," welke bet. nog heden aan ndl. *oolijk* eigen is); **ziek, sukkelend, zwak, lijdende, kwijnend** ("aeger, languidus, imbecillis, infirmus, debilis"; ndl. dial. "de zieke is *oolijk*; vgl. het is niet *slimmer* (= *erger*)), en *leelijk*

(“deformis”); en voor het bijwoord *leeg, ijdel* (“vacue, inaniter”) en *boos, slecht, slim, listig* (“male, prave; astute, prave”).

In een tweede betekenis vinden: .**Gering, nietig, van weinig waarde, slecht in zijne soort**. Kil. vilis, malus, pravus.

En in een derde betekenis: .**Ellendig, berooid, arm**, van menschen

26 mei 1598 - De olie van Clinckemaille en de oliematen van Baert – SAP 116/B nr. 101

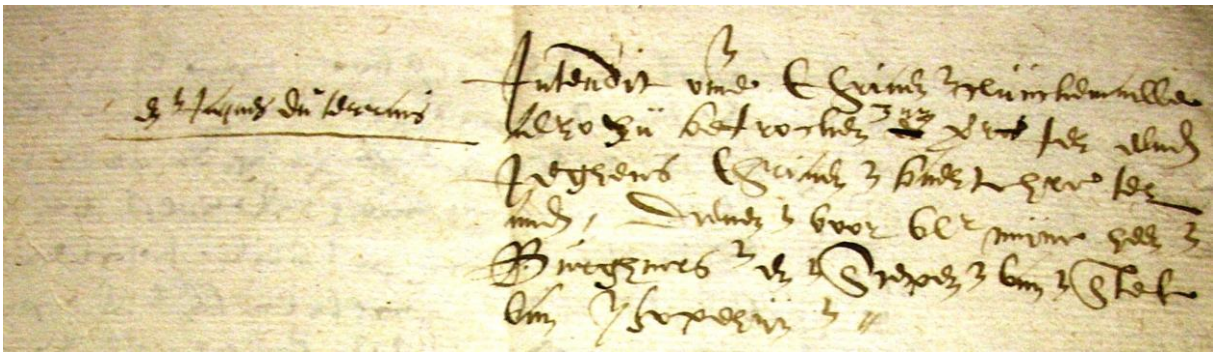

Intendit omme **Christiaen Clynckemaille** alzo hy betrocken zynde verweerder ter eenen
Jeghens **Christiaen Baert** heescher ter anderen
Dienende voor ulieden mijne heeren burchmeesters ende schepenen van de stede van Poperinghe

Alvooren ter deductie van de materie subjecte dient ghepremitteert ende gheweten dat de voornoemde heescher de zelve verweerder alhier betrocken heift omme betaelynghe van de somme van xxvj pond parisis ende ix pond parisis ofte daerontrent spruutende van **verhaelde olie.**
Es voorts warachtigh dat de voornoemde verweerder bevindende dat den zelve heescher emmers zyne huusvrouwe altyts ghemeten hebben – den tyt hy aldaer ter wynckele gheghaen heeft – te weten over de twee jaeren – met ongheoirloofde, onbehoirlycke ende oick te cleene maeten, **als Ypersche**, **leghersche** ende andere ongheycktde maeten,
hebben ten daeghe dienende verzocht voor mijne voornoemde heeren met den zelve heescher int vriendelick te accorderen met verzouck van reconpensie daer t’abuus van tzelve maeten ghelick hy heescher anders ghedaen heift ende naer advenante van de olie – hy verweerder aldaer zoude moghen ghehaelt hebben.
Ende alzo den voornoemde heescher ten zelven daeghe gheordonneert was over te brynghen alle zyne maeten de welcke hy gebruuckt heift den tyt zijne voornoemde huusvrouwe wynckele ghehouden heift binnen den voorseide stede,
heift eyndelynghe eenighe van diere overghebrocht alzulcke alst hem belieft heift ende dezelve voor mijne voornoemde heeren doen meten
de welcke groot ghenouch bevonden zijn gheweyst ende ghevraecht wezende off hy gheene meer en hadde – heift emmers ghehaelt noch de helft van een halff pynte,
die grootelicx ende veil te cleene bevonden es gheweist niet min achter laetende de pynte ende half pynte ghaende ende sorteerende met de zelve helft van een half pynte, zo dat ten naersten rechtdaeghe daer naer op de verbaele procedueren van de partien de verweerder daerop gheadmitteert waere te faicte.

Tot vulcommen van de welcke ende over te betooghen de ongheoirloofde ende onbehoirlicke maeten ghebruuct inde wynckele vande voornoemde heeschere, believe myne voornoemde heeren te hooren, eeden ende examineeren de persoonen in marghe
Vincent van Boghelte – Mayken zyne huusvrauwe
off zy niet wel indachtich zynde ghemaect thebben over de huusvrauwe van de heeschereghe meer dan een jaer ghoede ghe-yckde maeten die de zelven heescher ende zijne huusvrauwe hebben ghehanghen in haerlieden wynckele zonder de zelve te besighen tot den tyt zij achterhaelt waeren van **Clays vande Ghoesteene** – oirbooren ende ghebruyckende andere ongehtoelaeten maeten als Ypersche, Legersche ende andere, zonderlynghe de pynte ende half pynte, sorterende met de voornoemde helft van de halff pynte die hy heescher nyet overghebracht heift omme te meten – de welcke grootelicx ende veile te cleene zyn, nyet jeghenstaende hy heescher van tzelve oirconden te diverschen tyden vermaent es gheweist – heescher zoude ghebruucken de voornoemde wech ghehanghen gheyckede maeten ende achterlaetende de ongheickede ende andere derghelicke maeten metgaders breeders zy ten desen zoude moghen weten.

Bet voorts believe de zelve oirconde – *den zelven Bocholte* – te examineeren off hy niet wel indachtich es gheleden zekeren tyt – nyet wetende den presicen dach – by hem ghecommen synde **Gelyse de dochter van Jan van Houtte**, de welcke hem te kennen ghegheven heift zy zeker maten zoude coopen jeghens den voornoemde heescher midts hy oirconde de zelve hadde commen groten als wezende te cleene – op welcx hy voor andwoorde gaff gheen te cleene maeten te willen vermeerderen – examineerende daer up de voorseide Gelyse – *Gelyse de dochter van Jan van Houtte* **-** off zy niet jeghens den heescher ofte huusvrauwe zoude ghecocht hebben zeker maeten omme olie te meten, midts de zelve nyet te cleene gheweist hadden ende verzouckende an tvoornoemde oirconde dat hy dezelfde zoude hebben willen ghegroot hebben die tzelve haer refuseerde – wat maeten het waeren – metgaeders breeder zy ten desen zoude moghen weten.

Ende tot breeder betooch van tvoornoemde maeten, believe te hooren, eeden ende examnieren d'oirconden in marge off zy **-** *Clays van Goosteene & Maeyken zyn huusvrauwe* – nyet wel indachtich zijn ende in ghoede memorie hebben dat geleden onderhalff jaer ofte daerontrent – zy deposanten ghegaen hebben ter wynckele van de voornoemde heescher alwaer zy onder ander waeren ghehaelt hebben olie in een canneken twelcke ghemeten was met een pynte ende halff pynte, die de zelve heeschers huusvrauwe was ghebruuckende – welck canneken met de zelve pynte ende half noch nyet vul en was ende alzo drie ofte viermael ghemeten hebben tgheweyst, heift tzelve tot over zekeren tyt altyts ghetrocken gheweist totten rynck zonder tzelve te meten ende tot over vuter de twee maenden dat de voornoemde deposanten tzelve ghewaere zyn gheweyst duer tzelve canneken thebben doen meten met ghoede gheickede maete ten huuse van de weduwe van Jaques de Muelenaere.

Dezelve Ghoosteene ende zyn wyff
Believe voorts te examineren dezelve oirconden of zy nyet naer tghewaere werden vande quaede maeten van de zelve heescher **-** zijn andermael gheghaen zijnn tzijne huuse om olie met tzelve tcanneken ende dat doende men toen ghevonden es gheweist ghelicke het eerste meten ende alsdoen tot heeschers huusvrauwe zegghende – tzy was metende met andere maete – heift tzelve canneken noch eens ghemeten met de gheyckede maete ghemaect by **Vincent van Bocholte**, ghezwooren yckere der voorseide stede, ende aldaer de waerheyd dannaff bevonden – bedraeghende de zelve cleene maete wel een intereste vande zelve oirconden xx – *20* **-** deniers parisis op de onderhalff pynte –

zo dat duer tclaer betooch vande onghelicke van heescher zy ende zyne huusvrauwe dezelve deposanten nyet te ruste ghelaeten hebben tot anderstont zy hemlieden thuerlieder huuse ghehadt hebben – de zelve ontbiedende ende oick omme henlieden gaende wel te zes tyden

Alwaer voor bekend sulcke interest vande voorseide cleene maete de zelve deposanten toegelaeten ende ghegheven was de somme van xxiiij - *24* - pond parisis ende een **schortecleet,** weert wezende iij pond vj schele parisis – twelcke hy zelve mochte reduceren met ghelt – hoe wel tvoorseide interest vele meer was bedraeghende –
Ende off den heeschere voor de redemptie van de voorseide xxiiij pond de voorseide oirconde nyet en presenteerde de olie te gheven twee jaeren lanck gheduerende – twee stuuvers opden stoop – min dan de zelve was gheldende.

De voornoemde verweerders huusvrouwe presenteerende in supplemente van verweerder te purgieren by eede
dat alzo zy ten diverschen stonden olie ghehaelt hebben ten huuse van de zelve heeschers – zij heeschers huusvrauwe haere canne ghenomen heift ende ghemeten –
secretelick zonder tzelve te willen doen in huerlieden presentie wesende tghewaere werden van de voornoemde quaede maeten –
zo oick de verweerder presenteere te weten dat zy ende huerlieden cammers maer en consten cammen acht ponden wulle met een stoop olie ghehaelt ende gemeten met de maeten van de heescher alwaer zy in contrarie met een stoop olie ghemeten met ghe-yckede stedemaete cammen zo zij noch daghelicx doen ontrent de elff ponden wulle.

Midts welcken nemende conclusie, tendeerende ten fyne dat by ulieden heeren sentensie diffinytive ende over recht ghekent, ghewyst ende verclaerst wort
dat dheescher hem van verweerder met quaede causen becroont ende beclaecht heift
Overzulcx zal de voornoemde heescher ghecondempneert werden de voornoemde verweerders te reconpenseeren duer de voornoemde te cleene ende ongheoirloofde maeten ghebruuckt ende daermede gemeten te hebben,
naer advenante vande olie, by hemlieden aldaer ghehaelt ende gheldende by anderen ghedaen heift - zonderlynghe eenighe van tvoorgaende oirconden - bedraeghende ten minsten xx – *20* - deniers parisis opde voornoemde pynte ende halff pynte
Als waere mede de verweerder altijts emmers den meesten deel ghemeten zyn gheweist,
zo zij verweerders tot breeder preuve met huerlieden huusvrauwe presenteren te purgieren by eede des noodt zijnde
Condempneerende voorts dheeschers inde costen vande vervolghe ter tauxatie
Implorerende tnoble officie vande juge

27 mei 1598 - Bevanghen wezende by drancke – Processen 116/B

Op de 27ste mei 1598 werd een antwoord voor Martin Thuyllier op de rechtbank van Poperinge binnengebracht. Het is het enige stuk van het gerechtsdossier dat behouden bleef. Toch is het interessant om het te lezen.

Antwoorde Martin Thuyllier verweerder jeghens de ballliu

Ghezien by **Martin Thuyllier**, ghevanghen verweerder, **den criminele** heesch, tzynen laste ghemaect by **PieterVande Peerboome**, bailliu, heesscher causa officy,
zecht daer jeghens voor mijne heeren burchmeesters ende schepenen der stede van Poperynghe tnaevolgende:

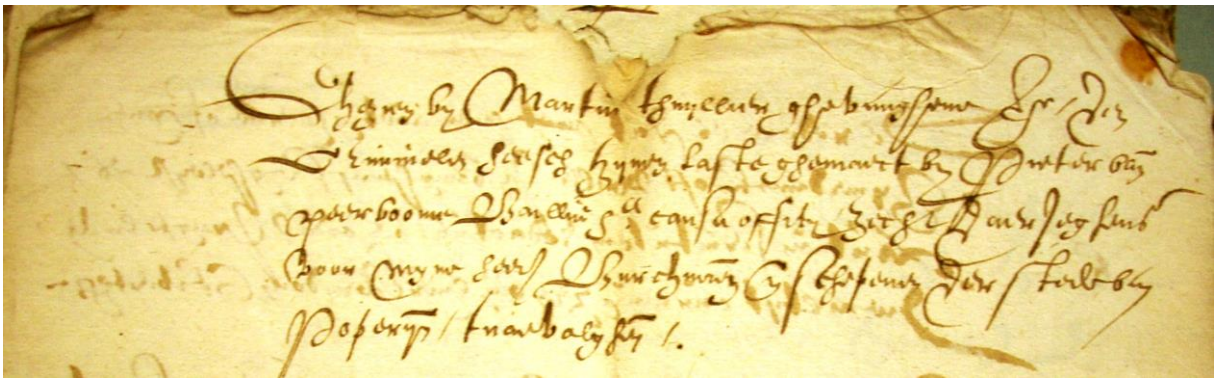

j
Alvooren dat hy wel ende expreselick ontkent eenighe officieren van justitie wederstaen oft ghesleghen tehbben in eenighe manieren
Ij
Nemaer mach wel wezen dat hy op den xvijste – *27ste* - dezer maendt vertreckende ontrent de thien uren inden avont vut zeker herberghe deser stede, **bevanghen wezende by drancke**, ghepasseert es over de oude marct, zynen wech duergaende zonder neyemant te misdoene.
iij
Niet wetende inder waerheyt dat hy over hem zoude ghedreghen hebben eenighe steenen, omme daermede niemant te smyten of te griefven, niet meer **met hommelperssen**, dan andersins
Iiij
Ende als waert zoo (maer niet gekent) dat de verweerder hem poogde te ontmaecken de handen vande ampman ende dienaers (commende naer hem gheloopen in euvelen moede, omme hem te vanghen) ende zoude hy daervan onder correctie niet - zyn recheschierlick
V
De redene es, dat niemandt gheerne of met zijnen dancke oft wille in vanghenesse gheleyt es, - laut in servituten redactus – bezonder jonghelieden die altyt curieux zijn van hunlieden vrijdom ende liberteyt
Vi
Te meer angehzien de verweerder niet en ghevoelde misdaen te hebben jeghens justitie ofte ghemene ruste, oft bevonden es gheweest in aligur flagrantie criminie meritien - gebruuck ende by sondegmente straffe exemplaire
Vij

Nemaer heift zijn ganck ghenomen over de marct naer huus (hoe wel al roupende zoo dronckaers ghemeenlick pleghen ende daermede altemet lieden van meerderen quaeliteyt wel ghebreckelijk zijn bevonden – zonder nochtans niemandt te hynderen.
Viij
Nopende **het penneken met de briefkens** daermede den heescher hem verweerder belastende, de malificio oft snootheyt, verclaerst den verweerder op zynen eedt dat hem dezelve niet en toucheren.
Ix
Jeghens dat alzoo hy ghecocht hadde eertijden **het wambuus** van eenen **Pierre Montreul**, hy dezelve supsticien daerinne bevonden heeft – zonder nochtans te weten wat dezelve hebben te beduuden oft daermede eenighe rabauderye bedreven thebben.
X
Daeevan ghemouch apparent es, over dien het eene vande zelve briefkens ghelast es bevonden metten naeme vande voornoemde Montreul ende alzoo in allen ghevallen **de supstitiuese cracht (indien men ghelooven mochte daerin eenighe te zyn)** den verweerder niet en zynde connen vromen.
Xi
Emmers verclaerst de verweerder andermael dat hy wezende een simple knecht niet ne weet inder waerheyt wat en van de briefkens es.
Xij
Overzulckx heeft den heescher ongelyck – onder correctie – te concluderen criminelick sverweerders laste als of hy waere **eenen dief oft schelm**,
daer hy nochtans es een joncman met eeren, zyn cost daghelicx winnende met den aerbeyt van zyn handen ende alzoo niet verdient hebbende schandaleuse straffe.
Xiij
Presenterende niet min anden heescher te betaelen alzulcke boeten als men ordinairelick gheeft van naer de clocke snachts achter straete te gaene.

Concluderende mids dien de verweerder tendeert ten fyne dat de heescher verclaerst t' zynen laste niet ontfanghelick ende den verweerder van sheescher heesch, fynen ende conclusien absolverende, los ledich ende quicte,
zal hy heescher ghecondempneert worden in de costen
Ende niet min ghemerct
het blyct vuten teneure van sheeschers narratyf van heesche,

dat de verweerder geensins onderworpen en can wezen eenighe punitie corporele oft ander schandelicke of criminele,
maer ten contrarien,
de zaecke bevonden zal wezen puerlick moeten gheinterpreteert te zyne,
de verweerder vezouckt dat zynen persoon gheclaert wort van de vanghenesse ten minsten op cuatie irratoire ende fidejustire ter discretie vande juge.
Dienden den xxvij de mey 1598

Een wambuis *wordt ook wel 'gambeson' of 'aketon' genoemd. Het is een gewateerde vest, dat gemaakt werd van algen linnen in banen gestikt met een opvulling van wol, katoen en soms wel paardenhaar. Het bedekte het lichaam vande hals tot op het middel.*
In de middeleeuwen hoorde het wambuis bij de militaire

kleding als bescherming tegen slagwapens.
In de zestiende eeuw was het kledingstuk echter geëvolueerd tot een ondervest of een soort borstrok.

Zoals het blijkt uit artikelen 8, 9 en 10 wordt onze dronkaard **Martin Thuyllier** *ook beschuldigd van in het bezit te zijn van 'superstitie briefkens met een penneke'. Hij legt echter uit dat hij deze zelf in de door hem gekochte wambuis gevonden heeft.*
In de 'Harvaerd college library' zit een boek met als titel: Geschiedkundig mengelwerk over de provincie Noord-Braband - Bijeengebracht door C.R. Hermans uit het jaar 1840.
Hierin haalt men 'Den catholijcken pedagoge, ofte christeijcken onderwijzer inden catechismus aan gedrukt in Antwerpen in 1690.
De schrijver hiervan was petrus van den Bossche, die in 1653 predikheer te Mechelen werd. Hij schreef deze catechismus ook in vraag en antwoordvorm. En hieruit komt de volgende vraag:
Verhaelt ons eenss in het besonder eenighe wercken, die superstitieus sijn?
Het antwoord hierop is het volgende:

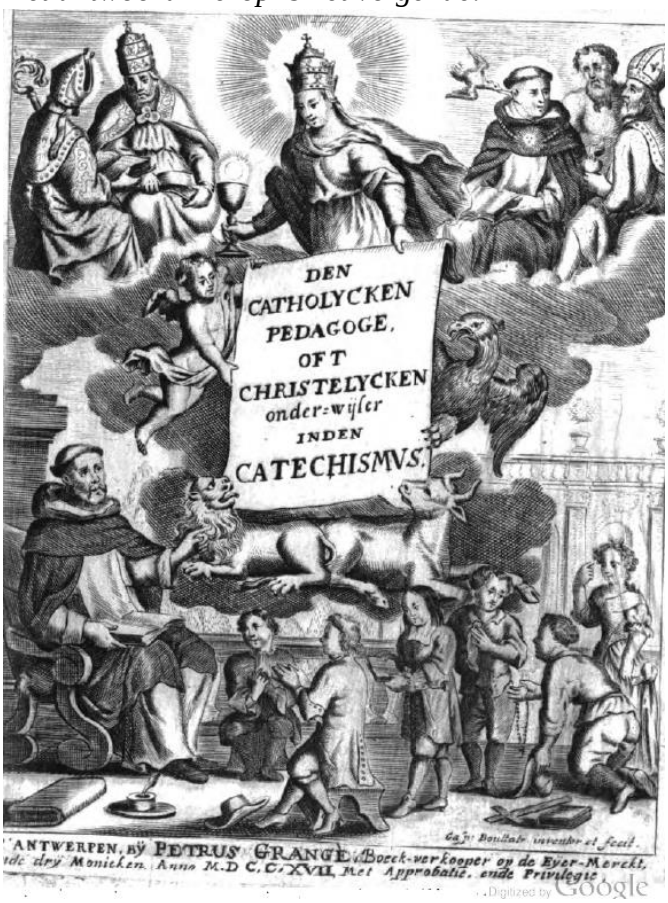

Diergelijcke sijn:

1. Eenen stroywis om den boom te binden, op dat hy te beter vruchten soude draeghen.
2. Het ghreaemte van een peertshooft boven op den stal te leggen, op dat de beesten niet en souden betoovert worden.
3. Sijnen caussebandt aende galghe te binden om vande cortse ghenesen te worden.
4. De eyeren vanden witten donderdagh teghen donder en blixem.
5. **Eenighe briefkens met een ghetal van cruyskens of heijlige woorden gheteeckent, over hem te draeghen om niet gequest te worden.**
6. Sint Jans kruyt ghepluckt voor den sonnen opgangh te ghebruijcken teghen den blixem.
7. De tempst of sifte - *de zeef* - te draeyen om syn gestolen goed wederom te krijghen
8. **Een klaverbladt van vieren over hem draghen om gheluckigh te sijn in het spelen.**
9. Meer kracht stellen in andere werckdaeghen als inden maendagh, s'maendagh spoedt, selden goedt.
10. Datmen vrijdaeghs sijn hayr niet en magh kemmen noch sijn naghelen korten.
11. Sommighe segghen als sij s'morgens, een spinnekop sien, dat sulcx gheluck is, ende naer den noen ongheluck.
12. Andere sluijten een levende spinnekop tusschen twee nootschelpen, ende hanghen die aen den hals aen personen die de kortse hebben.

13. Andere, om de wratten te verdrijven, ende de tandtpijn te stillen, strijcken de selve met een doodtsbeen vanden kerckhof, ende soo voordts sijnder met duysende andere dierghelijcke, de welcke allegaeders superstieus sijn.

Tussen deze superstitie-gebruiken vinden we dus ook de briefjes waarvan sprake in het proces te Poperinge. Hermans bespreekt in zijn 'mengelwerk' deze briefjes verder. Hij schrijft:
Vanden Bossche spreekt van briefkens met een zeker getal kruisjes: wie zegt ons, dat deze kruisjes geene heidensche kruisen zijn, of misschien letteers uit **het runenschrift**, die veelal naer onvolmaakte kruisen, of dwarshaken gelijken?
Misschien zijn de oude letters in christenkruizen veranderd, toen men wel met het bijgeloovig gebruik, maar niet meer, met den oorsprong bekend bleef.
'Welck eene waarde, zegt Westendorp, men aan de kennis dezer letteren hechtte, welke ongemeene kracht men daaraan toekende, en hoe verbazens groot de eerbied voor deze gewijde teekenen ware, daarvan zoude eene menigte van voorbeelden door ons kunnen worden bijgebragt.'
Deze teekenen werden, het papier onbekend zijnde, op stukjes hout gesneden, die onderscheiden waren, naar het gebruik, dat men er van wenschte te maken.
Zoo haalt Westendorp uit **de Edda** een runenschrift aan, dat de wapenen stomp maakt, ketenen verbrijzelt, stormen doet bedaren en wonden geneest. '
Vanden Bossche zeft, dat men dergelijk briefke draagt, om niet gekwest te worden.

*Over het briefje dat Thuyllier bij had, hebben we geen verdere gegevens dan dat men het '***supstitiuese'** *vond. Op het einde van de 16de eeuw, toen men hier in de streek heel gevoelig was voor tovenaars en heksen, was dit riskant voor de bezitter van dergelijke briefjes.*

1 juni 1598 - Boonstraete versus Anthone Baert - SAP – Processen

Intendit ende interrogatoire omme ende van weghe **Jacques Boonstraete** heescher ende verzouckere van garantie over eendere zyde
Jeghens ende in prejudicie van **Anthone Baert**, opposant verweerder ter andere
Voor mijn heeren burghmeesters ende schepenen der stede van Poperynghe

Alvooren tot openynghe ende verstande van dese zaecke, zo dient ghepremitteert,
dat alzo desen heescher hem bevindt toeghesproken ende ghecommeniert voor justitie van weghen **meester Gheeraerd Barvoet**, chyrurgyn, tot betaelynghe van sekere cure ende dienst, die hy heeft ghedaen int meesteren ende ghenesen van het been van sheeschers kindt, conforme de noticie danof ter ferve ende requeste van dese camere ghehouden.

Dan alle welcke wonde ende myncke byden verweerder toegecommen by toedoen,
culpa, onachticheyt ende qualic toefven vanden zelve,
hy verweerder cause, oirzaeke ende ontheve es,
by het lossen van zeker plantsoen over het lichaeme ende den hals van het voornoemde kindt opden xxvj ste - *21ste* - van ougst 1596, laetsleden onbegrepen –
conserende dat tzelve kindt daer duere ghevallen es byder fortse van diere slachs ter eerden ende heeft vercreghen de quetsuere ende myncke voorschreven.

By welcken ende nietjeghenstaende dat,
volghende de dispositie omme gheschreven rechte,
noxalis actis sequentur coput quod nopa dedit institue de nopolisus art –

ommis den verweerdre veel es schuldich ende behoirde heescher vande zelve oncosten, pyne ende smerte van de zelven zynen kinde te indempneren ende ontlasten, blyft hy verweerder ten dien refusant, twelcke heeft ghecaust het betrek vande subjecte zaecke

Dien volghende omme te institureren ende proberen van dat den verweerder verkendt heeft hem culpable ende beschuldicht te zyne int voornoemde faict ende dat tzelve by zyn toedoene ende culpa toeghecommen es, byde redenene voorschreven,
believe mijn heeren te hoorene ende examineren de onderschreven oirconden, wat hemlieden desen aengaende met de curcumstantien vander zelve zaecke, breeder es kennen
Caerle Bouve ende Jacques Wesy

Item van dat den verweerder bekennende de zelve wonde ende quetsuere by zijn culpa ende toedoene gheimpfligeert ende toegedaen zynde,
hy heeft ghepresenteert dhuusvrouwe vanden heescher,
tot proverse, soulagemente ende alimentatie ofte **zoetynghe vande ghequetsten**,
dat hy tot zyn huuse zoude brenghen twee zo drie stoopen biers ende andere saeken noodtsaeckelic omme tzelve kindt daer duere te verhelpene ende remedieren,
zy noch tzelve niet en heeft ghedaen, believe mijne voorseide heeren etc.

Presenterende hy heescher in conformatie ende suplicatie van preuve den eedt van zijn huusvrouwe dies noodt wesende
Mids welcken etc.

Drie stopen bier voor de kleine om als 'zoetinge van de gekwetsten' te dienen; zou dat niet ter zoetinge van de vader en moeder geweest zijn?

4 juni 1598 – Van kachtels en voolen – Processen SAP 116/B –

In dit dossier zitten er twee stukken: het ene is opgemaakt te Veurne en spreekt over 'voolen' het andere is opgemaakt te Poperinge en spreekt over 'kachtels'.
De tekst uit Veurne luidt als volgt:

Alzoo ter camere deser stede ende casselrie van Veurne,
Alexander Le Corix gheconsenteert hadde gheweest de lichtynghe van **twee voolen** ghefaschiert by **Niclays Chevat**,
ende dat den voorseide Alexander te kennen ghegheven hadde,
dat den voorseide Niclays de voolen in questien vertransporteert hadde binnen Poperynghe ofte daer ontrent,
versouckende an ons requisitoriale briefven omme de voornoemde voolen te mueghen volghen ende lichten in alzulcke plaetsen ende jurisdicken als hy die zal connen achterhaelen,
hebben dien volghende burgmeesters, landhouders, schepenen ende cuerheers der stede ende casselrie voorseit,
versocht, zoo zy versoucken by desen an bailliu, burgmeesters ende schepenen der voorseide stede van Poperynghe
metgaders an alle andere officieren die dese jeghenwoordighe zullen zien ofte hooren lesen,
ten hende zy den voornoemde **Alexander Le Croix** daertoe verleenen
de heerlicke handt ende alsulcke assistencie van jursticie als hem in haeren jurisdictie tot recouvre van zyene voornoemde voolen van noode waerdt.
Actum den xxvij meye 1598.
Pieter Blomme.

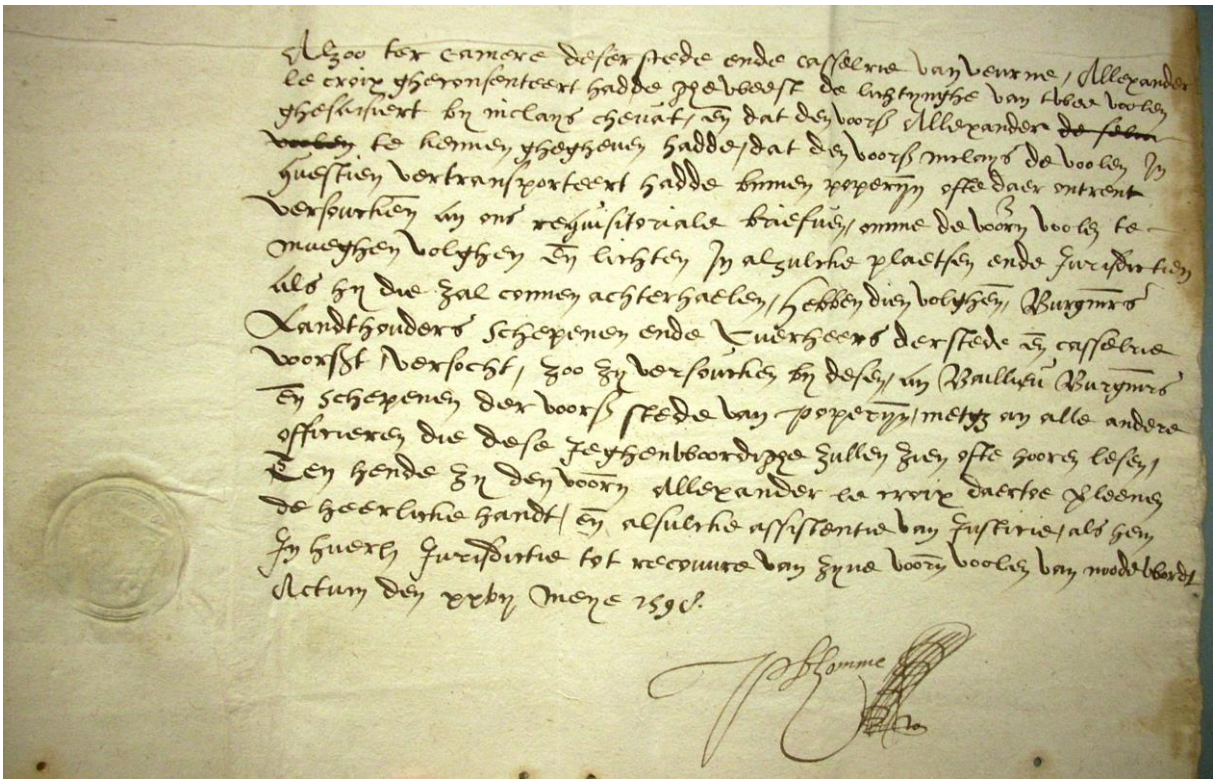

Fachieren= Komt van het frans ‘facher’ en betekent zoveel als meenemen
Vool = veulen, jong paard, vooral jong mannelijk paard
Kachtel = veulen

Het tweede stuk dat we hebben is een ‘antwoorde’ van Alexander Le Croix en werd in Poperinge geschreven. Blijkbaar had Alexander zijn veulens gevonden maar werden deze niet zomaar aan hem terug gegeven.

Antwoorde omme **Alexandre Le Croix**, verweerder alzoo hy hem betrocken vindt ten arrreste jeghens den onghefondeerden heesch ghemaeckt by **Niclays Chavathe** heescher by sassisemente voor ulieden heeren burghmeesters ende schepenen der sede van Poperynghe

Als vooren den verweerder ontkendt wel ende expresselick den heescher schuldich te zyne vande **cachtels** in questien metsghaeders datter betreck ten dien fyne gheweest hadde bynnen der stede van Veurne ende ghewesen den verweerder de zelve cachtels te lichten als zijn eyghen propre ghoet conforme de letteren requisitoire alhier ghevoucht.

Verzouckende an ulieden heeren de 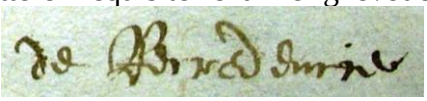 recredemice vande questieus cachtels zullen anghewesen zijn, den verweerder zonder ende alvoren anden heescher yet ghehouden te zyne te meer den verweerder den heescher ten vullen ghecontenteert ende betaelt heeft alzoo notoire es dat den heescher den verweerder daer te vooren omme der zelver instanctie tot Veurnen betrocken hadde ende was ghewesen niet ontfanghelick.
Daerzulcx es den heescher ghehouden onder correctie zijner ghepretendeerde heesch te doen blycken dat den verweerder hem heescher yet schuldich es vande questieuse cachtels
Concluderende midts dien den verweerder tendeert tot absolutie, heeschende coosten van desen differentie ter tauxatie implorerende.

Ghedient den 4 juny 98 – copie in rechte

Zou 'voolen' dan Veurns zijn en 'kachtel' eerder Poperings?
Let er even op dat Niclays **Chevat** *hier Niclays* **Chavate** *geworden is en even later vinden we hem - bij zijn verdediging terug als* **Savate.**

3 september 1598 – Het weerwoord van Savate – SAP 116/B – nr. 133

Omme ende van weghen **Nicolas Savate**, heescher by saysissemente over eendere zyde jeghens ende in prejucidie van **Alexander La Croix** ghecommen ten beschudde van zyne twee cachtelen verweerder ter andere,
te vulcommen ter interlocatoire - *tussentijdse* - ordonnancie van ulieden mijne heeren burghmeesters ende schepenen der stede van Poperynghe in daeten vande xxvijde - *27ste* - augusti 1598 sustineert ende vertooght den zelven heeschere elckx als hiernaer wort gheaerticuleert.

Alvooren dat hy tot justificacie, probitie ende documentie van zijn scriftelicken heesch ende vander dueghedelicke ghequereleerde zijne schult,
bijzonderelick ter somme van **dertich ponden parisis** die den verweerder es hem ghebleven resterende over den coop ende traditie vande questieuse cachtels
ende by faulte vander betaelynghe van welcke somme,
desen heescher heeft bedwonghen gheweest de zelve cachtelen te doen arresteren ende bezetten, totten uplegghe van dien. employeert desen heescher de informatie preparatoire by hem tanderen tyden hier in judicio overgheleyt,
met presentatie van wettelicken recollement van de zelve oirconden int cas van materie,
ten welcken hy hem ghedraecht int noble offcie ende de dispositie van ulieden
ende sonder prejudicie van dien,
tot becortynghe vander litigueuse instantie,
byzonder dat de subjecte ghesaysierde partyen gheenssins en sijn vaillable ende souffissant omme te vulstrynghen het ghepretendeerde van de heescher
metgaders de costen die den zelven deede heeschen noch es apparent te moeten ghedooghen so wel ten upsyene vande alimentatie ende het onderhoudt vande zelve cachtelen als anderssins -
behoirelic dese protestant scheedende van zynder preuve,
stelt den verweerder in purge van eede of hy over de ghelibelleerden coop ende leveringhe niet ne es schuldich ghebleven aen desen arrestant de voorschreven somme van xxx pond parisis in questie.

Overxulcx hanghende dese litigie ende differente heeft verweerders huusvrowue met opene ende onbeslotene briefe – commende ghestoffeert met pennen – te meer ende diversche stonden binnen dese stede – ghepresenteert desen heescher ende zyne huusvrouwe de voornoemde schult te furnieren ende beaelene pricnipaelic den arrestant te dien niet en heeft willen verstaen, en hadde gheweest de refusie van sijne costen by hem heescher ter selver cause ghesupporteert.
Insghelycx ende nietmin aengaende de iiij pond parisis ghecauseert van zerke dachuere van hem te voeren twelcke den verweerder belooft hadde te vulcommen ende aen den heescher nochtans het zelve niet ghedaen en heeft, metghaders raeckende de vij pond ij schele parisis van oncosten byde voornoemde cachtels ghedispenseert ende verteert tot Spaingnaertsdaele, die desen heescher over den verweerder betaelt en ghedebourseert heeft.

Bet voorts over ghelycke costen ten huuse van Jaecques Le Foirs in Provene, ten advenant van vier stuuvers sdaeghs voor een cachtele byden heescher betaelt over de somme van acht ponden vier schellinghen parsiis ende iij pond x schele parisis byden heescher gheconstitueert ende verandwort te betaelene over den verweerder van verteerde costen ten huuse van Charels Michiels vutbrynghende de vyf distincte partyen ter somme van lj pond xvj schele parisis - de resten van meerdere schult dies hier es different dat den verweerder garrandeert ofte ghecommen wesende ten beschudde van zijne beesten aen desen arrestant de distincte somme dueghdelick noch es schuldich ende resterende, stelt als vooren dese heescher de selve subjecte articklen den verwerder in deelynghe van dese – verzouckende dat hy verweerder hem ten dien – int arresteren van dese – zal purgieren indicielic ende necessaerio, ofte by faulte ende dilaye van dien, dat hy preallable admiffief den zelven heescher by ulieden mijne heeren zal wessen gheadmitteert ende ontfanghen alles naer rechte ende style – tot ontluycken vanden zelven eedt.
Mitds welcken verhopt den zelven heescher tot ulieden heeren ordonnancie thebbene vulcoden omme ghenughen, ghedraecchte hem ten desen inde discretie van ulieden heeren
Ghedient den iijde september 98

19 juli 1598 – **Keuren van de bierwerkers** – SAP 470

Statuyt vutwercken van de byeren end wijnen onder billiet van den thresorier

Gheconsidereert bij den heere, burgmeesters, schepenen ende raeden der stede van Poperinghe, de schadelicke behendichheyt, ontrauwe ende fraulde van desen bestaen te doene bij diversche persoonen vutwercken, voeren ende draeghen van de bieren vut de brauwerien zonder billiet vande thresorier, ende betaelynghe van de stederecht dies zij t'suffisantelick gheinformeert hebben gheweest, ten tappen bij cannen ten sulcken prijse als of d'accise van de stede ende andere rechten danof betaelt hadden gheweest
Dat neen, al tselve ten excessiven groefve van de stede ende bedroch daerbij t'ghemeente ghedaen contrarie ende in misachtigynghe van de goede ceuren ende statuitten daer op ghemaeckt den 16de 9bris 1593, ende ten diversche tijden daerbij ter pretesque ghepubliceert ende omme tijdelick hierjeghens te voorsien metter opportiniteyt van de brieven van octroye bij zijne majesteyt der voorseyde stede van nieuws bij continuatie toegelaeten hebben
met goeden advise ende rijpe deliberatie vernieuwt,
gheordonneert ende ghestatueert, vernieuwen ende statueren wel expresselick mits desen, dat alle weerden, weerdinnen, tappers, tappeghen ende alle anderen inzetenen soo wel buutten als binnen tballien van wat qualiteyt ofte conditie ende
Folio 187
wye dat oock zij, niemant ghesondert sullen voortaen ghehouden wesen te lichten billiet vande thresorier en doende contentent ende tselve billiet leveren in handen van de bierwerckers daertoe ghestelt ende gheeedt, en anderstondt dat zij haerelieden bieren zullen lichten in tonnen ofte vattiens vut de brauwerien opden boeten van iij pond parisis van elcke tonne ofte vattien, groot ofte cleen naer den vutwijsen van de voorgeseyde eerste statuitten, verbiedende wel sterckelck alle de brauwers ende brauweghen van de stede, haerelieden cnapen, dienstmaerten van de huuse ende de andere eenighe bieren te leveren ofte laeten wercken, draeghen ofte voeren vut haerelieden brauwerien ofte huusen, tsij bij tonnen, halfve ofte vattiens, kitten ofte andere maeten ten behoufve van de weerden ofte van t'gemeente, dan ziende, danof billiet vande thresorier inne handen van de bierwerckers, die tselve billiet ghehouden werden aldaer te toogen op ghelicke boete van iij ponden van elcke tonne, halfve, vattiens, kitte ofte andere maete, groot ofte cleen, met verbodt van haereliden ambacht ende brauwen den tiid van een jaer zonder eenighe oogluyckynghe, dissimulatie ofte verdrach,

ende boven dien soo wat dat sal connen onderhooren, vernemen en voortaen zekerlick bevinden eenighe bieren ghehaelt ofte ghevrocht te zijne vut de voorseyde brauwerien in tonnen, vattiens, kitten ofte andere maeten, groot ofte cleen, zonder billiet als boven, tzij bij de voorgaende bierwerckers ende brauwers, haerlieden cnapen,
Folio 188
huyslieden ofte bij andere wye dat zij, sulcke bevindende ende aenbrenghende sal hebben winnen ende proffieteren voor zijn debvoir ende te kennen gheven telcken reyse de somme van vijftich guldens van xx schelle parisis t'stuck, ten laste van den brauwer, weert, tapper ofte andere insetene half en half ende die tselve in dien voughen zal haelen, wercken draeghen ofte voeren vut de voorseyde brauwerien wert ghepuniert met openbare geesselynghe, ban ofte andere arbitraire correctie ende amende pecuniare ter discretie van de jugien - dit boven t'dispositif van de eerste ceuren ende statuitten, ordonnerende niet min de voorschreven bierwerckers terstondt naer t'wercken ende indoen van de voorseyde bieren de billietten te leveren ter huusse van de controlleur, die onder hemlieden te houden eenen dach ofte langhe op peine van desstitutie van haerlieden dienst ende eedt
Ende voorts punitie arbitraire ende proffietable amende ter discretie van de weth daertoe hemlieden verbiedende selve voor de weerden, tappers ofte voor t'ghemeente van nu voortaen eenighe billietten te haelen ofte lichten van de thresorier op ghelicke destitie, punitie ende amende, laten haelen ende laeten de selve billietten bij gonnen die de bieren van doene sullen hebben
Actum ter camer van wette den **19de july 1598**
Ende ghepubliceert ter pretesque sondache den xxiij den selven maendt ende jaer

2 juni 1598 – De Sint Jorisgilde in de Leverstraat – Renten SAP 3598

Uit de onderstaande akte blijkt dat het Sint-Jorishof in de Leverstraat lag. Later werd alleszins het Sint-Jorishof geistueerd in de Gervelgatsttraat, onderveer een kleine 100 meters verder. Het lijkt ons dan ook dat het hier om dezelfde plaats kan gaan waarbij we veronderstellen dat men het eerste deel van de Gervelgatstraat in 1598 ook soms Leverstraat noemde.

Jacob Roelens kent wettelick schuldich te zijne **Loys vande Goosteene**
de somme van vyftich ponden grooten vlaems – van penninghen ten voornoemde Jacob voor desen ter hant ghedaen -
te betaelen deene helft te halfmaerte eerstcommende ende dander helft thalf maerte zesthien hondert –
daerinne verbindende een huus erfve ende catheilen daer hy debiteur nu ten tyde woonende is inde Leverstraete, streckende achterwaert totter lande van **Pieter de Clerck**, van zuuden **thoff van Sint Joorisgilde** voor desen ghelast met twee ponden grooten sjaers losrente – den penninck xvj – gheldende **Christiaen Liebaert ende Christiaen Fobert**
Item de drie deelen in vieren vande huuse, erfve ende catheilen, neffens de voorgaende huuse op de zelve Leverstraete, daer de voornoemde crediteur alsnu wonende es,
in welck voorschreven goet **Pieter Roelens**, zone van de voornoemde Jacob part ende deel hebben – gheadvoueert ende gheaccordeert heeft tvoorschreven verbant by zijne voorzeide vader ghedaen omme by faulte van betaelynghe ten voorschreven daeghe de voorseide schult gheheel ofte in deele daerinne te verhaelen naer costume
Actum den ijde juny 1598
Present Jan Fobert, voorschepene vervanghende Winnebroot, burghmeester

2 juni 1598 – Een zaak van injurie en hooigras – SAP 116 – Processen nr. 105

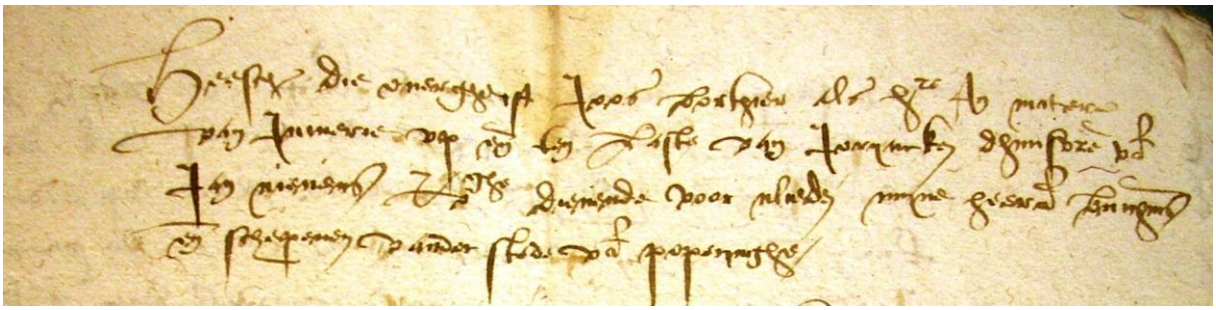

We halen dit processtuk aan omdat hier in sprake is van een 'paskhilt' of 'paskwille'.
Het woord ' paskwil' komt uit het Frans Pasquille of uit het Italiaans pasquillo. Het bedtekent zoveel als schimpdicht of schotschrift of beledigende spotternij.
Briefjes met beledigende tekeningen en/of teksten werden op de linde staande op het marktplein of voor een herberg geprikt, tot meerdere lach van de toehoorder.

Heesch die overgheift **Joos Borthier** als heescher ter materie van injurie up ende ten laste van **Joryncken,** dhuisvrouwe van **Jan Kestiers**, verweereghe,
Dienende voor ulieden, mijne heeren burchmeesters ende schepenen vande stede van Poperynghe

Alvooren es een yeghelick kennelick dat by alle rechten ende wetten verboden staet dat niemant, wie hy en vermach,
eenen anderen te injurieren, blameren ofte defameren,
met woorden ofte metter daet,
waer by dat zynen goeden naeme, eere ende faeme, zoude moghen vercranct ofte vermindert worden, zonder danoff te moeten ghenieten straffe, punytie ende correctie naer d"exigentie vander mesdaet.
Dat niet jeghenstaende, theift nochtans dese verweereghe belieft op den xxiiijde – *24 ste* - meye latstleden, wesende goet heilich sondagh
also den heescher commende met eenighe van zyne ghebueren vander hoochmesse van gheen zwaerheit wetende, de zelve verweereghe te rouppen op desen heescher, hoghe ende overluit **dat hy eenen dief was,**
tselve repeteerende ende verhaelende te diversche stonden, zeggende noch boven dien dat **zoe tselve paskhilt** staende, dat hy eenen dief was, welcken anzegh naeckelick blyct byden informatie hier mede over gheleit waer inne de heescher hem verdraecht.

Mids welcken den heescher concludeert ende tendeert ten fyne dat by ulieden heeren, sententie definityf ende over recht den verweerder ghecondempneert wort
te commen up eenen zekeren comptenten wetdach met den bloten hoofde op de schepen camere, voor tcollegie van bailliu, burghmeesters ende schepenen
met een onghebrande toortse van drie ponden was in haer handen
ende knielende aldaer op bede haers knien
ende bidden god almachtich, vut de naeme van justitie omme verghevenesse,
voorts daer bekennende ende belydende
dat zoe den heescher met quade cause ende ten onghelycke beschuldicht heift in eenighe dieverye
ende dat zoe den heescher es houdende voor een goet man met eere,

laetende de zelve toortse tot decoratie van de heilighen sacramente binnen Sinte Jans kercke te Poperynghe,
ende boven desen byde voornoemde verweereghe t'applyqueren ten behouve vande ghemeenen aermen te Poperynghe
ende een raziere taerwe ende voorts ghecondempneert in boeten ende costen vander instantie te tauxatie vutterlick ter discretie van mijne goede heeren.
Ghedient den ijde juny met employ 98

Het is ons niet duidelijk of de twee onderstaande stukken iets met het voorgaande te maken hebben, buiten eht feit dat het hier ook Joryncken, de vrouw van Jan Kestier betreft en het betreft ook een injurie.

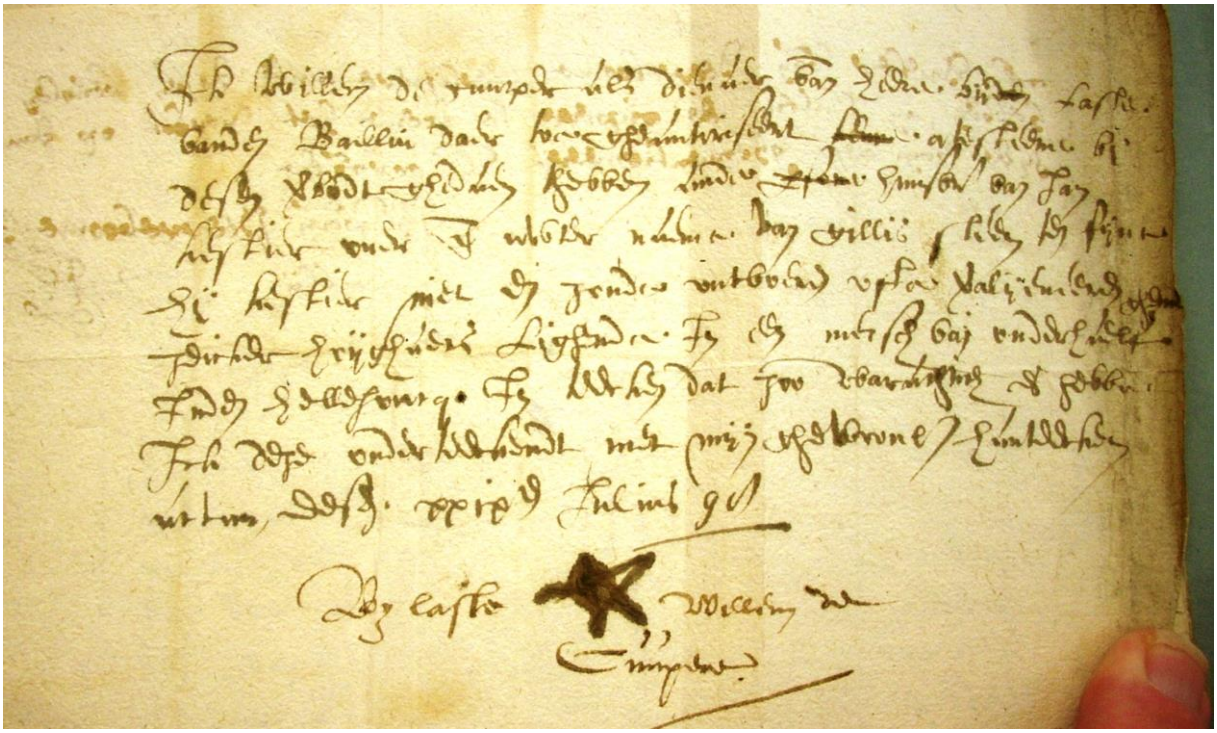

Ick **Willem de Cuuper**, als dienaer vande zaeke
byden laste vanden bailliu daer toe gheautoriseert,
attesteere by desen verbodt ghedaen thebben **ande huusvrouwe** van **Jan Kestier** – *dus Joryncken* -
over ende vuter naeme van **Gillis Steen**
ten synne hy Kestier niet en zoude vutvoeren ofte valyderen zeiker **hoyghaers** ligghende in een mersch van onderhalf inden **Hellehoucq.**
In teeken dat zoo warachtich es hebbe ick deze onderteekent met mijn gheweune hanteeken
Actum desen xxix de julius 98
By laste Willem de Cuuper

Met 'hoyghaers' of hooigars worden hier 'hooioppers' bedoeld die gedroogd waren en klaar om van het veld weggebracht te worden.

Informatie preparatoire ghehoordt byden **bailliu ende Pieter Roelens** wetschepen ten verzoucke van **Gillis Steen**, heescher in zaeke van injurien ten eender zyde

ende ten laste van **Jan Kestier** ter andere op zulcke poincten ende artickelen van intendyt – *aanklacht* - ende interrogatoire – *ondervraging* - als byden zelven Steen ten fynne van desen overgheleyt

Actum bynnen der stede van Poperynghe **den vijde augusty xvc acht en tneghentich** *7 augustus 1598* -
Alaert du Chasteau, gheboren van Assaire in Oorthoys – *Artois* - ende nu ten tyden woonende als lansman bynnen de lumyten ende heereliche van Poperynghe,
oudt xxxiiij jaeren – *34 jaren* - ofte daer ontrent,
beleet ende by eede gheexamyneert up tinhoudt vanden voorseide intendit,
deposeert hoe dat hij verzocht was van **Gillis Steen** den lasten dach van julius 98
ten fynne hy deposant zoude haelen met zyne peerden ende waeghen **zeicker hoyghaers**
omme hem Steen ende alzoo hy deposant quam omme te haelen het tweede
doen vande zelve hoyghaers heeft ghevonden den voornoemde Kestier den welcken stondt
met een foorcke inden mersch aldaer den voorgaende Steen hem hoyghaers dede haelen als segghende ghy

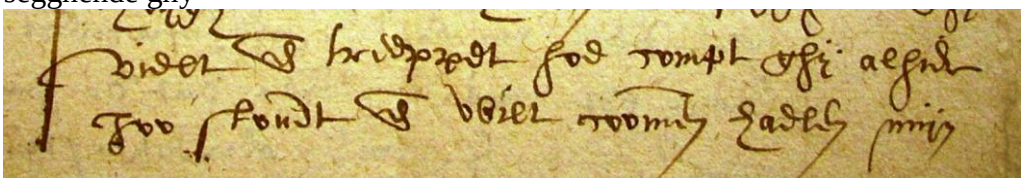

vielt – *fielt* - **ende treeppet hoe compt ghy alhier zoo stoudt ende wilt coomen haelen mijn ghoedt** ende zoo byndesen dat hy Kestier sprack ende injurieerde den voornoemde Steen,
zoo neempt hy Kestier zijn foorcke ende slaet hem Steen wel dapperlick
zoo dat hy den aerm van de voorseide Steen ghefriziert heeft ende vute leden ghesleghen
het welcke ghecauseert heeft - deur de continuele slaeghen - dat hy Steen de voornoemde hoyghaers heeft moeten abandonneren – *verlaten* –
ende hy Kestier de reste van de zelve hoyghaers vutghevoert by fortsen ende ghewelde
Hiermede upsluutende ghedeposeerde
By laste – Alaert du Chasteau

Een **vielt** – *fielt* - **ende treeppet…** *Een fielt is natuurlijk een schurk, maar 'treeppet' zoals we het lezen, vonden we nergen terug.*

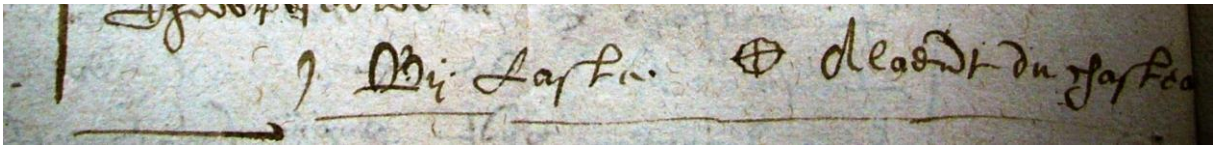

Philippe Leroy, gheboren van Mimy in Ryssel ambacht,
ende nu ten tyden woonende als lansman bynnen de limythen ende heerlichede van Poperynghe, oudt xxiiij – *24* - jaeren ofte daer ontrent, beleet ende by eede gheexamineert up tinhoudt vande voorseide intendit,
deposeert hoe dat hy besich was in zeicker hoff hem anghaende bachten zyn huus,
hoorende zeicker rumoer van **Gillis Steen**,
zoo dat byn desen hy deposant - tzelve hoirende - quam op het velt om breeder gheinformeert te wesen wat het was
en ziende dat de huusvrouwe vanden zelven Steen in groote beroerte stondt in een mersch debateerende jeghens hem Kestier
ter cause van hoyghaers ligghende inden zelve mersch

ende hy deposant ten naer ghanck commende
hoorde segghen den voornoemde Kestier jeghens dhuusvrouwe van de voornoemde Steen,
Stopt u bachuus ofte indien ghy het zelve niet en stopt, ick zalt zoo vermaecken ende slaen dat ghy te vreden wort
zoo dat de huusvrouwe van hem Steen, zeyde jeghens hem Kestier
Waeromme zoudt ghy dat doen?
zoo dat hy Kestier seyde –
Ja, ick zoudt doen wandt ick hebbet wel uwen man ghedaen
ende by desen dat hy Kestier dat sprack
zoo sach hy deposant inden voornoemde mersch staen Gillis Steen by hem Kestier
den welcken Kestier doen een stock in zijn handen hadde
ende sprack jeghens hem Steen - hem willende commen aen de ballien -
segghende: **Hadt ghy een baerdt, ick zoude u uttrecken**
by hem Steen staende ende verdreghende de zelve Steen met injurieren ende luude woorden, zeere tyerende
Hiermede opsluutende ghedeposeerde
By laste Philippe le Roy

Aan dit proces werd er op de 6de augustus nog een vervolg gebreid.

6 augustus 1598 – Eis voor Gillis Steen – SAP Processen – nr. 121

Heesch omme Gillis Steen jeghens Jan Questier, verweerder ten dilicten

Heesch ende calaingne die midts desen presenteert ende in gheschrifte overgheeft **Gillis Steen,** heescher van schaeden ende interesten
metsgaders protestant van injurien onder eender zyde
Jeghens op ende ten laste van **Jan Questier** verweerder, ter andere
Voor mijn heeren, burchmeesters ende schepenen der stede ende jurisdictie van Poperynghe.

J
Alvooren tot openinghe verstande vanden subjecte memorie
dient vut de civile gheschreven rechten ghepremittert – immoriam nomminqual committi in rorpis, vut verbieribus et pulsatieve quel ex circumstantys vel ex facto, loco personoa et cirpuris parte, quid besa fuit extimatur – atroxq funuria gravinus pamitur
ij
‘t Welcke alzoo ghevoucht sheeschers intentien
es warachtich dat van weghen den bailliu ende officier van dese judicateure, adjoinct vanden heere in dese zaeke, interdictie ende verbodt ghedaen wezende aen **Jan Questier**
ter instantie ende verzoucke vanden heescher
van niet te wervene ofte wech te voerene, doen werven ofte vutvoerene, zecker hoyghaers des requerant toebehoirende ligghende in eenen mersch van onderhalf ghemet inden Hellehouck, conforme datter staende derff annex - den verweerder ten dien bevele niet gheobediert – *gehoorzaamd* - en heeft.
Iij

Nemaer dies nietjeghenstaende en in vilipendentie - zoo ij risine ende versmaedenesse van justitie ende ulieden heeren bevelen
heeft den verweerder hem ghepresumeert opden laetsten van hoymaendt 1598,
wezende vrydach, by fortsen, overwille ende jeghens den danck vande heescher,
wech te voerene ende den heescher ofte zyns last hebben af te nemene
zecker partie van het voornoemde hoyghaers,
met een vorcke ende gheweire afstande den wacht van dien,
boven vele hooghe woorden ende continuelieuse injurien by hem verweerder den zelve heescher ende zyne huusvrouwe anghezeyt.
Iiij
Commende niet min van woorde te faicte in conformiteyte vande informatie preparatoire ten dies , ter fundament van sheerscher clachte ghevoucht heeft,
met het zelve gheweire in zuclke voughen ghetracteert ende met slaghen ghecommiteert alzulcke fortse ende injurie op den heescher dat hy zijn slyncker aerme ghefrigiert ende vut de leden ghesleghen heeft zonder redene ofte oirzaecke legitime,
alleenelick by dat den heescher was werende het subject hoyghaers hem heescher toebehoorende.
v
Alle welcke sverweerders misachtynghe van justitie atrocie ende enorme injurie ende quetsure int lichaem vande heescher ghecommitteert,
metgaders int ledt by twelcke den heescher hem daeghelicx es verhelpende in te wynnen van zijn cost, int zweet zijns aenzichts, tot secourse ende alminentatie van zijne familie gheenssins wesende lydelick omme danof te wesende by ulieden mijn heeren gherepareert des protestant betrocken heeft den zelve verweerder, furniert overzulcx van dese schriftelicke heesch tot zynen laste.

Daerby hy heescher ene protestant concluderende, tendeert ten fyne pertinente ende van injurie dat alnoch byden verweerder reintegreren de handt van justitie
ende leverende het questieuse hoyghaers ter plaetse van daer hij tzelve bij violentie ende fortsen ontvoert heeft,
ten prouffycte ende employ vande heescher,
zal by ulieden heeren stententie diffinitieve ende over recht zijn ghecondemneert te doene by eenen ordinairen dynghedach, boothooft, onghegort in zijn lydewaert,
knielende op een knye met eene onghebrande kertse in zyne handen,
ten regarde vande voornoemde vilipendentie ende inobedientie honorable amende ende beterynghe,
biddende God almachtich ende ulieden myne heeren vuter naeme van justicie verghevenesse, alles naer sytle ende usancie costumere,
bet voorts zal over het verledt, schaede ende interest van de heescher furieren ende promptelick betaelen de somme van hondert pondt parisis
boven den aerbeyt ende den sallaris vande chirurgynen,
hebbende ghecureert sheescher aerme,
metghaders voor eene civile prouffitable boete voor den heere ende voor de mysen van justitie lxxij pond parisis ofte bedt tot ulieden heeren discretie
ende voorts inde costen van dese betrecke ter tauxatie,
beneden den heeschers recolen vande voorschreven precidentie
informatie metten by preuve dies noodt zynde

22 juni 1598 – Den Buck in de West-Brabant – Halmen

Thomas Moenaert
heift ghecocht jeghens **Gheleyn de Compacte -** als procureur over **Jan Baert**,
blyckende by procuratie speciale ende irrevocable, ghepassert voor burghemeesters ende schepenen vander stede van Poperynghe in date den xviiij - *19de* - in wedemaent 1598 –
geteeckent J. Mazeman
te wetene de helft van onderhalf ghemet ende vyftich roeden elstlant
erfve ende catheylen ligghende inde **Lyssenthouck**
ghenaempt **den Buck**, inde **West-Brabant**
ghemeene met Kaerle vander Doene ende Christiaen Moenaert, cooper voorschreven
Tnoorthende telst van **Franc van Eldynghe** emmers zyn hoirs –
de westzyde thelft van de kercke van Onser Vrauwen –
zuuver goedt ende onbelast –
ghesondert de grondt rente vande heere
daer dat omme de somme van achtendertich ponden parisis –
zuuver ghelt, ghereet metten halm –
iij schele voor godtspenninck –
xl schele ter lyfcoope -
Al ten laste vande blyvere
Ghehalmpt voorts over erfve upden xxij juny 1598

21 juli 1598 – Jacques Matton, beschuldigd van het stelen van kruidschoven – SAP 116 – Processen

Heesch omme **Jacques Matton**, heescher in materie van injurien
jeghens **Jan de Bergh filius Eloy**, verweerder, ten delicten

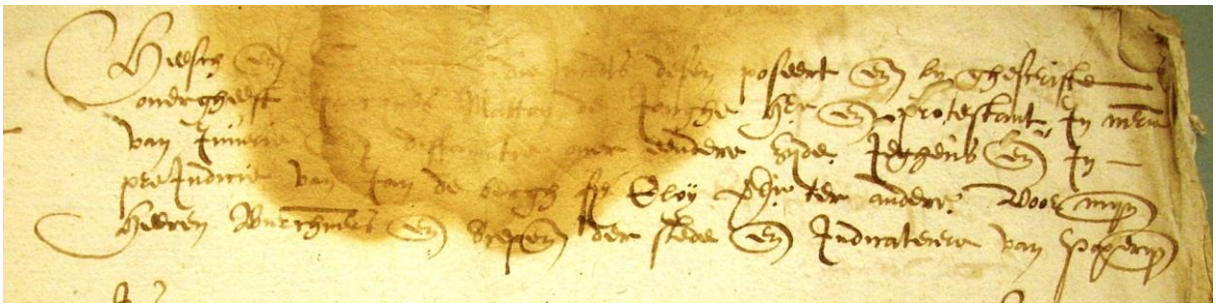

Heesch ende calumnie die midts desen poseert ende by ghescrifte overgheeft **Jaques Matton** de jonghe, heescher ende protestant in materie van injurie ende disfaematie over eender zyde Jeghens ende in prejudicie van **Jan de bergh filius Eloy**, verweerder ter andere voor mijn heeren burchmeesters ende schepenen der stede ende judicateure van Poperinghe

Alvooren ter openynghe ende verstande van desen zacke ende materie subjecte
dient ghepremitteert over waerachtich,
dat desen heescher ende complignant es een schaemelen aerbeydere
belast met huusvrouwe ende kinderen,
den tyt van thien jaeren ende bet hem binnen den lande ende graefschepe van Vlaenderen ghehouden en ghefrequenteert heeft,
zonder clachte ende doleancie van zijn levene ende handelen, inden welcken hy - zonder instantie – heeft niemant veronghelyct thebbene.

Eyst zo, dat desen nietjeghenstaende,
heeft belieft den verweerder te betuyghen desen heescher van diefte,
es tzelve gheleden een maendt ofte vyf weken,
onbegrepen van preciesen daeghe, binnen desen jaere 1598,
hy verweerder injurieuselick ende disfamitoirelick aenghegheven den zelven heescher,
dat hy tusschen den donckeren ende claeren, in den avondt,
naerdien hy hadde ghebracht het coorne van de verweerder,
zoude vut de schuere vande verweerder naer huus zyn ghegaen met een vrecht
cruydtschaeven, zulcx als es den naecte waerheyt beladen ende contraerie.
Den zelven verweerder behertende ende tot sijnen vermeten nemende de zelve injurieuse woorden, zonder danof te scheedene,
es byde zelve ghebleven persisteerende, metter intentie van tzelve te veriffierene in prejudicie van de heesscher, nietjeghenstaende nochtantgs dat hy affirmeerde het ghonne voorschreven niet ghesien thebbene, desen heescher tot zynen laste van dese scerstelicken heesch es furnierende.

Daerby hy heescher ende protestant – metter adjonctie van **Pieter vande Peerboome** als bailliu ende heere vut crachte van zijn officie,
concluderende, tendeert ten fyne pertinente ende van reclamatie ende reparatie van de questieuse injurien ende continuelieux aenghezegt sheeschers laste –
Zal overzulcx den verweerder by ulieden heeren sententie ten diffinitive
ende over recht ghewyst ende ghecondemptneert syn te commen ende compareren op eenen wettelicken **dinghedach**
blootshooft in zijn lywaet met eene onghebrande tortse in zijne handt, onghegort,
knielende op een knye, biddende God van hemelrycke; heere ende wet,
vutter naeme van justicie verghevenesse –
zegghende hooghe ende overluydt dat hem hertelic leedt zijn
de voorschreven injurieuse ende schandaleuse voorschreven woorden by hem verweerdere ten ongelycke ende met quaeder raede desen heescher aengheseyt,
die hy overzulcx wederroupende
zal hy verweerder dienvolghende syn voorts ghecondempneert in de civile amenden van xij pond parisis ten prouffyte vande heeren
ende ter distributie vanden ghemeenen aermen van Onser Vrouwen prochie binnen Poperinghe in drie razieren taerwe te bedelen in ghebacken broode
ende voorts inde mysen van justicie ende de costen van dese vervolghe – implorerende
Ghedient den xxide july 1598

13 augustus 1598 – Zijn vrouw uit de gevangenis - SAP 395 - Renten

Corneel van Sperlaken in persone belooft te furnieren ende betaelen alle de costen ende myzen van justicie gedooght ter cause vande processe van zyne huusvrauwe Cathelyne - verweereghe geslaect van vanghenesse op cautie juratoire - te ordonneren vanden juge alhier - metghaders die an haerder mondcoste ende andere ter cause van haere torture ende daerbuuten gedaen - geene gezondert –
tallen tyden daertoe ghestaet ende magtich wesende - binnen eenen, twee, drie ofte vier jaer naer zyne maght –
telcken somme een vierde - emmers zoo verre hem dat mogelick es -
daerinne verbindende zyn persoone ende alle zyn goed –
present ende toecommende –
ende daerinne gecondempneert den xiiij augusti 1598 -

by end ter kennesse van Franchois de Vos ende Frans de Schottere, schepenen

13 september 1598 – De dood van Philip II -

Pauwel Heindericx *schrijft dat* Philip II, coninck van Spangien, naer een lanchdeurige sieckte onderstaen te hebben, stierf op den 13de september 1598, in syn paleis ghenaemt het 'Escurial'.

Filips II

Filips II werd opgevolgd door zijn 20-jarige zoon Filips III, in wiens bekwaamheid hij geen vertrouwen had. Hij liet hem een dodelijk verarmd Spanje na.
Hoewel Flips II een klein gedacht had over het intellect van zijn zoon Filips III, had deze toch een talenknobbel, maar hij had weinig belangstelling voor staatszaken.
Hij liet het regeren over aan Francisco Gomez de Sandoval y Rojaz, de hertog van Lerma.

Vrijwel meteen an zijn troonsbestijging brak zijn opvolger koning Filips III met de praktijk dat de opstandelingen in de Noordelijke Nederlanden handel konden drijven met de Spanjaaerden en daarmee hun oorlog bekostigden. Tegen de Spanjaarden zelf.
Hij stelde een embargo in, liet alle in Spaanse en Portugese havens aanwezige Nederlandse schepen met hun lading in beslag nemen en de bemanning in hechtenis, ook al bracht deze politiek de Spaanse economie minstens evenveel schade toe als de Hollandse.

Vlaanderen viel nu echter onder de regering van Albrecht en Isabella, waardoor de Spaanse invloed op Vlaanderen verminderde.
De dood van Filips II werd ook in Poperinge 'gevierd'.
Wij vinden daarover de volgende aanteekeningen in de stadrekening van 1598 - folio 29 en 30

Betaelt aen … omme ghebracht te hebben vanYpre de schilderye van waepene 's conincx, ons heeren, ten behouve van synen uytvaert.
Betaelt 12 schaemelkinderen over het draeghen van elck eene toortse ten uytvaerde van den coninck van Spaengnien, mitsghaders 't employ van 15 gleyschoven ende andere behoeften ten zelfden uytvaerde.

19 september 1598 – Een speceriewinkel – SAP 245 – Vonnnissen

Kaerle vander Doene es gehcondempneert te betalen **Jacob Bostyn** als bryngher sbrief over de weduwe van Anthoine Courtil liiij – *54* - pond parisis van coope ende overname van een wynckele van specerie.
Geconsenteert **Eloy Moreel te** procederen by decrete ter vercoopinghe van de huuse ende erfve ghenaempt **den Wildeman**, toebehoroendeJacques Aurate tot verhael van xviiij ponden grooten.

26 november 1598 – **Pachtgoed van Gillis Borluut gelegen in de Helhoek** – Renten SAP .95

Copie
De raedslieden sconincxvan Castilien ende Navarren, etc.
doen te weten allen lieden dat voor ons commen ende ghecompareert is in persoone vrau **Marie de la Barre**, dauayiere van **Mher Franchois van Halewyn**, ruddere,
in zyne leven heere van Sweveghem
ende te kennen ghegheven dat alzoo hedent date dezer, meester **Gilis Borluut**, ruddere ende joncheer **Joos de Beer**, heere van Lendele- *de,*
elck voor dandere ende een voor al, ten verzoucke van de voornoemde comparant hemlieden verobligiert hebben in eene rente van thien ponden grooten sjaers losrente –
den penninck xvj –
ten proffycte van drie kinderen van Mnr. **Jacob Bogaert –** president van de raedt van Vlaenderen die hy behouden heeft van wylent Jonckvrouwe **Brecht Lande, Pieters** dochtere, zijne leste huusvrouwe ende dat boven den personeelen verbande den voornoemde meester
Gillis zijn pachtgoet gheleghen inden 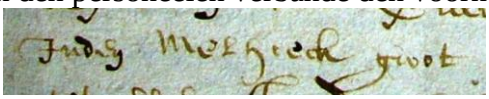 **Melhoeck** – *hier zal wel* **de Helhoek** *bedoeld zijn –*
groot xxij bunderen -
ghestelt heeft tot eenen staenden zeker
al volghende de wettelicke briefven van constitutie danof wezende, ende alzoo de voornoemde borghe gheene penninck vande voornoemde rente ontfaen noch gheprofficteert en hebben, dan zy comparant alleene –
soo eyst dat sy comparante voornoemde, - willende den voorseide meester Gillis ende joncker Joos de Beer, heere van Lendele-*de,*
zoo zy verobligieert staen, metghaders oock de grondt vande voornoemde Borluut –
in principale croosen ende achterstellen vande voornoemde rente –
metgaders van alle costen danof dependerende,
indempneeren, belooft heeft costeloos ende schadeloos by desen de zelve haere borghen ende hemlieden goedynghen ende naemelick het pachtgoet vande voornoemde meester Gillis te ontslaen,
verobligierende ten dien inne haeren persone ende goedynghen, present ende toecommende metgaders t'guene van haere hoirs elck van hemlieden ende een voor al –
ende naemelick haer tguen leven wesende ghehouden van myne heeren den prelaet van Sinte Bertins,
haer bestreckende inde prochie van Belle in Westvlaenderen
die **Christiaen ende Pieter Nieulaert** in pachte houden voor xviij pond grooten tsjaers
de voornoemde comparante gheheel toebehoorende in proprieteyt –

wezende zuuver ende onbelast – zoo zy by eede ende trauwe ten desen verclaerden –
belovende thaeren coste dese voornoemde belofte ende verbande –
vrye indempniteyte te doen enregistreren ten leenboucke ofte fere vande leenhove danof de voornoemde tguen ghehouden is
ende danof de acte ofte extinct over te leveren by haere borghen binnen xiiij – *14* - daeghen naestcommende –
omme zoo verre zy lyeden in toecomende tyden schaede leden te cause van bezette vande voornoemde rente ofte betaelynghe van jaerlicsche croysen –
de zelve te verhaelen by den persoon van hare comparante ofte an haeren voornoemde leen ofte oock om eenighe ander haers goedynghen ofte an al tzaemen,
al thuerelieden huere ende optie –
consenterende in al tguene voorschreven ghecondemneert te zijne met renunciatie van alle beneficien ende clausulen van rechte daer inde zy comparante,
haer ter contrarien van desen zoude connen behelpen,
ende naemelick van rechte dat zecht, dat generaele renunstiatie niet en opereert ten zy datter speciale vooren gaet.
Ende wy ghehoort de voornoemde kennesse , belofte, consent, verbant ende al tguene voorschreven metgaders 'tneerstich verzouck vande comparante,
hebben de zelve ghecondmepneert ende condempneeren by desen,
int onderhoudt ende vulcommen van tguene voorschreven
ende elck poinct zonderlyngeh op heerlicke executie ende constracte van de vyfsten pennynck sconyncx ons gheduchts heeren proffyte
Ende voorts verclaerende dese altydt te zyne ende blyvende ghegunt, niet jeghenstaende verjaerthede, style ofte usantie te contrarien
In kennesse der waerheden zoo hebben wy dese presentelick ghedaen zeghelen metten zeghele van de Graeve van de raede in Vlaenderen
Ghegheven te Ghendt den eersten november xvc zessenneghentich opden copy staet gheschreven –
by myne heeren vande raede gheordonneert in Vlaenderen
nde ghetgeeckent de banier ende ghezeghelt met eenen rooden zeghele van wasse –
vuthanghende in dobbelen steerte van parchemyne
ende stont ghecollationeert jeghens den originelen brief ende daer mede bevonden accorderende
by my onderschreven greffier vande indaeghynghe der stede van Ghendt
desen xxvj novembris 1598 – toorconde ondergheteeckent Symaers

Als we het goed verstaan is het de weduwe van Frans van Halewyn, Marie de la Barre die zich hier borg stelt met haar goederen te Belle, waarvan ze volledig eigenares is, om de borgstelling van Gillis Borluut *te indempneren. Het is dus Gillis Borluut die eigenaar is van een hofstede in de Helhoek.*
Toch gaan we hier even in gaan op het leven van Frans van Halewyn warmee Marie de la Barre getrouwd was. Op de blog van **Stefaan d'Halleweyn** *vonden we immers de onderstaande exellente biografie.*

Frans van Halewyn

Frans van Halewijn was Heer van Zwevegem, zoon van Joos (fr.:Josse), Heer van Roosebeke, Merckem, Vesste, Zweveghem, vicomte de Harlebeke, en van Adrienne de Blasere.Zijn vader was al één van de aanzienlijkste en bewaamste staatsmannen van zijn tijd.Zelf was hij al schepen geweest van Brugge van 1559 à 1580.Op 31 augustus 1572 wordt Mechelen ingenomen door de troepen van Oranje.

Hun succes was van korte duur, nu Don Frederik, zoon van de hertog van Alva Mechelen reeds 2 oktober van hetzelfde jaar heroverde en er een eerste Spaanse furie organiseerde.
Frans wordt dan als gouverneur van deze stad benoemd op 5 oktober en blijft dat tot 8 oktober 1574. Ook wordt hij in 1573 tot Grootbaljuw en bevelhebber van Oudenaarde benoemd.
Dan verandert hij van inzichten en kamp en sluit zich aan bij de Prins van Oranje.
De Staten-generaal stelden gelet op zijn afkomst en loopbaan veel vertrouwen in hem, ook omdat hij de vrijheidsstrijd niet alleen met hart en ziel toegedaan was, maar zich zelf ook bekeerd had tot belijder van de Hervormde Godsdienst.
In die hoedanigheid nam hij in **1576** deel aan de Pacificatie van Gent en het Verdrag van Hoei, waar hij zich liet opmerken door zijn geëxalteerd woordgebruik.
Eind dat jaar, toen de onderhandelingen geen succes kregen, werd tot oorlog tegen Spanje besloten.
Frans van Halewijn werd naar Engeland gestuurd om de bijstand van koningin Elisabeth te bepleiten.Hij kweet zich uitmuntend in deze taak en bekwam, ter ondersteuning van de vrijheidsstrijd een bedrag mee als renteloze lening van 20.000 ponden sterling.
Ook in **1577** nam hij deel als vertegenwoordiger van de Staten aan de onderhandelingen met don Juan van Oostenrijk, algemene gouverneur van Vlaanderen, en ondertekende op 9 januari van dat jaar mee het verdrag van de Unie van Brussel.
In dit verdrag riepen de noordelijke Nederlanden hun zelfbestuur uit onder de naam van de (protestantse) Republiek van de Zeven Provinciën (Holland, Zeeland, Overijssel, Friesland, Groningen, Gelderland en Utrecht), waaraan de zuidelijke provincies Vlaanderen, Brabant , Limburg maar ook Drente zich als 'Generaliteitsstaten' aansloten.
Toen ontstond evenwel onenigheid tussen de edelen van de Zuidelijke Nederlanden, meer bepaald tussen de 'malcontenten', aangestuurd door Filips de Croy, hertog van Aarschot - die met een Johanna van Halewijn gehuwd was - enerzijds, en de Prins van Oranje, anderzijds.
Frans koos openlijk partij voor de Croy en bekeerde hij zich vervolgens terug tot het Roomse geloof, verzoende zich met de koning en keerde de vrijheidsstrijd de rug toe.
Op weg naar een vergadering van de Staten van Vlaanderen te Gent wordt hij op 18 oktober 1577 gearresteerd op bevel van d'Hembyze en de Ryhove, twee leiders van de Gentse opstandelingen. Hij wordt opgesloten en overgebracht naar het Hof van de Prins van Oranje in Gent, waar een soort staatsgevangenis was ingericht.
Tevergeefs bepleitte hij zijn vrijlating, zelfs al stuurde Elizabeth, koningin van Engeland en de graaf Leicester brieven in zijn voordeel.
Niets hielp!
Uiteindelijk werden ze op 24 januari 1579 overgebracht naar Dendermonde en in handen gegeven van Eyhove, onder voorwendsel hem naar Keulen over te brengen om daar berecht te worden zoals bevelen was door de hertog Mathias, gouverneur van de Nederlanden en van de Prins van Oranje.
Halewyn en de andere medegevangenen stonden daar doodsangsten uit, zoals men zich kan inbeelden.
Ryhove bracht zijn gevangenen op 31 maart 1579 terug naar de oude gevangenis van Gent tussen gevangenen van gemeen recht die de meest afschuwelijke misdrijven op) hun kerfstok hadden.
Daar wachtten hen opnieuw een wrede behandeling.
Dank zij een goed voorbereid complot weet Halewyn en zijn kompanen op 15 juni 1579 toch te ontsnappen. Vluchtend door de velden wordt de groep door hun achtervolgers toch gevat en teruggebracht, op Halewyn, Schouteet en Vilain na!
Halewyn houdt zich lang verborgen in een hooimijt, waarna hij uitgeput en uitgehongerd erin slaagt Roeselare en daarna Rijsel te bereiken, waar hij buiten gevaar is en zijn volle vrijheid herwint.

Op **27 januari 1581** heroverden de Spanjaarden Kortrijk en werd hij tot gouverneur van deze stand benoemd.
Uit wraak gedroeg hij zich tegen de religieuze gevangenen even wreed en bloeddorstig als hij zich vroeger intens inzette voor de zaak van de vrijheid. Hierbij spaarde hij ook hun families niet die als vijanden van het Spaanse bestuur werden beschouwd.
Naast verschillende politieke brieven stelde hij ook zijn memoires op onder de titel Mémoires sur les troubles de Gand (1577 à 1579).
Hij huwde achtereenvolgens Jeanne Bette, Anne de Moorslede en uiteindelijk Marie de la Barre.
Deze laatste had ook nog destijds – vergeefs- bij de Prins van Oranje zijn vrijheid bepleit.
Enkel bij zijn eerste vrouw had hij afstammelingen.

De familie van Halewyn was alleszins sterk verwant met de familie van Joos de Beer. Op de site van Lendelede
Als oudst gekende heer van Lendelede wordt "Jan van Halewin gheseit de Duerwaerdere" vermeld, als indiener van een denombrement in 1461. Kort daarna wordt de heerlijkheid aangekocht door Jan de Beer, eerste secretaris van de Bourgondische hertog Karel de Stoute, zegelbewaarder, griffier van de Raad van Vlaanderen en heer van Meulebeke, Grammene, Merkem etc.

We lezen verder dat **Joos de Beer** in het laatste kwart van de 16de of het begin van de 17de eeuw nabij zijn hoevegebouwen een bescheiden kasteeltje liet optrekken.

Uit deze akte blijkt dat het **Gillis Borluut** *was die eigenaar van de hofstede in de Hellehoek was. Over deze figuur vonden we het volgende:*

Uit het artikel **'De instauratie der Gentse Calvinistische Republieke** (1577-1579) van de hand van **Despretz Andre**, kunnen we verschillende gegeven halen over Gillis.
Gillis was de zoon van Lieven Borluut en de broer van Joos of Josse Borluut. De Borluuts waren een gekend Gents geslacht.
In 1575 had hij een schepenambt in de tweede bank.
Hij behoorde immer tot het comité van de XVIII die op 1 november 1577 in Gent het bestuur van de stad overnamen en een meer Calvinistische weg volgden. Daarmee hoorde hij bij de 18 belangrijkste figuren die niet alleen invloed hadden op de zaken te Gent maar ook in geheel Vlaanderen. Onder hen waren ook Jonkheer Jan Van Hembyze, Jonkheer Jacob Uutenhove en jonkheer Jan van Pottelsberghe.
Gillis Borluut was op dat moment een echte maar gematigde Orangist of aanhanger van Willem van Oranje.
Na de hernieuwing van het magistraat in juli 1579 door Oranje bleef Gillis Borluut zetelen.
Dit alles had toch een resultaat: in de calvinistische groep te Gent ontstond een langzame scheuring: enerzi j ds gematigde orangisten die zich wilden schikken naar aartshertog Matthias, Oranje en de Staten Generaal, en dus **bereid waren de Religievrede aan te nemen**, en anderzijds een groep radicalen, die afkerig stonden tegen gelijk welk compromis met de katholieken.
Gillis Borluut hoorde bij de gematigden. Ze hadden achter zich edelen en gegoede poorters, die meestal katholiek waren.
Toen Hembyze op de 7de juli de getrouwheidseed aan het calvinisme eiste, weigerde Gillis Borluut deze eed te doen.
De volgende dagen bleef men aandringen op de eedaflegging. Wie hem niet deed werd als vijand aangetekend. Dit verwekte niet enkel ontstemming bij de katholieken, maar

ook bij de gematigde calvinisten. Verschillenden (de gebroeders Borluut, Croovelde, Karel Uutenhove, Adolf de Gruutere) kwamen overeen bij de volgende magistraatsvernieuwing Hembyze uit te schakelen, en met de hulp van Oranje de Gentse politiek in een minder extreme richting te leiden.De 28ste 1579 sloeg Hembyze, zich sterk voelend, toe. Duizend zevenhonderd ruiters en voetknechten - cijfer geciteerd door Jan van de Vivere – liet hij 's morgens uit Merelbeke en Sint-Denijs-Westrem binnen de stad komen.
De stadspoorten werden gesloten. **Gillis Borluut,** voorschepene van ghedeele, werd gevangen naar het stadhuis gevoerd en daar gevangen gezet.
Na nog eens een herziening van het Gentse magistraat werd Gillis in eer hersteld. Op 8 oktober 1580 werd hij opziender voor het onderwijs benoemd.

Gillis Borluut moet zich echter net als Frans Halewyn bij de Malcontenten gevoegd hebben en zich dan later terug bij de katholieken. Anders krijgen we niet uitgelegd dat hij eigenaar werd van een hofstede in de Hellehoek van Poperinge.

15 december 1598 – De schoolmeester van Onze Lieve Vrouw – SAP 116/B nr. 122

Dit dossier begint met de eis opgesteld voor Frans Seneschal, de schoolmeester van de O.L.Vrouwschool.

Heesch ende calaingie omme **Frans Seneschal, filius Jacques**, joncman, heescher
ten laste van **Willem Scherrier**, verweerder
voor ulieden mijne heeren burchmeestes ende schepenen der stede van Poperinghe.

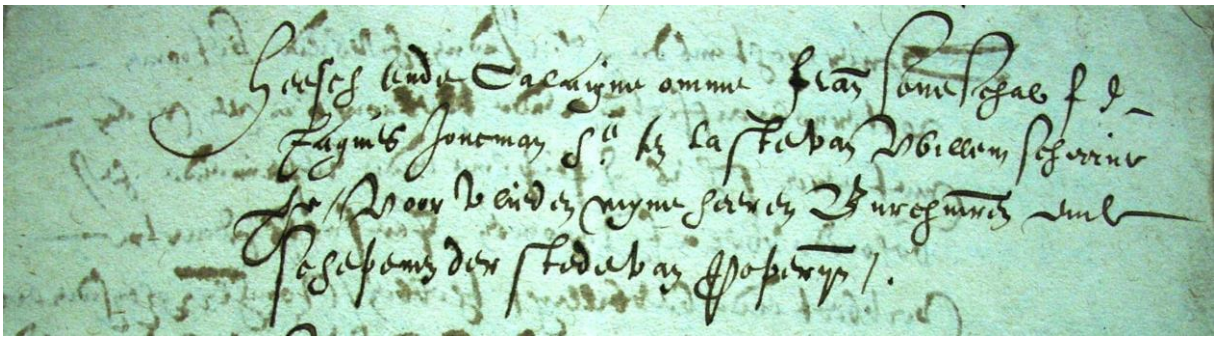

J
Alvooren dient ghenoteert dat een yeghelick – wie hy zy – verbooden es, zoo byde gheestelicke als weerlicke rechten, statuuten ende ordementen vander plaetsen, anderen te injurieren, lasteren oft blameren, veel min hem ten dien opziene te adresseren gheestelicke persoonen oft dier professie doende, alles op de peinen ghestatueert jeghens zoodanighe naerclappers.
Ij
Dies nochtans nietjeghenstaende theeft belieft den verweerder contrarie te doene – want hy up den xxvij ste novembris 1598 – vyndende desen heescher op de nieuwe maerct deser stede – ende roerende zijne lubricque – *ontuchtige* – ende lichtveerdighe tonghe, heeft hy heescher naergheroepen al te schandaleuselick inde presentie van luyden met eeren – met euvelen moede hem zegghende **te wesen eenen dief ende fielt** – onder tdecsel ende vut oirzaeke alleenelick-dat dheescher – dewelcke onder mijn heere den pasteur van onze Lieve Vrauwe – es onderwysende ende docerende de joncheyt zoude gheorrigiert ende gheprimeert hebben de inperfectien – ongherehelheden ende insolventien van zijne zoone, die sheeschers schole es frequenterende.
Iij

Deser nochtans de verweerder indien hy wilde betoonen paternele affectie ende tdebvoir van een man met eeren – sheeschers dixipline ende reprimande hem behoirde wel afghenomen – jae, selfs daertoe verwect ende bewillicht thebben – zonderlinghe gheconsidereert de quaede gheneghentheden van de jonghers van dezen tyden diemen dicmael duer faulte van correctie ende te groot verdrach ende verblende liefde vande ouders ziet vallen diversche inconventien.
Iiij
Ende want de verweerder hem zoo temeraire ende indiscdretelick heeft gheaddresseert an sheeschers goede naeme ende faeme – de welcke es een gheestelick man ende subdiaken vande heilighe catholycke kercke – gheensins verwytelick oft besmet met dieverie ofte fielterie – zy can anders niet verstaen worden of de verweerder ens es ghevallen inde boeten, corectien ende funciten als zulcke naerclappers toestaet in exemple van anderen.
V
Mids welcken dheescher concluderende, verzouct dat by ulieden heeren vonnisse, sententie diffinitive ende over recht – de verweerder ghecondempneert wert te commen ende compareren in opene ghebannen vierschare, blootshooft, onghegort , met eene onghebrande tortse van twee ponden was in zynen handt, ende aldaer knielende up beede zyne knien, biddende God van de hemelrycke – heere ende wet vuter naeme van justicie, verghevenesse met verclaers dat hem zyne gheprofereerde schandaleuse woorden, hertelic leet zijn ende da hy den heescher es kennende voor een joncman met eeren, laetende dezelve tortse ter decoratie van theiligh sacrament binnen Onze Vrauwen kercke – daerenboven weze hy verweerder ghecdondempneert op te doen richten inde voorseide kercke ende choor ter bequamer plaetse een beeld ofte representatie vande heilighe moeder ende maeght Maria – weert wezende x pond grooten – bovendien in twee razieren taerwe voor de ghemeenen aermen dezer stede metgaders inde costen van deze betrecke ter tauxatien vuterlick vorden preuve ende imporerende etc.
Xv december 1598

En hij kreeg antwoord:

Ghezyen by **Willem Scherrier** den absurden onghefundeerden ende ende onredelicken heesch tzynen laste ghemaect van weghen **Frans Scheneschal** voor ulieden mijne heeren burchmeesters ende schepenen der stede van Poperynghe

Inden eersten en twyffelt den verweerder niet ten is verbooden yemant grotelicx sonder cause te injurieren soo den heescher agiert int jste article van zijnen heesch
Zoo den heescher wil segghen by den ijde article van zijne ghediende dat den verweerder den heescher zoude te naerghesproken schandelic, ignoreert daer af ghanschelic als daer af niet wetende.
Nemaer es warrachtich dat op den xxijste novembris 98 snuchtens - den verweerder zyn kynt gaende ter schoole ten huuse vande pastor van Onse Vrauwen heift medegheleyt ten huuse van **Jacob Goemiete** in gheselschap soo dat tzelve kynt niet en heeft commen in tyden ter schoole gheraeken om met andere te messe te gaene, nochtans thuus commende - heift hy slincx derwaerts ghesonden.
Sanderdach nuchtens tkyndt ter schoole commende heift den heescher hem ondervraecht vut wat reden hy niet ghecommen en was in tyden - om met de andere te kercke te gaen – andwoordende dat zijn vader hem medegheleyt hadde – zoo waer was, ende dat zulcx de cause was.
Niet jeghenstaende theift den heescher belieft in de schoole openlic ende onredelic te spreeken, scryghende met furie, hooghe ende overluyt, ten twee ofte drye stonden: **Men kent u vader wel, een fraey man, een gent man, is u vader!**

Slaende treppelende, steekend op armen, beenen, lighaem, ende anderssins, zoo dat tzelve tsavent jeghens moeder zeere was claeghende.
In alle zyn leedt heift de huusvrauwe vande verweerder inspectie ghenomen, wat tzelve zoude moghen wesen ende heift ghevonden ende den verweerder ghetooght - te bedde ligghende wel **twaelf ofte zesthyen zwarte plecken** op het lijf van het voorseide kynt - de grootte van een stuck - ghesproten vut het onredelick handelen van de heescher – de welcke zoude mooghen ghecauseert hebben teins van lijf ofte let *(lid)*
zoo dat daer duere den verweerder meer reeden heift om te protesteeren ten laste vande heescher dan den heescher doet ten laste van de verweerder - vut crachte van alsulck onredelic tractement.
Is waer dat den heescher over zekeren tyt commende jeghens den heescher voor dit betreck heift hem ghevraecht vut wat reeden hy zijn kynt zoo schandelic ghetracteert hadde - Spreekende met euvelen moede ende vraechde wat hy wiste van hetghene te claeghen ende segghende dat hy een onredelicke idioot was ende niet bewuaeme iet de kynderen te leren - maer beeter waere dat hy noch zelve ter schole zoude frequenteren met verclaers dat hy meer in scholen gheweist hadde van ghesnitten ende andere ende noeyt kynderen en heift zoo zyen tracteeren ende dat men hem behoirde van zulcx te straffen - niet nogh hem breeder te naer ghesprooken te hebben.

Mids welcken tendeert den verweerder by ulieden heeren sententie ghegheven wert over recht - absolverende den verweerder - condempnerende den heescher in boeten ende costen ter tauxatie daertoe emplorerende ulieden heeren noble ende benigne offcie
Ghedient den xxix ste decembris 1598

Onze Franskon dit antwoord dan weer niet verdragen en hij foruleerde zijn repliek hier op.

Frans Seneschal filius Jacques, heescher, ghezyen hebbende de audatieuse andwoorde van weghen Willem Scherrier, verweerder – zecht voor replicque naervholghende voor mijne heeren burchmeester ende schepenen der stede van Poperinghe.

J
Inden eersten dat hy neemt zijnen voordeele met voorders sverweerders kennesse by zijn vjde article van andwoorde, daerby hy bekent den heescher ghequetst thebben met zijne tonghe die een weynich te lanck es.
Ij
Volghende welke kennesse metter verifficatie die dheescher presenteert van tsurplus van de gheprofereerde injurieuse woorden van de verweerder – hy hopt mijne heeren de zelve verweerder zullen weerdich vynden ghepuniert te worden achtervolghende zijne schriftelicke heesch emmers zoo zy in goede justitie zullen bevinden te behoiren - op dat hem de verweerder naermaels wacht van achterclap die hy daeghelickx gehbruyct indifferentelick bynae jeghens yeghelick.
Iij
Want in stade dat hem zijne vuylicheyt leet zoude weezen en schaempt hy hem niet van daghelicx **inden Gebranden Wijnhuuze** dheescher te dectracteren *(achterklap te doen)* ende blameren – re-itererende ten diverschen stonden den heescher te zyne eenen schelm ende fielt.
Iiij
Ende zoo hy by de ghelaechgenoten somtyts berispt es gheweest van dat hy heescher zoo impudentelick *(onvoorzichtig)* addresseert an een ghestelde man ende subdiaken – hy (volhoudende in zyn quaet ende lachte van gheestelicken staet) andwoort hemlieden zelve stoutelic – zegghende duer eene bezondere dirisie *(beschimping)* ende vilipendentie – wat

hebbick metten sutryakel ende subdiaken te doene, spottende alzoo mette ordonnancie ende inzettynghen van de heilighe catholicke kercke.
V
Niet te achten doende op zijne ghebonden ende begierde *(iets wat zo bespottelijk is dat men er onmogelijk zo haerd mee kan lachen als de zaak het verdient)* lueghenen (gheposeert inde vijf eerste arctickelen van andwoorde, want dheescher sveweerders zone noynt onredelick ghetracteert gheeft – nemaer zoo eenen schoolmeester behoirt – het castydynghe an zyne quede gheneghentheden – die yghelyck vande stede ghenouch kennelick zijn – de ghuene die zijne vader verdraecht ende daer duere groot perickel te verwachten es, God betert.

Overzulcx concludeert den heescher als by heessche – voorts verweerder heeschende costen met imploratie
Ghedient xv januari 1599

Willem Scherrier – met zijn lange tonge – kon niet laten van antwoorden.

Duplicque van Willem Scherrier, verweerder jeghens Frans Seneschal, heescher
Voor ulieden heeren, burchmeester ende schepenen der stede van Poperynghe.

Inden eersten persisteert den verweerder by zyne voirgaende andwoorde.
Ten anderen soo den heescher agiert by tderde article van zijn replicque dat den verweerder soude den heescher **inden Ghebranden Wijn**, ghenaempt hebben een schelm ofte fielt, es gansch lueghene ende contrarie de waerheyt – zynde **een ghefingierde fabule**.
Maer theift **monsieur Bilcke**, sheescher procureur, belieft den verweerder inden Ghebranden Wijn te inviteeren ende moveeren met verdreghementen inde absentie van de heescher – segghende:
Ic sal van uwen ducaeten hebben – Ic sal u helpen bystier maeken – wy zullen u wel vutreeden – *(bystier = armoedig)*
soo soudy den subdiaken alsoo toespreeken – waer up den verweerder - met langhe zyn byspraekelickheyt kennende – verdraeghen heift – gheandwoordt – **al waer hy een subdiable** – - *dus een onderduivel* –
Ic en ontsyen hem noch u niet met regte –
zoo dat daer duere yemant, nochte den heescher, nochte de heilighe catholycke kercke te naer ghesprooken es – zoo den heescher agiert by zijn iiijde article.
Ende alsoo den heescher verclaert int vde article van zijne replycque als dat het zouden **ghebonden lueghenen** zyn dat den verweerder schryft by zyne antwoorde van het onredelic tractement van zijn kynt – sustineert te zyn – naer doen inschelicx heift den heescher alsoo onredelic ghesleghen ende ghesmeeten **Corneelken, het kynt van Cornelis van Bedtheleem** met meer andere – twelcke claerlic blycken zal zoo dat den heescher hem danoff en can excuseren.

Mids welcken, concludeert als tanderen tyden
Ghedient den ixste februari 99

22 december 1598 – De neuze en de mond afgesneden – SAP 116/B nr. 119

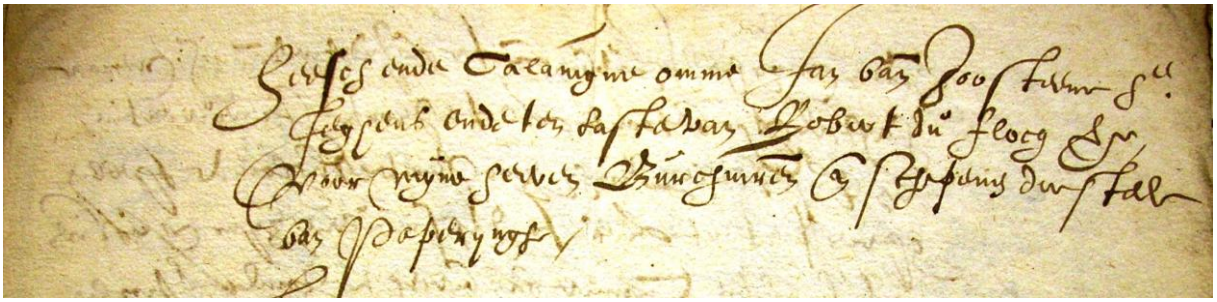

Heesch ende calaingie omme **Janvande Goosteene**, heescher
jeghens ende ten laste van **Robert Du Flocq**, verweerder
voor mijn heeren burchmeesters ene schepenen der stede van Poperynghe
J
Inden eesten es notoir dat yeghelick – wie hy zy – verboden es ende gheinterdiceert anderen te laesteren, injurieren ofte blameren ende zonderlynghe in partie ende argueren in vorme van rechte voor den juge ofte peinen ghedecerneert - *belasten* - jeghens alzulcke audatieuse – *stoutmoedige* - persoonen.
Ij
Des nochtans nietjeghenstaende het heeft belieft den verweerder op een dach in decembre lestleden,
alzoo beede deze collitigaygen personelick waren staende in ulieden heeren camere, recht t'hooren,
zoo tusschen hemlieden different ghevallen was nopende zeker oircondschap daertoe dezen heescher versocht hadde **Jacques Wydoot**,
jeghens dezen verweerder den heescher stoutelick ende onbeschaemdelick an te zegghen dat Wydoot voornoemd in gheen oricontschap en was vulweerdich te nemen
overmidts de verweerder hem hadde verdreecht **af te snyden de neuze ende mont** – contre nochtans de waerheyt.
Iiij
By alle welcke injurieuse propoosten de verweerder niet allenelick dezen heescher en heeft ghepoocht te diffameren
ende eene quaede impressie te causeren den ghemeente ende andere daermede verweerder zoude moghen handelen in comparantschap of andersins –
die zijn ghezelschap houden moghen –schuwen ter prejudicie van de heescher nemaer heeft verweerder betoont al te groote irreventie an justitie die hy zoo daertoe behouden thebben gheassisteert als te disfinuleren zijne passien tot hy vuter camere van berechte zoude vertrocken hebben gheweist - alles niet lydelick zonder correctie naer tbehoren.

Mids welcken den heescher concluderende,
verzouct dat hy ulieden heeren vonnisse sententie diffinitive ende over recht –
de verweerder ghecondempneert te compareren in open ghebannen vierschaere,
blootshooft, in zijn lynwaert met eene onghebrande tortse in zijn handt
ende aldaer knyelende op deerde zijne knien,
biddende God vande hemelrycke, heere ende wet, verghevenesse -
met verclaers dat hem zijne lichtveerdighe woorden – leet zijn e
nde dat hy die vutghesproken duer presumptie ende met quaede causen –
bovendien wert ghecondempneert in eene raziere brooden van iij schele parisis ten proffycte van de ghemeenen aermen deser stede ende inde costen vande vervolghe ter tauxatie.
Ghedient den xxijste december 1598

Redenen van andwoorde omme ende vn weghen **Robert Du Floucq** verweerder over eendere zyde
Jeghens ende in prejudicie vande onghefundeerde redenen ende maintenieren van injurien, lichtveerdelic by **Jan van Goosteene** als heesschere ende complaignant verweerders laste voorts ghebracht, ter andere
Voor ulieden mijne heeren burchmeesters ende schepenen der stede van Poperynghe.

1
Alvooren ter decisie van dese differente, dient ghepremiteert, dat in alle materien criminele ende tenderende totreclamatie ende beterynghe van injurien, - als es het cas subjest –
dient preallabelick ende es gherequireert dexpressie ende het verclaers van de daete ende tyde, wanneer de injurieuse woorden zijn gheprofereert vant tzelve es verzwympt ten desen instantie.
Ij
Want anderssins ende by faulte van dien, es hem verwerder benomen zijn beneficie van tandwoordene ten principale metgaders van te proponerene zijne exeptie van alibi, conforme de pragmatycq ordonnenrende van zyne majesteit, vutghesonden up het jaer ende de maendt july tzeventich ten dien ordre stellende.
Iij
Ontwyffelic es desen verweerder gherecht huiusmodi medys ceffantibus ter desen instantie ende betrecken by faulte van pertinente ende claere deductie van heesche in materie ende calaingne van injurieren te verdraghene fyn van absolutie met adjudicatie van costen sheeschers laste.
Iiij
Dien volghende ende overmidts den heeschere ten tweeden article van zijne ghemainteneerde clachte, ten gherequireghe niet en vuldoet en heeft aldaer (eerder achterghelaeten expressie ende de denominatie van dach, wanneer ende ter wat daete hy verweerder hem zoude hebben gheinjureert, dat tzelve zoude meriteren alzulck rigoreuse reclamatie, als den heeschere es verzouckende by zijne temeraire convencie, sustineert desen verweerder tamquam deicientibus subsantialibus causen, per consequens dus caussen cessaere debeat effectus
V
Met alle welcke exceptie dilatoire den zelven verweerder daelende ten naervolghende article vanden zelven sheescher abusiven heesch,
midtshem verweerder gheshiede recht by ordre,
twelcke hy es verzouckende, zeght dat den complaignant met quaeder causen hem es becroonende van verweerder in dese zaecke
et tamquam allegans propriam turpitudimen
den heescher wyfelic hadde ghedaen hem te patienteren ende te verdraeghene vande subjecten betrecke.
Vj
Want dat hy heeschere causeert ende coloreert zijn voorstel met het refuus van Jaecques Wydoot van thebbene den heescher gherefuseert in oircondschap te comene ter welcken cause hy heescher hem Wydoot zoude hebben verdreeght ende ghemenacheert, ontwyffelic ter oirzaecke van dien, desen verweerder gheen onghelyc en heeft
Vij
By dat zoude blycken dies noodt zijnde, dat ten huusvrauwe van **Anthonis Bernaerds**,
ter zelver cause den zelven Wydoot metten heeschere in gheschille ende differente ghecommen ende ghevallen es,
int cas van loochenynghe van weghen den zelven heescher – desen verweerder ten dien hem wel ghetroost.
Viij

Overzuclx dat by tgone voorschreven ende ten upziene vande continuele daeghelicsche dreeghementen, die den heescher hem es vermetende upden person vande verweerder danof inschelicx zoude blycken in tyden ende wylen –
des protestant verweerder niet en heeft ghepooght te diffameren ende lasteren den heeschere, zo hy heescher nochts abusivelick ten laetsen article van zijnen heesch poseert.
Ix
Nemaer in conrarien van dien – desen verwerder meer oirzaecke, fundament ende actie heeft van hem te doceren van injurieren et de vi publica vanden heeschere – by welcken van zijnen lichtveerdeghen ende allessins calumininеusen betrecke van injurien den heescher onghelyc heeft ende en es niet ghefundeert sverweerdres prejudicie ende laste.

Midsweclken desen verweer'der concluderende, tendeert ten bynne van absolutie, quaede cause, quycte, met heesch van costen sheeschers laste, implorerende ende protesterende met style.
Ghedient den xijde january 1599

Monasticon Belge - **Francois Hircoulx** proost van Poperinge – tome III Dom Ursmer Berlière

Volgens Dom Ursmer Berlière in zijn Monasticon Blege, zou het **Francois Hircoulx** *of Hirchoulx, zijn die in de jaren 1598en 1599 proost van Poperinge werd. Hij werd in 1569 of 1570 geboren en op de 1de september 1584 nam hij het habijt aan in de Sint-Bertinsabdij. Na enkele tijd kapelaan geweest te zijn van de abt Vaast de Grent, werd hij 'grainetier' van zijn abdij. Op 3 december 1603 wordt hij als prior van Saint Pry gesignaleerd.*
Toen zou hij weer door de François De Presenville vervangen geweest zijn hier in Poperinge. Hij is in Poperinge gestoreven op de 8ste april 1614.

De strenge winter van 1598 – 1590 - Pauwel Heindericx -

Den winter van 1598 – 1590 was seer strench.
het vroos soo fel als sulcx oyt van 's menschens gedencken gebeurt hadt;
met peerden en wagens conde men over t'ys van alle vaerten rijden.
De forten vanden Veurnambachtschen dyck, moeste men daerom met veel meer volck besetten ans naer gewoonte.
Om de veylicheyt der inwoonders deser streecke te versekeren, stelde men gedeurichlick de sluysen van Nieuwendamme open, om het ys vanden Ysere te scheuren,
maer de ebbe van de zee was niet genoechsaem daer toe,
men moeste het selve op vele plaetsen der rivieren, by machte van volck, breecken, andersins soude niemant in 't Bloote hebben durven op hunne bedden slapen;
De Oostendenaers, hadden een deel van Vlaenderen gedwongen aen hun brantschat te betalen, het gonne hun groote sommen geldt opbracht.
De landen die weygerden hunlieder eysch te voldoen, wierden door hun afgeloopen ende derselver bewoners gerooft ende